

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
SZERKESZTŐSÉGE
XI. ÉVFOLYAM 4. szám
2024. TÉL
Ára: 800 Ft

JANUÁR

1. Sz ✦ **Az Úr körülmétése – Nagy Szent Bazil fp.** – *Polgári újév*
 2. Cs Eü. – Szilveszter fp.
 3. P Eü. – Malakiás pr., Gordiusz vt. – Királyi imaórák
 4. Szo Vízkereszt e. szo. – Eü. – A 70 szent apostol, Teoktisztoz szé.

5. V Vízkereszt e. vasárnap – Vízkereszt előestje
 – **Teopemptosz és Teonász vtk.** – (Sziklétika sza.)
 – **8. hang** – *Bűnbánati nap*

- 6. H** ☩ **Istenjelenés (Vízkereszt)**
 7. K ☩ Keresztelő János pr. – Uü.
 8. Sz Uü. – György szé., Domnika sza.
 9. Cs Uü. – Polieuktosz vt. – (Eusztrátiosz szé.)
 10. P Uü. – Nisszai Gergely fp., Dometiános fp. – (Markiános szé.)
 11. Szo ✦ Vízkereszt u. szombat – Teodóziosz szé. – Uü.

12. V Vízkereszt u. vasárnap – Uü. – Tatjana vtnő
 – (Eupraxia sza.) – **1. hang**

13. H Uü. – Hermilosz és Sztratonikosz vtk., A sínai és raithi vtk.
 14. K ☩ Az Istenjelenés ünz.
 15. Sz Pál rem., János rem.
 16. Cs ☩ Péter ap. bilincsei
 17. P ✦ Antal rem.
 18. Szo ✦ Atanáz és Cirill fpk.

19. V Püünkösöd u. 30. vasárnap – Makáriosz rem., Arzéniosz fp.
 – (Eufrozina sza.) – **2. hang**

20. H ✦ Eutim szé.
 21. K Hitvalló Maximosz szé., Neofitosz vt.
 22. Sz Timóteus ap., Anasztáziosz vt. – (Mánuel fszvt.)
 23. Cs Kelemen fszvt., Agatangelosz vt.
 24. P Xénia sza.
 25. Szo ✦ Nazianzi Gergely fp. Szabad napok

26. V Püünkösöd u. 31. vasárnap – Xenofon szé. és tsai.
 – „Isten ígéje” vasárnap – **3. hang**

27. H ✦ Aranyszájú János fp. ereklyéinek átvitele
 28. K Efrém szé.
 29. Sz Ignác fszvt. ereklyéinek átvitele
 30. Cs ✦ **A három szent főpap** – (Ipoly fszvt.)
 31. P Cirusz és János csodatevő ingy. orv. vtk.

FEBRUÁR

1. Szo Találkozás eü. – Trifón vt.

2. V ☩ **Püünkösöd u. 32. (Zakeus) vasárnap**
 – **Jézus Krisztus találkozása Simeonnal** – **4. hang**

3. H Uü. – Simeon és Anna prk.
 4. K Uü. – Izidor szé.
 5. Sz Uü. – Ágota vtnő
 6. Cs Uü. – Bukolosz fp.
 7. P Uü. – Partheniosz fp., Lukács szé.
 8. Szo Uü. – Tivadar nvt., Zakariás pr.

9. V ☩ **Vámos és farizeus vasárnapja**
 – **Találkozás ünz.** – **5. hang**

10. H Nikéforosz vt., Karalamposz fszvt.
 11. K Balázs fszvt.
 12. Sz Meletiosz fp.
 13. Cs Martiniános szé.

14. P Auxentiosz szé.
 15. Szo Onezimusz ap.

16. V Tékozló fiú vasárnapja – (Pamfilosz és tsai. vtk.) – **6. hang**

17. H Tivadar nvt.
 18. K Leó fp.
 19. Sz Arkhipposz ap. Szabad hét
 20. Cs Leó fp.
 21. P Timóteus szé. – (Eusztrátiosz fp.)
 22. Szo Halottak emlékezete
 – (Az eugénioszi vtk. ereklyéinek megtalálása)

23. V Húshagyó vasárnap – (Polikárp fszvt.) – **7. hang**

24. H ✦ Ker. János pr. fejének I. és II. megtalálása
 25. K Taráziosz fp.
 26. Sz Porfiriosz fp.
 27. Cs Prokópiosz szé.
 28. P Bazil rem., Kasszián szé.

MÁRCIUS

1. Szo ☩ A vezeklő atyák – (Eudokia sza.)

2. V Vajhagyó vasárnap – (Teodótosz fszvt.) – **8. hang**

3. H Eutrópiosz, Kleonikosz és Baziliszkosz vtk.
 – A Nagyböjt kezdete – *Szigorú böjt*
 4. K Gerázimosz rem.
 5. Sz Konón vt. – Böjt
 6. Cs Az amóroni 42 vt.
 7. P A kerszoni fszvtk. – Böjt
 8. Szo ☩ Tivadar nagyvértanú – (Teofilaktosz hv. fp.)

9. V ✦ Nagyböjt 1. vas. – Az igazhitűség (ortodoxia) vasárnapja
 – **A szevasztei 40 szent vt.** – **1. hang**

10. H Kodrátosz és tsai. vtk.
 11. K Szofróniosz fp.
 12. Sz Teofán szé. – (Dialógus Gergely fp.) – Böjt
 13. Cs Nikéforosz fp. ereklyéi
 14. P Benedek szé. – (Sándor fszvt.) – Böjt
 15. Szo Halottak emlékezete – (Agápiosz és tsai. vtk.) – *Nemzeti ünnep*

16. V Nagyböjt 2. vasárnapja – Palamasz Gergely főpap
 – (Szabin fszvt.) – **2. hang**

17. H Elek szé.
 18. K Cirill fp.
 19. Sz Krizánt és Dária vtk. – Böjt
 20. Cs A szávamostori 20 vt.
 21. P Jakab hv. fp. – Böjt
 22. Szo Halottak emlékezete – (Bazil fszvt.)

23. V Nagyböjt 3. vasárnapja – Kereszthódolás
 – (Győző és tsai. vtk.) – **3. hang**

24. H Az Örömhírvétel eü. – (Zakariás szé., Artemón fszvt.)
25. K ☩ **A Legszentebb Istenszülő örömhírvétele**
 26. Sz Az Örömhírvétel ünz. – (Gábor főangyal) – Böjt
 27. Cs Matróna vtnő
 28. P István és Hiláron szé. atyák – Böjt
 29. Szo Halottak emlékezete – (Márk fszvt. és tsai.)

30. V Nagyböjt 4. vasárnapja – Klimakosz (Létrás) János szé.
 – **4. hang**

31. H Hipátiosz fszvt.

Kiskarácsony? Nagykarácsony!

Korunk emberének füle már nem hallja, hogy *ünne*p szavunk összetétel. Az etimológiai szótárak tanúsága szerint első eleme a nyelvünkől jó ideje kiveszett *id*, ami szentet jelent, és olyan más kifejezéseinkben is megőrződött, mint az egyház vagy az üdv. A második elem megfejtése ennél jóval könnyebb, a *nap* szavunk fedezhető fel benne, némileg megváltozva. Az *ünne*p tehát annyit tesz: *szent nap*. Ezekben a hetekben, hónapokban, amelyek csúcspontja kétségkívül a karácsony és a vízkereszt, talán nem felesleges elgondolkodnunk azon, valójában mit jelentenek számunkra az ünnepek.

Mert ünnepből és ünneplésből, bizony, sokféle van az életünkben. Talán túlságosan is sok. Eljutottunk oda, hogy szinte úgy inflálódnak, mint a pénz a zsebünkben. Már a bölcsödében elindítjuk az utánunk következő nemzedéket a csömör felé vezető úton – ami persze a pokolhoz vezető párjához hasonlóan csupa jóindulattal van kikövezve – azzal, hogy az ott eltöltött éveket *ballagással* zárjuk le. Régen csak az érettségi évében volt szokás ilyesmivel búcsúztatni az éppen véget érő életszakaszt, amikor tényleg belefér az öltöny, a bankett, a drága ajándék – a pucc és a parádé –, hiszen a felnőttkorba való belépés rituális pillanatáról van szó. Háromévesen viszont ez némileg túlzásnak tűnik számomra, sőt – Isten bocsássa meg – még az óvoda végét sem érzem megfelelő alkalomnak hozzá.

Aztán ahogy haladunk előre az időben, előbb-utóbb remélhetőleg elérkezik a házasságkötés ceremóniája. Abban bizo-

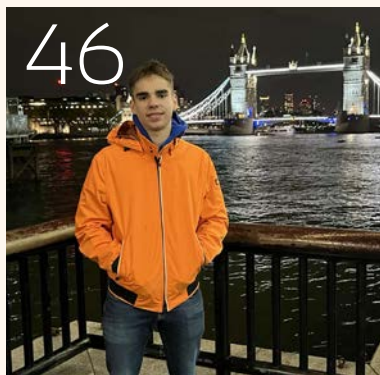
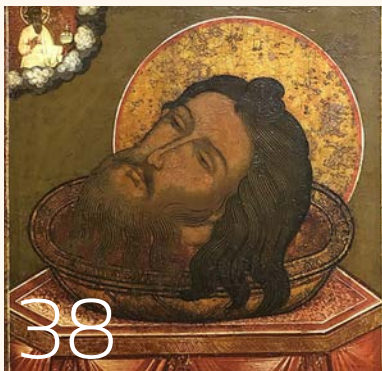
nyára egyöntetű a véleményünk, hogy a főszereplők egész további életét meghatározó, egyszersmind felemelő és mélyen emberi eseményről van szó, de azért benem mégis csak ott moccan a kisördög, amikor azt olvasom vagy hallok: ez vagy az a pár évekig készül a menyegzőre, saját és családjuk pénzét számolatlanul öntik a pompásnak szánt rendezvénybe, sőt akár el is halasztják azt, ha nem sikerül hozzá a vágyott helyszínnel, zenekarral, Michelin-csillagos mesterszakáccsal (a sor tetszés szerint folytatható) leszerződni. „Életünk legszebb napja kell, hogy legyen...” – szokták ilyenkor némi ingerültséggel a hangjukban magyarázatként hozzáfűzni, miközben nekem az a kínzó gondolat jár a fejemben, vajon miért nem a rákövetkező összes többit gondolják, szánják és remélik annak...?

Az *ünne*p lényege ugyanis az, hogy túlmutasson önmagán: ne csak saját pillanatnyi és múlandó szépségével, gazdagságával, kivételességével hasson ránk, hanem ragyogja be az utána következő – ahogy mondani szoktuk – szürkébb napokat is. Jó hír, hogy ez igazából csak rajtunk áll, és leginkább azon múlik, mi hogyan éljük meg az év rendje szerint újra meg újra visszatérő jeles alkalmakat. Külső helyett legyen belső, drága helyett értékes, fárasztó helyett erőt adó az ünneplésünk minden időszakban, de különösen most, karácsony és vízkereszt, a Születésre és az Epifániára való emlékezés időszakában. A Szűztől feltündökölt Krisztus mint az igazság élő Napja ragyogja be szívünket ezekben az áldott napokban, hogy a bölcssekkel együtt mi is magasztalhassuk őt: Életadónk, dicsőség néked!

- 1 Koncz Attila: Kiskarácsony? Nagykarácsony!
- 4 Karácsony görögkatolikus szemmel
– Adalékok az ünnep liturgiájához
- 8 Vízkereszt görögkatolikus szemmel
– Adalékok az ünnep liturgiájához
- 12 Bíborosi látogatás a magyarországi görögkatolikusoknál
- 19 Király András: „Az egyház nem egy fellegvár a hegy tetején, hanem mi magunk vagyunk”
– Exkluzív beszélgetés Claudio Gugerotti bíborossal
- 20 Király András: „Büszkék lehettek örökségekre!”
– Exkluzív beszélgetés Michael Wallace Banach apostoli nunciussal
- 22 Bródi-Szilágyi Ilona: A Lélekre figyelve forduljunk a másik felé!
– Fülöp metropolita a szinódus utolsó ülészakáról
- 26 A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia körlevele Szent Erzsébet ünnepére
- 28 Koncz Attila: Szentévről szentévre
– A jubileumi esztendő története és kronológiája
- 34 Ivancsó Bazil: Krisztus Urunk halotti leple II.
- 38 Terdik Szilveszter: Egy ritka ikonográfiai téma
– Dániel próféta és a három szent ifjú vértanúsága
- 42 Tóthné Espán Margaréta: Újszentelt papjaink első szolgálati éve – Marczi András
- 46 Boros Rita: Mérnöki álmok és angliai kilátások
– Kovács Gábor nyíregyházi diák inspiráló útja London kiváló egyetemére
- 50 P. Tóth Nóra: Érezhető a Jóisten áldása az életünkön
– Interjú a Rubóczi házaspárral
- 53 Dr. Nagy Kálmán: Erkölcs és orvostudomány
- 58 Szilvási Zalán: Gyűjtőzsinór
– A szabadságra vágyó nagyváradi fiatalság emlékére
- 62 Ivancsó Bazil: Liturgikus élet a Ceresen
- 64 Király András: Halló, ki beszél?
- 66 Legeza Kata: Mozivászon előtt
- 68 Obbágy Lacus: A nagy edzőkeringő, avagy az új seprű mindig jobb?
- 74 Tóthné Espán Margaréta: Gyerekeknek
- 76 Ez történt – 2024. ősz

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA
SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT
FELELŐS KIADÓ: KOCSIS FÜLÖP ÉRSEK-METROPOLITA

HONLAPUNK CÍME: WWW.GOROGKATOLIKUS.HU
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:
4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 21.
TEL: +3642/597-600/401 MELLÉK

INFORMÁCIÓ:
GOROGHIR@GOROGKATOLIKUSMETROPOLIA.HU

SZÁMLASZÁM: 10702064-72479962-51100005 CIB
(GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT)

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: KIRÁLY ANDRÁS
FŐSZERKESZTŐ: KONCZ ATTILA
MUNKATÁRSAK: TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA,
VÁNDOR ILKA BORBÁLA

FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA,
GERNER ATTILA, KIRÁLY ANDRÁS,
ZADUBENSZKI NORBERT, SZABÓ SÁNDOR,
POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA, BRÓDI-SZILÁGYI ILONA,
VARGA-JUHÁSZ BERNADETT,
VÁNDOR ILKA BORBÁLA, TRESTYÁNSZKY CSABA

ÁRCLAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ
NYOMDAI MUNKÁK: IMI PRINT KFT., NYÍREGYHÁZA

ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE ÉS SZEMLÉLET MEGRENDELHETŐ
KÖZVETLENÜL A SZERKESZTŐSÉGTŐL, AMELYNEK
ELÉRHETŐSÉGEIN RÉSZLETES INFORMÁCIÓ IS KÉRHETŐ.

NYÍREGYHÁZA, 2024

Karácsony görögkatolikus szemmel

Adalékok az ünnep liturgiájához

A keleti egyházak liturgikus gazdagságáról elismerően nyilatkozott Szent II. János Pál pápa „Orientale Lumen” kezdetű apostoli levelében. Ennek a gazdag örökségnek a megőrzésére szólít fel bennünket a Keleti Egyházak Kongregációja által kiadott, és nyomtatásban megjelent „Liturgikus Instrukció” is, amely „el akarja mélyíteni a hiteles keleti hagyományok hatalmas kincsének ismeretét, melyeket féltő gonddal kell őrizni, s át kell adni minden hívőnek”. Írásunkkal a karácsonyi görögkatolikus liturgikus szertartások értelmezésében szeretnénk segíteni.

A görög liturgikus könyvek, illetve a régebbi orosz tipikonok a megtestesülés ünnepéhez a „pászka” jelzöt illesztik. Ugyanazt a kifejezést alkalmazzák tehát, melyet mi őseinktől örököltünk, és a hazai görögkatolikus szokásvilágunkban a húsvét ünnepéhez kapcsolunk: pászka = húsvét.

De milyen pászkáról van itt szó? Vajon mi okból teszik ősi könyveink egyenlővé a karácsonyt a pászkával?

Kelet a karácsonyt húsvétal együtt „pászkának” nevezi, mert nagyon szoros a kapcsolat a két ünnep között. A feltámadás előfeltétele a megtestesülés: Jézus megszületik, hogy szenvedjen és meghaljon értünk, és feltámadásával megnyissa a bezárt Éden kapuit. Már karácsonykor elhozta nekünk az üdvösséget, az isteni életet, amely Benne kezdettől fogva teljes, számunkra pedig a feltámadással és mennybemenetellel teljesül be.

Érdekes liturgikus énekeink közül néhány egyezést is felidézni. Szembeötlő a párhuzam, ha például egymás mellé állítjuk a két ünnep 9. királyi imaórájának 6. hangú záró sztihirait:

KARÁCSONYI SZTIHIRA:

Ma születik a Szűztől a minden teremtményt fenntartó Isten. (Háromszor)

És emberként pólyába takarják a természete szerint testnélkülit. Jászolban fekszik az Isten, aki egykor, kezdetben megszilárdította az eget. Emlök tejével táplálkozik, ki a pusztában mannat árasztott a népre. Bölcseket hív magához az Egyház Jegyese. Ajándékukat elfogadja a Szűznek Fia. Leborulunk a te születésed előtt, Krisztus! (Háromszor)

Mutasd meg nekünk a te dicsőséges istenjelenésedet is!

HÚSVÉTI SZTIHIRA:

*Ma a fára függesztetik az, ki a földet a vizekre függeszté;
(Háromszor)*

Töviskoszorúval koszorúzzák az angyalok királyát, vörös ruhába öltöztetik azt, ki az eget felhőkkel felruházta, veréssel illetik azt, ki a Jordán vizében Ádám bűnét lemosta; szögekkel kegyetlenül fölszögezik az Anyaszentegyház üdvözítő Jegyesét, lándzsával átdöfik a Szűznek Fiát. Leborulunk a te kínszenvedésed előtt, Krisztus! (Háromszor)

Mutasd meg nekünk a te dicső föltámadásodat is!

Nem feledhetjük azonban karácsony és vízkereszt kapcsolatát sem. Eredetileg január 6-án ünnepelték az Isten megjelenésének eseményét, ez az epifánia (úrjelenés). Később a pogány napünnep (Sol invictus) kiszorítása miatt került december 25-re, és így lesz egyik nap a születés, a másik a Jordánban való keresztelkedés ünnepe. Ez utóbbi neve továbbra is epifánia, hiszen 30 évi rejtett élete után ekkor jelent meg Jézus nyilvánosan az emberek között.

Így azon sem csodálkozhatunk, hogy karácsonyi és vízkereszt szertartásainkat is a húsvétiak mintájára alkották. Mindhárom megelőzik a királyi imaórák, mindegyik előestéjén vecsernyével összekötött Szent Bazil Liturgiát végzünk, mindegyiket megelőzi a nagy esti zsoltó a „Velünk az Isten” izaiási énekkel – igaz, húsvét esetében ez jóval előrébb kerül. Maga a születés ünnepe előtti hét pedig fő vonalakban a nagyhét szertartásainak rendjét tükrözi, s némileg érvényes ez a vízkereszt előtti napokra is.

Tudjuk azt is, hogy amint húsvétot, úgy karácsony ünnepét is megelőzi a 40 napos böjt.

KIRÁLYI IMAÓRÁK

Az ún. királyi imaórákat évente három alkalommal imádkozzuk: karácsony és vízkereszt előestéjének délelőttjén, illetve nagypénteken. E napokon a szokásos (állandó) három zsoltárból csak egy marad meg, a másik kettő mindig az adott ünnep mondanivalójához igazodik. Az órákon ószövetségi jóvendöléseket, valamint Apostolt és Evangéliumot is olvasunk, s a szertartás középpontja ilyenkor az evangéliumok felhangzása, illetve a 9. imaóra záró stihirája, amely megnyitja az ünnepet.

A karácsonyi királyi imaórák a keleti egyházban különös jellegzetességekkel is bírnak. Egyes hagyományokban a megszokott módon végzik (az Evangéliumra kinyílik az ikonosztázion közepső kapuja, majd bezárul), másutt végig nyitott királyi ajtónál imádkoznak, jelezvén, hogy Krisztus születésével számunkra is megnyílik az ég. Sok helyütt a templom közepén, az analogionon (képcsókoló állványon) helyezik el az evangéliumos könyvet, s ennek is jelképes értelmet adnak: Krisztus közénk jön, az égből a földre, s immár nem rejti a betlehemi barlang, hanem mindenki előtt felragyog tanításának világosságában. A tömjénezés pedig, mely szintén kétféle módon ismeretes (vagy minden órán, vagy csak az első és a kilencediken), a bölcsektől ajándékol hozott tömjén és mirha illatát érzékelteti.

A figyelmes imádkozó észreveszi, hogy a négy imaóra az egész karácsonyi eseménysort elmondja nekünk, az aggódó, töprengő Józseftől kezdve egészen az egyiptomi menekülésig. Ezzel lélekben már felkészítenek bennünket a küszöbön álló ünnepel való találkozásra!

Ha az előest szombatára vagy vasárnapra esik, az imaórákat pénteken végezzük el, mivel ezek a napok böjti napok. A bizánci hagyományban ugyanis a szombat nem böjti nap, a királyi imaórák napja viszont minden esetben az.

NAGY ALKONYATI ISTENTISZTELET NAGY SZENT BAZIL LITURGIÁJÁVAL

Amint nagycsütörtökön a titkos vacsorára invitál bennünket az egyház, úgy e karácsonyi szolgálat is az Isten vendégszeretetére irányítja figyelmünket. Ő úgy szereti az embert, hogy Fia földre jövele által meghívja a titokzatos menyegzői lakomára, mely az idők végén lesz igazán teljessé, a Bárány menyegzőjén. A nagycsütörtöki szövegtől csak kissé eltérő imádság rámutat erre is, már a nap reggelén megadva az alaphangot.

A vecsernyei stihirák ekkor már nem Krisztus önküresítéséről, megalázkodásáról beszélnek, hanem a ránk vonatkozó hatását éneklik meg: elmondják milyen akadályok tűntek el a Fiú megszületésével („a korlát válaszfala leomlik, a tüzes kard megszünik, és a kerub az életfájától eltávozik, és én a Paradicsom élvezetében részesülök”), és hogyan világosodik meg minden e szép születésnapon („Midőn az Úr Jézus a Szent Szűztől született, megvilágosította a mindenséget ... világosságot árasztván nekünk, Krisztus Istenünk, a te megjelenéseddel. Te világosság vagy a világosságtól, az Atyától való kisugárzás, mellyel mindenkit megvilágítasz.”), s miként lép be Isten Országa közénk e kenózis (önküresítés) által.

De beszélnek arról is, milyen ajándékot tudunk mi, emberek számára felmutatni, s ezt lélekben talán önmagunktól is mindig megkérdezzük: „Mit hozunk neked, Krisztus Istenünk, amiért megjelentél a földön, mint ember, érettünk, mert minden teremtményed hálát ajánl fel neked: az angyalok az éneket, az ég csillagot, a bölcsek ajándékokat, a pásztorok csodálatot, a föld barlangot, a pusztát a jászlat, mi pedig a Szűz anyát. Örökkévaló Istenünk, könyörülj rajtunk!”

A szertartás során nyolc ószövetségi olvasmányt hallunk: ezek mintegy magukba foglalják, összesítik az egész Ószövetséget, jelezvén, hogy „új teremtés” kezdődik, megszületik az „új Ádám”, s általa az egész kozmosz megújul. Az olvasmányok csoportjait tropárok szakítják meg, rámutatva Krisztus születésének egyetemes, kozmikus jellegére. Ezekkel a közbeénekelte liturgikus himnuszokkal gyönyörűen összekapcsolódik az Ószövetség tanítása és az Újszövetségben létrejött egyház imádsága.

Mivel a vecsernye a legmagasztosabb szertartással, az isteni Liturgiával kapcsolódik össze, csúcspontja a Szent Titkokban való részesedés, mellyel valódi közelségbe kerülünk a titkos asztalhoz meghívó Úrral.

CSONKA NAGY ALKONYATI ISTENTISZTELET

Egy különleges istentiszteleti forma az, mellyel az ideai eszterdében találkozunk, amikor karácsony és vízkereszt napja vasárnapra esik, az előestén a tipikon szerint „csonka nagyvecsernye” van, tehát a vecsernyéhez nem kapcsolódik Szent Liturgia. A „Teljesítsük esti könyörgésünket” kezdetű ekténia után történik a főhajtás („Fejeteket hajtsátok meg az Úrnak”), s az erre mondott papi fennhangot már a nagy elbocsátó követi. A többi rész ekkor sem marad el: az éjszakai virrasztáson, a nagy esti zsolozsmával egybekötött lítia (kenyéráldás) szertartása után imádkozzuk az alkonyati szolgálat hátramaradó részeit.

A nagy elbocsátó végén, az ambonon a pap gyertyával kezében az ünnepi tropárt és kontákat énekl, mely itt egy önálló kis szolgálatként még nem az ünnep beálltát jelzi (hisz az ezt követő étkezés az előírások szerint böjti jelleget hordoz), hanem felhív a lélek remegő várakozására, bensőnk tisztaságának megőrzésére az éjjeli nagy találkozásig. Előénekl az ünnepet, amely később kezdődik majd meg, az éjjeli szolgálaton. (Ez is önálló sajátosság, hisz más esetekben az alkonyati szolgálat tropárja már az ünnep kezdetét jelenti.)

Mivel ilyen szertartás csak sok év elteltével ismétlődik, érdemes meglátnunk ennek szépségét is. Ilyenkor Nagy Szent Bazil Liturgiáját magán az ünnepnapon, azaz vasárnap végezzük.

ÉJSZAKAI VIRRASZTÁS: NAGY ESTI ZSOLOZSMA LÍTIÁVAL ÉS REGGELI ISTENTISZTELET

Az egész éjszakai virrasztás rendjében karácsony és vízkereszt alkalmával érdekes változást látunk. Hagyományosan a virrasztó istentisztelet az alkonyati zsolozsmával veszi kezdetét, és a reggeli istentisztelettel fejeződik be. Ezek az ünnepek viszont az alkonyati szolgálatot kiemelik a virrasztás rendjéből, és Szent Bazil Liturgiával (vagy „csonka” vecsernyeként) végzik el, s így a virrasztás rendje a nagy esti zsolozsmával veszi kezdetét.

Felmerül a kérdés: vajon karácsony éjszakáján mi szükség erre a bűnbánati hangvételű, zsoldárokkal teli, monotonnak tűnő szertartásra?

Kelet válasza világos. Az ünnep most is Krisztus születését és annak ránk vonatkozó hatását tárja elénk. Ezek által nem csak megemlékezünk (anamnézis) e születésről, hanem átéljük a ma is történő eseményt. Célunk a megszülető Isten befogadása, a Vele való bensőséges találkozás! Ez sokkal több mint pusztán emlékezés: személyesen Őt akarjuk befogadni! Az Ő fogadásához viszont bűnbánatra van szükség, még az éj e szép pillanataiban is. „Krisztus a mennyből jő”, de bűnbánattól indítva szükséges elébe mennünk, hogy a kellő pillanatban, a bölcsekkel és pásztorokkal lélekben mi is odaérhessünk a nagy találkozásra. A nagy esti zsolozsma lelkünk Istenhez való fokozatos eljutásának útját, bensőnk olykor viszontagságos „betlehemi zarándokútját” jelenti.

Ez a szertartás három nagy részből áll, egyes hagyományokban háromszor nyílik meg a királyi ajtó, és a zsoldárok olvasását is háromszor szakítja meg az ünnepi énekek sora.

Még egy fontos momentum: sokak tudatában a „Velünk az Isten” izaiási éneke egyenlő a karácsonyi vigassággal! Ez sem teljesen igaz. Mint szó volt már róla, ez a prófétai ének minden Nagy esti zsoltosma része (minden böjti hétköznap is imádkozzuk!), csak mi szoktunk hozzá, hogy karácsony éjjelén énekeljük ezzel a szép ünnepélyességgel. Persze, Izaiás énekének amint van nagyböjti, úgy van karácsonyi üzenete is: megtestesülésével az Úr minden népet magához hív, találkozásra invitál!

A lítia szertartása a hálaadó, bűnbánó és Istent dicsőítő zsoltosmai hangvétel után a karácsonyi öröm beálltát jelenti az éj adott órájában. Ezt követik a vecsernyéből elhagyott részek, az előverses sztichiráktól kezdődően. Az egyház gondoskodó szeretete válik láthatóvá: a lítia „buzgó könyörgés” is, melyben mindazokért fohászkodunk, akik még nincsenek készen („aggódó, gyötrődő keresztény lélekért”) a megszületett Kisded előtti hódolatra.

A hajnali istentiszteletet az angyalok éneke kezdi: „Dicsőség a magasságban Istennek”; majd imádkozván meglátjuk az Urat (a tropár szerint), „megjelent nekünk, és megvilágosít minket” az istenismeret világosságával. A hajnali szolgálat énekei feltárják a karácsony ünnepének teológiai, de lelki üzenetét is, s az elején és végén keretként felhangzó ünnepi tropár bontakozik ki sok más énekben: a fényének a tropár első részét, az ipákoj annak második részét tárja fel újra költői megfogalmazásban. A káno-

nok is mind dogmatikai, mind lelki tartalmakat énekelnek, hogy tanítsanak és segítsenek a mélységes karácsonyi titok emberi felfogására.

A hosszú virrasztó szertartást egészen átalakítja lelkünk betlehemi útja és a megérkezés örömeinek képe: keressük a „jelet”, mely elvezet ahhoz a Krisztushoz, aki lelkünk újjászületésére hív e szép istenszolgálat során!

Krisztus születik! Dicsőítsétek!

A PÓCSI BETLEHEMES és a PÓCSI PASSIÓ

mára nemzeti kegyhelyünk vonzó nevezetességei lettek.
A misztériumjátékok színvonalas megjelenítése jelentős forrásokat igényel.

Kérjük, támogassa missziókat!

Bankszámla adatok: **Máriapócsi Kegyetemplom**

11100702-18805350-36000001

Közlemény: **pócsi passió**

Vízkereszt görögkatolikus szemmel

Adalékok az ünnep liturgiájához

A IV. század elejétől kezdődően lett ez a nap liturgikus ünnepé, és ennek szokása gyorsan népszerűvé vált előbb keleten, majd nyugaton. A keresztények körében 312–325 között kezdett elterjedni mint Jézus Krisztus születésének, keresztségének, a kánai menyegzőnek és a Háromkirályok (napkeleti bölcsek) látogatásának ünnepe. Görög neve – epifánia, azaz megjelenés – arra utal, hogy Isten megjelenik dicsőségében. Vízkereszt emlékeztet tehát arra, hogy Jézus Krisztusban Isten megjelent emberként, eljött közénk, és elhozta nekünk az üdvösséget. Vízkeresztkor Jézus három megjelenésére emlékezünk.

A keleti egyházakban sokáig egyet jelentett a születés és az epifánia ünnepe. Jézus születése által Isten megjelent a világban. A napkeleti bölcsek által a pogányokhoz is eljutott a Megváltó születésének örömhíre. Máté evangéliuma (Mt 2,1-12) szerint a háromkirályok a betlehemi csillag által vezérelve jöttek keletről Júdeába, hogy az újszülött kis Jézusnak kifejezzék hódolatukat: aranyat ajándékoztak a Királynak, tömjént az Istennek és mirhát az Embernek. Az evangélium mágusnak nevezi őket, de nevüket nem említi. A hagyomány szerint hárman voltak, a 8. században élt Beda Venerabilis nevüket is említi: Caspar, Melchior, Balthasar, azaz Gáspár, Menyhért és Boldizsár.

A vízkereszt második evangéliumi története (Mt 3,13-17) szerint Jézus elment a Jordán folyóhoz, ahol Keresztelő Szent János megkeresztelte őt. Jézus ezt követően tanítani kezdett. A megkeresztelkedéskor a Jordán folyónál a mennyei Atya szózata kinyilatkoztatta a szeretett Fiút, és a Szentlélek galamb képében

alászállt Krisztusra. A teljes Szentháromság kinyilatkoztatta önmagát az emberiség előtt.

Az egyház nemcsak Jézus Krisztus megkeresztelkedéséről emlékezik meg január 6-án, hanem annak hatásairól is, amelyek között a víz megszentelése is fontos helyet kap. Ezt a szent hagyományt megőrizte a bizánci egyház is, mégpedig kettős formában. Vízszentelés ugyanis nem csupán az általában január 5-én nagy alkonyati zsolozsmával végzett Szent Bazil Liturgiája végéhez kapcsolódik, hanem a január 6-ai Szent Liturgiához is. Az előesti vízszentelés a görögkatolikus egyházban templomokban történik, majd január 6-án néhány pap és a püspök a folyókhoz is kimennek, hogy megszenteljék azok vizét, ezáltal még inkább bekapcsolódva a Jézus Krisztus megkeresztelkedésekor megvalósuló eseménybe: „Ma a vizek természete megszenteltetik, és a Jordán kettészakad, s hullámainak folyását visszatartóztatja, látván a vízében keresztelkedő Üdvözítőt.”

Az ünnep harmadik evangéliumi jelenete: Jézus a kánai menyegzőn, édesanyja kérésére, az elfogyott bor pótlására első csodatételeként a vizet borrá változtatta (Jn 2,1-12). Jézus első csodájával a kánai menyegzőn kinyilvánította isteni erejét: „Kinyilatkoztatta dicsőségét, s tanítványai hittek benne” (Jn 2,11). Ebben a csodában Isten megmutatja dicsőségét, hogy segíteni akar az embernek, meg akarja menteni és végül meg akarja váltani.

A magyarság körében a vízkereszt ünnepéhez kötődően különböző népszokások alakultak ki a századok során. A magyar vízkereszt kifejezés a víz megszenteléséből, megkereszteléséből ered.

Vízkeresztkor kezdődik meg a házszenelések időszaka, amely a 15. századtól vált szokássá. A házszenelés szertartása során a pap az újonnan megáldott szenteltvízzel meghinti a lakásokat, házakat, valamint megáldja a benne lakókat, dolgozókat. A hagyományoknak megfelelően, a házszenelés után az ajtóra fölírják az évszámot és a néphit szerint a Háromkirályok nevének (Gáspár, Menyhért, Boldizsár) kezdőbetűit: 20 + G + M + B + 18. Az eredeti értelmezés alapján azonban a három betű a latin áldásformula kezdőbetűi: Christus Mansionem Benedicat („Krisztus áldja meg e házat”).

„Ő az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit” (Jn 1,29–34). Vízkereszt ünnepe megmutatja nekünk, hogy Isten minden emberhez elküldte Fiát, hogy a megváltó Jézus születésével elhozza számunkra az üdvösséget, az örök élet reményét.

Ahogy Seregély István egykori egri érsek egy helyen írja: „Isten Fiának emberként elfogadott keresztáldozata mindent helyreigazíthatóvá tett. Ezért újévi tervünkben nem hiányozhat a megtérés készsége és gyakorlata. Mindez csak Isten előtti őszinte imával kérhető az új esztendő kapujában. Elsőként a közvetlen családi körben készen kell lennünk arra, hogy segítsük egymást ebben. Bízunk abban, hogy az átalakuló, és ezért zavaros világban Isten megígért áldásával és egymást támogató önzetlen emberi szeretettel iparkodva 365 nap múltán lesz miért hálát adnunk Istennek és egymásnak.”

Az ünnepen és azon túl is fordítsuk szívünket a megjelenő Isten felé, hogy megláthassuk életünkben kegyelmi ajándékait!

MAGYAR NÉPSZOKÁSOK VÍZKERESZTKOR

Január 6-án a katolikus falvakban országsszerte szokás volt a víz- és házszenelés. A szenteltvizet a bölcsőtől a koporsóig felhasználták. Nagy szerepe volt az ember- és állatgyógyításban is. A víz tisztító erejébe vetett hit az alapja, hogy ezen a napon néhol ősbibb formája is megmaradt a vízzel való mágikus eljárásoknak. Például Jászdózsán léket vágtek a Tarnán és lelocsolták egymást az emberek, hogy egészségesek legyenek – „ne legyenek se himlősök, se rühesek”. A jószágokat is levitték a folyóhoz ugyanilyen célból.

A vízkeresztkor szentelt vízzel még aznap megszentelték az állatokat, ittak és a kútba is öntöttek belőle. Az esztendő folyamán megszentelték vele a gyerekágyas asszony ágyát, tettek az újszülött fürdővizébe, meghintették vele az esküvőre induló menyasszonyt és vőlegényt. Borogatták a fejfájóst, itatták vele a beteget.

A házszenelés alkalmával krétával rajzolták fel Gáspár, Menyhért és Boldizsár nevének kezdőbetűit és az évszámot. Úgy vélték, ez a felirat megvédi a házat a villámcsapások és a boszorkányok rontása ellen. Vidéken a pap, a kántor, a három falu egyházfia és két ministráns gyerek minden házhoz elmentek. Énekeltek és a pap megszentelte a házat. Utána a háziak megvendégelték őket.

AZ ÜNNEP LITURGIKUS ÉNEKEIBŐL

Tropár, 4. hang

A Jordánban való kereszteltetésedkor, Urunk, kijelentetett nekünk a Szentháromság imádatása; mert az Atyának szózata bizonyosságot tőn rólad, kedves Fiának nevezvén téged, a Szentlélek pedig galamb képében megerősíté a szózat csalhatatlanságát. Ki megjelentél és a világot megvilágosítottad, Krisztus Istenünk, dicsőség néked!

Konták, 3. hang

Kijelentéd magadat ma a mindenségnek, és a te orcád világossága, Uram, jegyeztetett mireánk, kik önérzettel dicsőítünk téged mondván: leszállottál és megjelentél nekünk, ó, megközelíthetetlen világosságl!

LÍTIAI SZTIHIRÁK

4. hang (bolgár dallam)

Ki a vilárossággal, mint köntössel körül van öltve, a mi üdvünkért miattunk szállott le a földre, és ma a Jordán habjaiba merül alá, nem magának lévén ezen megtisztulásra szüksége, hanem nekünk szerzé emez újjászületést. Csodálatos az ő működése, mert tűz nélkül olvaszt, és törés nélkül épít, és üdvözíti az általa fölvilágosodottakat, Krisztus Istenünk, a mi lelkünk Üdvözítője!

8. hang

Uram, be akarván tölteni, amit örök időktől fogva megállapítottál, a te titkaid szolgálatára minden teremtményeiből egyeseket kirendeltél; az angyalok közül Gábor arkangyalt, az emberek közül Szűz Máriát, a mennyboltról a csillagot, a folyóvizékből a Jordánt, melyben a világ gonoszságát lemostad, Üdvözítőnk, dicsőség néked!

8. hang

Ma a teremtmények megvilágosíttatnak, ma mindenek vigadoznak, a mennyiek a földiekkel, az angyalok az emberekkel, mert ahová a király megérkezik, a kísérete is vele jő. Siessünk mi is

a Jordánhoz, és lássuk Keresztelő Szent Jánost, miként kereszteli a nemteremtett és bűnnélküli Lényt, és az apostol szavával összhangzóan kiáltuk: Megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek, megvilágosítván és gazdag kegyelmet adván a híveknek.

ELŐVERSEK SZTIHIRÁK

2. hang

A Jordán folyó mellett látván János téged magához közeledni mondá: Krisztus Isten, miért jöttél a te szolgádhoz, ki a bűnt nem ismered? És kinek nevében kereszteljelek? Az Atyának nevében? – de te azt magadban hordozod! A Fiú nevében? A megtestesült Fiú te magad vagy! A Szentlélek nevében? Ezt is tudod a hívek ajkaira leküldeni. Ki megjelentél, Isten, könyörülj rajtunk!

Elővers: A tenger látta ezt és futott, a Jordán visszafordult.

Láttak téged a vizek, Isten, láttak a vizek és féltek, mert a te dicsőségedre a kerubok nem mernek föltekinteni, s a szeráfok sem szemlélhetik azt, de rettegéssel állva színed előtt, némelyek viselik, mások dicsőítik a te isteni erődöt. Ezekkel együtt, Irgalmas, mi is dicsérjük a te erődöt mondván: Ki megjelentél, Istenünk, könyörülj rajtunk!

Elővers: Mi lelt téged, tenger, hogy futottál, és téged, Jordán, hogy visszafordultál?

Ma a menny és a föld Teremtője testileg érkezik a Jordán folyóra, hogy mint bűnnélküli lény keresztiséget kérjen, s hogy megkereszteltessék szolgálja által a mindenek Uralkodója, és az emberi nemnek víz általi megtisztulást ajándékozzon. Öneki kiáltuk: Ki megjelentél nekünk, mi Istenünk, dicsőség néked!

8. hang

A magtalantól született fényes Világító megértvén, hogy a Szűztől született Nap keresztiséget kér tőle, borzalommal és örömmel kiáltott fel hozzá: Te szentelj meg engem, Uralkodó, a te isteni megjelenéssel!

Tropár, 1. hang

A Jordánban való kereszteltetésedkor, Urunk, kijelentett nekünk a Szentháromság imádtatása; mert az Atyának szózata biznyságot tön rólad, kedves Fiának nevezvén téged, a Szentlélek pedig galamb képében megerősíté a szózat csalhataln-ságát. Ki megjelentél és a világot megvilágosítot-tad, Krisztus Istenünk, dicsőség néked!

Konták, 4. hang

Kijelentéd magadat ma a mindenségnek, és a te orcád világossága, Uram, jegyeztetett mireánk, kik önérrettel dicsóítunk téged mondván: leszállottál és megjelentél nekünk, ó, megközelíthetetlen világos-ság!

Tropár, 4. hang

A Jordánban való kereszteltetésedkor, Urunk, kijelentett nekünk a Szentháromság imádtatása; mert az Atyának szózata biznyságot tön rólad, kedves Fiának nevezvén téged, a Szentlélek pedig galamb képében megerősíté a szózat csalhataln-ságát. Ki megjelentél és a világot megvilágosítot-tad, Krisztus Istenünk, dicsőség néked!

NEVELŐSZÜLŐK JELENTKEZÉSÉT VÁRJUK

Szabolcs-Szatmár-Bereg
vármegye területéről

JELENTKEZZEN NEVELŐSZÜLŐNEK!

HASZNOSSÁG

Ha szeretnél hasznos feladatot ellátni környezetekben és mintaként szolgálni mások előtt.

SZERETET

Ha képes vagy szeretetteljes környezetet biztosítani otthonodban saját családjukból kiemelt gyermekek részére.

FEJLŐDÉS

Ha szeretnéd segíteni fejlődésüket az oktatás, nevelés területén.

LELKI GYÓGYULÁS

Ha szeretnéd segíteni lelki gyógyulásukat

KERESSEN MINKET BÁTRAN!

A részletekért hívja kolléganőnket az alábbi telefonszámon:
06 30 721 9832

Bővebb információ: www.befogadocsalad.hu

„Jó földbe hullott mag vagytok,
mely megfogant,
és jó termést hoz,
nagyon sok termést”

Bíborosi látogatás a magyarországi görögkatolikusoknál

XV. Benedek pápa 1917-ben hozta létre a Keleti Egyházügyi Szent Kongregációt. Azokat a szentszéki témákat, amelyek a keleti katolikus egyházakat érintik, ennek a kongregációnak a hatáskörébe utalta. Az utóbbi években dikasztériummá vált vatikáni intézmény vezetője Claudio Gugerotti. A keleti egyházak szakértőjeként az olasz bíboros többször járt már Magyarországon, most kifejezetten a hazai görögkatolikusokat látogatta meg. Gugerotti bíborossal együtt érkezett minden helyszínre Magyarország apostoli nunciatúrájának vezetője, Michael Wallace Banach érsek, valamint a három görögkatolikus hierarcha, Kocsis Fülöp érsek-metropolita, Orosz Atanáz miskolci megyéspüspök és Szocsa A. Ábel nyíregyházi megyéspüspök.

„Legyetek olyanok, mint Zakeus!”

ÁTADTÁK AZ ARANYSZÁJÚ SZENT JÁNOS KULTURÁLIS KÖZPONTOT

November 15-én megáldották az Arany-szájú Szent János Görögkatolikus Kulturális Központ és Egyetemi Kollégiumot Budapesten az Ida utcában. A XIV. kerület központjában álló szecsessziós villát Schuler József megrendelésére kezdték építeni még 1910-ben, tervezője Benedek Dezső építész volt. Az állam 2015-ben a Hajdúdorogi Metropolitai Egyház tulajdonába adta az ingatlant, ezt követően hatalmas felújítás vette kezdetét, mely 2024-ben fejeződött be. A ma már régi fényében tündöklő, mégis a kellő modern technikai és műszaki háttérrel sem nélkülöző épületben a Görögkatolikus Metropólia új kulturális központja talál

majd otthonra a fővárosban, és mintegy félszáz felsőoktatásban részt vevő hallgatónak biztosítanak itt kollégiumi helyet.

Claudio Gugerotti bíboros már beszéde elején családi hangulatot teremtett, amikor elárulta, magyar vér is csörge-dezik az ereiben. Első alkalommal papszentelése után nem sokkal látogatott hazánkba. Ekkor egy egészen más világba csöppent, mint amilyen a mostani Magyarország. Titokban, három zárt ajtó mögött egyedül kellett elmondania a napi szentmisét. Ma pedig, ötven évvel később: „nem becsuknom kell itt az ajtót, hanem megnyithatom egy új kulturális központ ajtóit a hívek és a közönség előtt. Valami gyökeresen megváltozott Magyarországon az elmúlt években, és ez az Isten műve. Az ő kegyelmének fantáziája végtelen” – hangsúlyozta.

A Zakeusról szóló evangéliumi részlet kapcsán azt tanította: „Zakeus rendkívül kíváncsi ember volt, hiszen kérdései voltak. Kérdések nélkül pedig nincs kultúra.” Szeretné, hogy ez a hely ne csak elméleti szinten legyen kulturális központ, hanem az ide betérő emberek között valódi kapcsolat jöjjön létre: „Legyenek olyanok, mint Zakeus, legyenek kérdéseik, amik a szívük mélyéről jönnek...Nekünk keresztény embereknek egy megszentelt kulturális központba ellátogatva Istent kell keresnünk egymás tekintetében. Azt az Istent, aki nem megdorgál minket, hanem szeretetével magához ölel. Csak úgy változhat meg a világ körülöttünk, ha kapcsolatokat építünk egymással és a Jóistennel.”

Soltész Miklós, az egyházi és nemzeti-ségi kapcsolatokért felelős államtitkár

beszédében emlékeztetett Szent II. János Pál pápa szavaira, aki azt szerette volna, hogy az egyház mindkét „tüdejével” lélegezzen, a nyugatival és a keletivel is. Szólt arról is, hogy – mivel kelet és nyugat határán van – Magyarországnak kulcsfontosságú szerepe van a béke közvetítésében, megteremtésében. Ebben jut kiemelt feladat a görögkatolikus egyháznak, hiszen ahogy ezt II. János Pál pápa is felismerte, a görögkatolikus egyház „a két tüdőt összekötő, létfontosságú hörgő szerepét tölti be”.

Kocsis Fülöp érsek-metropolita beszédében hangsúlyozta: a fővárosban közel 150 éve vannak jelen a görögkatolikusok, olyan templomok közösségeibe tartozva, amelyeket rendre római katolikusoktól és a fővárostól kaptak. Viszont az Aranyszájú Szent János Görögkatolikus Kulturális Központ és Egyetemi Kollégium immár saját tulajdonú ház. Mint mondta, az épület ugyan első látásra nem tűnik egyházi épületnek, de „imádságnak mindig lesz hely benne”. Nem titok, hogy az újonnan létrehozott intézménnyel elsősorban a főváros kulturális életének gazdagításához szeretnének hozzájárulni, elsőként a máris látogatható kortárs görögkatolikus ikonművészeti kiállítás bemutatásával. Fülöp metropolita atya kifejezte reményét, hogy az új épület megáldásával „nem csupán egy Magyarországon kisebbségben élő egyház lelkes tagjainak elszigetelt kezdeményezésének lehetünk tanúi, hanem egy kicsiny, de életerős egyház további fejlődésének újabb állomásához érkezünk,

amely ma is képes hatékonyan képviselni Isten ügyét, a krisztusi örömhír terjesztését az élet minden területén”. Azt kívánta, a kulturális központ töltsse be méltó hivatását, legyen az öröm, béke, gyönyörködés, elmélyülés szigete, „ami nem kiszakít a világból, de felemel”.

Végezetül az építkezés „motorja”, Seszták István főhelynök atya hálával és örömmel mondott köszönetet mindenkinek, akinek a munkája szükséges volt ahhoz, hogy az immár felújított Aranyszájú Szent János Görögkatolikus Kulturális Központ és Egyetemi Kollégiumban Isten jósága megtapasztalhatóvá váljon. „A befektetett munkát mindig a jövő gyümölcsei koronázzák meg” - mondta.

A Görögkatolikus Metropólia új kulturális központjában a gyümölcsözésre bőségesen lesz lehetőség, hiszen az imádság mellett kiállításokat, hangversenyeket, kulturális programokat, valamint konferenciákat szeretnénk rendezni. Találkozunk ebben a gyönyörű épületben minél többször egymással és a Jóistennel is!

**„Nemcsak megőrizni,
építeni is kell az egyházat”**

LÁTOGATÁS A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE KÖZPONTJÁBAN

Claudio Gugerotti bíboros, a Keleti Egyházak Dikasztériumának prefektusa magyarországi útja során, november 16-án Miskolcon tett látogatást.

A delegáció első útja a Búza téri, Nagyboldogasszonyról elnevezett püspöki székesegyházba vezetett, ahol a görögkatolikus Metropólia elöljárói mellett a Miskolci Esperesi Kerület papsága fogadta.

A bíborost és kíséretét Orosz Atanáz püspök vezette körbe a székesegyházban. Két éve már hogy a templom falait gyönyörű ikonok borítják. Ezek közül Atanáz püspök egyet-egyet, leginkább a ritkán ábrázolt szenteket emelte ki és a feltámadott Krisztust ábrázoló falképeket, valamint a templom címünnepének, az Istenszülő elszenderedésének, és egyházmegyénk védőszentjének, Keresztelő Szent János életének különböző ábrázolásaira hívta föl a magas rangú vendég figyelmét. Atanáz püspök az egyházmegye centenáriumi évének főbb eseményeiről is említést tett.

A bíboros Ferenc pápa nevében arra hívta föl a figyelmet, hogy „az emlékeket nemcsak megőrizni kell, hanem építeni is szükséges az egyházat; megértetni az emberekkel, hogy az Úr közöttünk van, Ő az életünk értelme”. Ezt követően Gugerotti bíboros és kísérete a Miskolci Egyházmegye székházában található kápolnába is betért egy rövid imádságra.

**„Krisztus szeretete az egyetlen
bizonyosság”**

TALÁLKOZÁS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE PAPSÁGÁVAL ÉS HÍVEIVEL

A magas rangú vendégek elsőként a Görögkatolikus Múzeumban angol nyelvű tárlatvezetés során ismerhették meg a múzeum állandó kiállítását. Az intézmény munkatársa, Ősz Tiborné abból a szemszögből ismertette a kiállított tárgyakat, hogy azok hogyan tudják közvetíteni a legfontosabb krisztusi üzenetet. A püspökségre érkezve Gugerotti bíboros Keresztes Szilárd emeritus püspökkel találkozott. Örömmel várta ezt a találkozást, hiszen nagyon régóta ismerik egymást Szilárd püspökkel. Eközben Michael Wallace Banach érsek a püspökség tárgyalójában összegyűlt papcsaládokkal találkozott.

Gugerotti bíboros szintén személyesen köszöntötte a megjelent papcsaládokat, megszólította a papnékat, átérezve szolgálatuk súlyát, kezét fogott a gyermekekkel, érdeklődött iskoláik, helyzetük felől. Átvette a jó házigazda szerepét, s ő maga kínálta meg süteménnyel a megjelenteket. A közvetlen, humoros és mégis megható beszélgetések után a papnevelő intézet kápolnájába vezették: dr. Dobos András rektor atya (aki maga is tanácsadó a Keleti Egyházak Dikasztériuma Különleges Liturgikus Bizottságában) bemutatta a kommunizmus idején a „kispapok gyakorlótereként” aposztrofált szeminárium kápolnát. Az ambon előtt elhelyezkedve a bíboros a papnövendékekhez szólt: „Ti vagytok az egyház. Nagy örömmel tölt el, hogy növekszik az egyház” – mondta. A múltnak olyan időszakáról beszélt, melyben az egy-

házat gyalázták, s a nép ellenségeként állították be. A bíboros bemutatott néhány újságokból összegyűjtött lejárató propaganda reklámot, melyekből kirajzolódik, mikor, hogyan tekintettek az egyházra, amely sajnos visszatérő jelenség.

„Amikor halljátok, hogy sorolják a papság bűneit, kérjétek az Urat, hogy bocsássa meg gyengeségeinket, de emlékezzetek arra is, hogy ezek mögött a támadások mögött az a szándék áll, hogy az egyházat elhallgattassák. Szilárdnak kell lennünk abban az elhatározásunkban, hogy megátoljuk a rossz dolgokat az egyházban – többek között a visszaéléseket –, de az apokalipszis sárkánya ma is jelen van valamilyen formában. A ti feladatok tehát nehéz. Ne várjatok viszonzást, dicsőséget. Az a bizonyosság éljen bennünk, hogy Krisztus szeret minket, megváltott minket. Ez az egyetlen bizonyosság és remény, amellyel rendelkezünk” – hangzott biztatása.

A görögkatolikus identitással kapcsolatban megjegyezte: a görögkatolikusok története rendkívül bonyolult, de erre a komplexitásra büszkének kell lenni. Ez a történelemből fakadó összetettség gazdagítja az egyházat. „A lényeg, hogy hűek legyetek ahhoz, amit atyáitok akartak.” A dikasztérium felelős minden keleti egyházért, mely egységre lépett Rómával. A szervezet ezen egyházaknak azt a törekvését erősíti, hogy fedezzék fel újra önmagukat: „Azok legyetek, amik lenni szeretnétek, amit Isten elrendelt számotokra az egyházban. De ehhez, kedves barátaim, imádkozni és tanulni szükséges, mert a tudatlanság az oka az erőszaknak és főként a fanatizmusnak” – figyelmeztette a fiatalokat.

Meghallgatta és megválaszolta a kérdéseket, melyeket a papnövendékek tehettek fel neki. Összegzésként pedig újra megerősítette őket: „Imádkozni kell és önmagunknak kell lennünk felsőbbrendűségi és kisebbségi érzések nélkül. Azok vagyunk, akik vagyunk, mert Isten így akarta. Az egyetemes egyházhoz a gyökereinkhez való hűségünket tudjuk hozzátenni.” Búcsúzáskor elmondta: „mindig tanítottam, így szeretek fiatalokkal szóba elegyedni, főleg azokkal, akik életüket az Úrnak áldozzák.”

„Ne féljétek a kételytől, inkább mondjátok ki azokat. A kommunizmus legrosszabb öröksége a félelem: mit fog tenni az előljáró, ha nem vagyok olyan, ami-

lyennek ő elvárja. Csak egyetlen előljáró van: a mi Atyánk, aki a mennyekben van, aki mindenkit másnak alkotott. Imádkozzatok a Szentatyaért, aki szeret benneteket és szívetekben hordoz titeket, aki mindent meg szeretne tenni azért, hogy hűségesek maradjatok és ta-

núságot tehettek katolikus hitetekről görögkatolikus módon.”

A szemináriumból a székesegyházba vultak át, ahol a parókus, Szabó Tamás pasztorális helynök Zoltán György fődiakónussal és Gánicz Tamás diakónussal nagy alkonyati istentiszteletet végzett hat hierarcha jelenlétében. A vecsernyébe az éppen Magyarországon tartózkodó Manel Nin athéni püspök-exarcha is bekapcsolódott. A templomhajóban a papcsaládok és a hívek foglaltak helyet. Közös imájuk és énekük arról tett tanúságot, hogy a szertartás otthonos közeg számukra, hogy az imák szívből szólnak – erre reflektált maga a bíboros is, amikor a szertartás után (Horváth Tamás bírósági helynök atya tolmácsolásában) megköszönte a szeretettel fogadtatást és a találkozó megszervezését. „Ez a gazdag liturgia, a nép éneke folyamatosan előrevisz: az Isten felé emeli a lelket. Valóságos misztagógia. A világegyház hálás, hogy megőrizték ezt a kincset” – lelkesült. Szent II. János Pál pápát idézte: „ha egy hang is elhallgatna abból, aminek meg kell szólalnia az egyházban, nem lenne hiteles az egyház hangja.”

„De miért is van a liturgia? – tette fel a kérdést. Mert a menyasszony annyira szereti a vőlegényét, hogy állandóan arra kész-

teti: énekeljen. A vőlegény pedig maga Jézus Krisztus, aki annyira szerette ezt az egyházat, hogy életét, vérért adta érte, aki feltámadt halottaiból azért, hogy ott is reménységünk legyen, ahol nincs reményünk, hogy megértsük: mindannyian zárandokok vagyunk az ő országa felé. Ha

a liturgiánk csak egyfajta visszaemlékezés lenne, nem volna sok haszna. Ha csupán ajkaink mozognának, és nem szívből jönne az ima, amit énekelünk, akkor az nem tükrözné elhivatottságunkat Isten felé” – magyarázta.

Átadta Ferenc pápa áldását és köszöntését, és megköszönte a jelenléteket, mert akik eljöttek, nem csak véletlenül erre járt emberek. „Ti Krisztus testének tagjai vagytok. Krisztus teste ti vagytok azon túlmenően, amit az Eucharisziában is magatokhoz vesztek. Éljétek meg nagy odaadással ezt az isteni titkot, amely nektek adatott sok-sok szeretettel azok felé, akikkel találkoztok. Mert titeket látva az emberek felismerik: nemcsak csont és hús vagytok, hanem ettől sokkal többek: olyanok, akik az Isten szeretetében vagyunk számontartva. Az Isten tekintetének láthatására vagyunk hivatottak. Az Úr segítsen és kíséreljen benneteket hitetek növekedésében. Arra biztatta őket, hogy továbbra is használják ezt a sajátos nyelvet.

Szocska A. Ábel nyíregyházi megyéspüspök megköszönte a vizitációt, a bíboros pedig a tőle kapott díszes kereszttel adott áldást a találkozó végén.

„Isten csodája vagytok!”

SZENT LITURGIA MÁRIAPÓCSON

A Görögkatolikus Metropóliában tett látogatásának harmadik és egyben utolsó napján Claudio Gugerotti bíboros, a Keleti Egyházak Dikasztériumának prefektusa főpapi Szent Liturgián vett részt Máriapócson.

A szertartáson – melyen kispapjaink teljesítettek kántori szolgálatot – Fülöp metropolita, Atanáz és Ábel püspökök mellett jelen volt Michael Wallace Banach apostoli nuncius, Manuel Nin, Görögország püspök-exarchája, és a három egyházmegye képviselő papság.

Homíliájában Fülöp metropolita Pál apostol intelmeiből idézett, melyben az apostol a keresztyény élet intelmei közül kiemeli: „ne legyetek esztelenek, ne részegeskedjétek, hanem teljétek el lélekkel!” (A főpásztor beszédét teljes terjedelmében közöljük tudósításunk végén.)

A Szent Liturgia végén Gugerotti bíboros köszöntötte a jelenlévőket. Háláját fejezte ki a látogatás megszervezéséért, a nálunk tapasztalt hitért és a fiatalok egyházhoz való hűségéért. Külön megköszönte a nagyszámú fiatalnak a jelenléteket. (A bíboros beszédét tudósításunk végén ugyancsak olvashatják.)

A görögkatolikus egyházat többször is méltatta. Zárásként azt mondta: „Legyetek mindig büszkék arra, amik vagytok, mert Isten csodája vagytok! Ikonok vagytok. Legyetek olyan ikonok a világban, amelyek által az emberek Istent fogják imádni és dicsőíteni!”

Gugerotti bíboros beszéde után Fülöp metropolita is megköszönte a látogatást, s Maklár Teréz festőművész Szentháromság-ikonját ajándékozta neki, a nunciának pedig védőszentje, Szent Mihály arkangyal ikonját adta át.

Szent Pál apostol a keresztény életről tanít bennünket. Miközben arról szól, hogy a Krisztust követőknek jóságban, egyenességben és igazságosságban kell élni, közben fontos kulcsot is ad, hogy hogyan lehet mindezt megvalósítani. Arról tanít: „Ne esztelenül éljétek, hanem bölcsen!”

Sőt, ezt az esztelenség kifejezést újra használja: „Ne legyetek esztelenek!” De ezután nem ennek ellentétpárjával folytatja, nem azt mondja, hogy legyetek okosak, eszesek, hanem azt mondja: (és itt a kulcs!) „Ne legyetek esztelenek, hanem teljesítétek az Úr akaratát!”

Ez a lényeg: Teljesíteni az Úr akaratát. Akkor nem esztelenül, hanem a Lélek gyümölcsei szerint fogunk élni, jóságban, egyenességben és igazságban. Ami külön érdekes, hogy az apostol az esztelenségek közül kiemelt egy valamit. Azt mondja: ne részegeskedjétek. Vajon miért éppen ezt említi? Annyi mást is szóba hozhatott volna még, amit el kell elkerülni. De figyeljük meg, így folytatja: „Ne részegeskedjétek, hanem inkább teljétek el Lélekkel.”

Mert Lélekkel eltelve találjuk meg, mi az Úr akarat. A Lélekre van tehát szükségünk, a Lélek segítségével ismerjük föl, hogy mi az Úr akarat, s a Lélek abban is segít, hogy aszerint is tudjunk élni. Nem csak a rosszakat, az esztelenségeket kerüljük el, hanem jóságban, egyenességben és igazságban tudunk élni. S vajon miért a részegséggel állítja ezt ellentétbe Szent Pál? Azért, mert, ha a Lélek eltölti az embert, az bizonyos értelemben a részegséghez hasonlít, egy egészen más létállapot és léttudat, bódítóbb, mint a legjobb bor.

Nem föltétlenül arra kell gondolni, hogy extázisba esünk, fennakad a szemünk, csak a szemünk fehérje látszik, és remegő testtel nyelveken beszélünk. Ezek a jelenségek nem a Lélekre utalnak, még akkor sem, ha egyes szektákban ezt próbálják elhitetni az emberekkel.

A Lélekkel való eltelés, lélekjelenlétet jelent, igazi józanságot. A legjózanabb emberi magatartás, ha Isten akarat szerint élünk. Ha jól megnézzük, ez a tanulsága az esztelen gazdagról szóló példabeszédnek is. Jézus egy gazdag em-

berről beszél, akinek földje egyik esztendőben igen bőséges termést hozott. Látzólag nagyon is okosan gondolkodott. Igazán nem lehet a szemére vetni, hogy nagyobb csűrőket akart építeni. Ez teljesen logikus. Jézus mégis esztelennek nevezte ezt az embert, mert a földi javakban akart gazdagodni, nem pedig Istenben.

Nekünk Istenben kell gazdagodnunk, nem a világ javaiban. Istenben, vagyis a harmadik Isteni Személyben, a Lélekben kell bővelkednünk, s akkor ismerjük föl, hogy mi az Úr akarat, akkor fogjuk tudni, holgyan kell élni.

Drága testvéreim! Sokat fogok még beszélni a jövőben is a Lélek jelenlétéről, a Lélekre való figyelésről, hiszen a Ferenc pápa által meghirdetett szinódusnak is ez a végkicsengése, ez a gyümölcse. S ez most egészen különleges alkalom, hogy ennyi szinódusi résztvevő van jelen egy helyen: itt van velünk Claudio Gugerotti bíboros úr, Manel Nin püspök atya, a hívek között pedig Szabó Péter professzor úr, akik mind részt vettünk a szinóduson. Mind a négyen tapasztalhattuk, hogy mit jelent a Lélekben való figyelés, mit jelent odafigyelni a Lélekre. Ez a szinódusnak a gyümölcse és a buzdítása, amiről a későbbiekben is sokat szeretnék nektek beszélni. Ugyanis ebbe az irányba kell, hogy formálódjék az egyházunk és az életünk. Az Egyház akkor fog megváltozni, ha a mi életünk megváltozik. Mégpedig ebbe az irányba, hogy a Lélekre figyeljünk oda jobban. Erre szólít föl bennünket Ferenc pápa is.

Vajon a Lélek szerint élünk-e? Odafigyelünk a Lélekre, amikor a döntéseinket hozzuk? Figyelünk arra, hogy mit mond nekünk a lélek? Attól tartok, sok esetben még imádság közben sem figyelünk oda, nemhogy a hétköznapjainkban. Sokszor elmondjuk a magunk imaszövegeit, de alig hagyunk csöndet, hogy a Lélek szólhasson hozzánk. S ez még inkább jellemző a hétköznapi életünkre. Alig hagyunk csöndet! Hogyan tudnánk így meghallani a Lélek szavát?

A csönd elengedhetetlen eszköze annak, hogy tudjunk figyelni a Lélekre. Mondhatom mellemet döngetve, hogy én ke-

resztény vagyok, naponta imádkozom a Mennyei királyt, mellyel a Szentlelket szólítom meg, ám ha hiányzik a csönd az életemből, akkor hiába mondom. Lássuk be, igaza van Ferenc pápának, nagyon hiányos a Lélekre figyelésünk. Márpedig mostantól mindent meg kell tennünk, hogy figyeljünk rá, hogy tetteinket a Lélekben vigyük végbe, döntéseinket a Lélekre figyelve hozzuk meg.

Az ember élete tele van döntésekkel, s egyikből sem hagyhatjuk ki a Szentlelket. Persze nem arról beszélök, hogy amikor a boltban a túró rudi vagy a poharas puding között akarok dönteni, akkor csöndben kellene elmerengennem, hogy a döntést el ne vétsem. De például, ha tanulás közben csörög a telefonod, és a barátaid focizni hívnak, akkor érdemes egy rövidke befelé figyelő csöndet tartani, mielőtt választ adnál. S ne rázd le ezt a tanácsot azzal, hogy „Persze, a Lélek biztos azt mondja, hogy tanuljak...” Nem biztos. Lehet, hogy azt mondja, „most menj el”. Háttha valami fontos vár ott rád. Nem tudhatjuk. De ne a Lélekre figyelés nélkül hozd meg a döntést! Minél nagyobb döntést hozunk, annál nagyobb csöndre van szükség. Igen, az életünkben sokkal több csöndre van szükségünk.

Lehet, hogy éppen azért lelketlen a világunk és lélektelenek a döntéseink, mert nem tartunk csöndet, nem figyelünk oda a Lélekre. Ferenc pápa erre buzdít bennünket, és én ezt a buzdítást továbbítom egész görögkatolikus egyházunknak. Ezt a rendkívül fontos üzenetet pecsételi meg itt, Máriaipócson bíboros úr jelenléte is! Ebben az irányban kell megújulnia az egyházunknak, az életünknek. A Lélekre jobban odafigyelni, csöndet, csöndeket teremteni az életünkben, de még a beszélgetéseinkben is, hogy valóban a Lélek vezessen és töltsön el bennünket. Ez olyan józan részegség lesz, amely már a mennyország boldogságához hasonlít.

**Kedves testvéreim!
A Szentatya, Ferenc pápa
üdvözl titeket!**

A mai Szent Liturgiával véget ért a látogatásunk ebben a csodálatos templomban, amely a ti görögkatolikus identitásotoknak a középpontja Magyarországon.

Hallottunk az evangéliumból egy házépítéstről, olyanról, amely a jelennek épít. Ellenben ez a ház, ez az Isten háza egy olyan épület, amely gondol a jövőre is. Öröm itt lenni, hallani a ti éneketeket ebben a csodálatos építményben.

A mai evangélium tanítása nagyon fontos. Az emberiség – úgy tűnik – nagyon aggódik azért, hogy házakat és magtárakat építsen. De amikor jobban odafigyelünk a zsebekre, a pénztárcára, mint a lélekre, lassan, de elkerülhetetlenül érkezik a halál. Nemcsak a mi halálunk, a fizikai halál, amely elkerülhetetlen, hanem a világ halála is.

Mennyit emlékeztetett Ferenc pápa a világon bekövetkező drámákra, háborúkra, hányszor beszél a békéről! És mégis mindenki inkább azon aggodalmaskodik, hogy magtárakat, raktárakat, mai kifejezéssel bankokat építsen a javainak, vagyónának.

Kedves testvérek, mi, katolikusok a világban mindannyian egyetlen család vagyunk. A mai napon veletek imádkoztunk, és itthon érezzük magunkat. Mert nem akkor érzi magát az ember otthon, amikor a bankszámlát szemléli és kutatja, hanem akkor, amikor másokkal együtt az égre emeli tekintetét. S akkor eggyé válunk Istenben, aki szeret bennünket.

Nagyon sok fiatal látok most itt, szeretném kifejezni őszinte elismerésemet azért, hogy ennyien itt vagytok! Meg vagyok lepődve, mert általában ahová megyek, nem találok túl sok fiatalot, mert általában el vannak foglalva a maguk dolgaival, a sporttal és egyéb elfoglaltságokkal. Ti azonban megtaláltátok az időt, hogy elgyertek ide és imádkoztatok Istenhez. Ez azt jelenti, hogy mi mindannyian – a metropolitától elkezdve közülünk az

utolsóig is – tanúságot tudunk tenni róla. Köszönöm nektek ezt a tanúságtételt a Szentatya nevében is!

Talán azt mondjátok, hogy ti görögkatolikusok kevesen vagytok, szét vagytok szóródva, de ez nem lényeges. Az a fontos és az a lényeges, hogy jó földbe hullott mag vagytok, mely megfogant, és jó termést hoz, nagyon sok termést.

Köszönöm a hűségüket egyházatokhoz! A történelem során nem csak a római korban, de később is üldözték a keresztényeket, a ti országokban is sokan szenvedtek a hitük miatt olyan hatalmak által, akik magukat tették uralkodóvá, és azt gondolták, hogy elűzhetik az egyetlen trónról az egyetemesen uralkodót, a mennyei Atyát.

Köszönöm nektek ezt a hűséget!

Köszönöm nektek ezt az Úrba vetett mély hitet és az egyház egységébe vetett hitet. El kell mondanom, hogy a ti magyar görögkatolikus egyházatok nagyon jól szervezettek és jól felkészültek, jól képzetek a papjaitok és a népetek is. Szépek, rendezettek a falvaitok, házaitek – és a külső szépség azt jelenti, hogy belül is öröm lakozik.

Kedves fiatalok! Ha szeretnétek, hogy ennek az egyháznak legyen holnapja és jövője is, tudnotok kell, hogy ez elsősorban a ti feladatotok! Mert az öregek nektek adják át a ház kulcsait, a kegytemplom kulcsait, az egyház kulcsait, a mennyei ország kulcsait.

Kevés manapság az az ember, aki egyáltalán foglalkozik a mennyei országgal. Az emberek legtöbbször a mának élnek, és azt hiszik, örökké fognak élni. Örökkévalónak gondolja magát az ember, pedig itt a földön nem vagyunk azok, és a ti bizánci liturgiátok mindig felhívja erre a figyelmet.

Tehát kedves fiatalok, tekintettel arra, hogy az idősebbek előbb vagy utóbb meg kell, hogy jelenjenek Isten előtt, nektek kell átvenni helyüket! Ne feledjétek: Jézus Krisztus azt mondja, ne építsetek magtárakat. De építsetek házakat a jövő

számára. Ti vagytok a jövő felelősei! Ne féljétek semmitől, menjétek előre a Krisztusba vetett reményben.

Köszönöm szépen a kedves fogadtatást, nem tudok elég hálás lenni mindazoknak, akik megszervezték ezt a látogatást, a metropolitának, a püspök atyának, a nuncius atyának és mindannyiunknak, mindenkinek, aki előkészítette látogatásunkat. Minthogy valaha én is azok között voltam, akik előkészítettek ilyen látogatásokat, nagyon jól tudom, hogy ez mennyi fáradságba kerül. Remélem, a szervezők kipihenik a munka fáradalmait. Egyáltalán, mindenkinek javaslom, hogy időnként pihenjétek! A pihenés jót tesz a testnek, az idegeknek, a léleknek. Pihenés közben pedig kerítsetek alkalmat az elcsöndesedésre, hogy be tudjátok fogadni a Szentlelket, akit gyakran galamb képében ábrázolunk.

Legyetek a szárazföld a vízözön után, melyen a földet kereső galamb le tud szállni, fogadjátok be a Szentlelket! Erre buzdít bennünket a Szentatya, Ferenc pápa is.

Kedves testvérek, öröm volt veletek lenni! Mihelyst találkozom a Szentatyával, elmesélem neki az itt szerzett tapasztalataimat, a ti hűségüket.

Legyetek mindig büszkék arra, amik vagytok, mert Isten csodája vagytok! Ikonok vagytok. Legyetek olyan ikonok a világban, amelyek által az emberek Istent fogják imádni és dicsőíteni!

Imádkozzunk egymásért, készüljünk a szentévre, az imádság és a szeretet által menjünk előre, hogy megmenthessük ezt a világot, mert vannak olyan erők, amelyek a romlásba szeretnék dönteni.

„Az egyház nem egy fellegrvár a hegy tetején, hanem mi magunk vagyunk”

EXKLUZÍV BESZÉLGETÉS CLAUDIO GUGEROTTI BÍBOROSSAL

Milyen tapasztalatokat szerzett a Görögkatolikus Metropóliánál töltött három napban?

Olyan sok élményben volt részem, hogy még le kell ülednedniük bennem. Az első benyomásom az volt, hogy a görögkatolikusok hite izzik, és a rohanó, gyorsan változó világban is hűek maradnak a gyökereikhez. Ez nem vaskalapos radikalizmust jelent, hiszen „haladnak a korral”, tartják a lépést a világgal, de hűek rítusukhoz, értik és beszélik az egyház „nyelvét”, és egyházaikon keresztül érzékelik Krisztus irántuk való szeretetét. És ez nagy eredmény, mert ez ma Európában nagyon ritkán fordul elő.

Az itt-tartózkodása alatt többször is lehetett látni meghatottságát. Mi volt ennek az oka?

Valóban meghatódtunk, nem is egyszerű. Egyrészt, amint már említettem, megható a görögkatolikusok hithez, gyökerekhez való ragaszkodása és azok megélése egészen kisgyerektől kezdve. Sok gyerek a családokban, a templomban, gyönyörűen éneklő kórus, az apostoli szakaszt angyali hangon éneklő kisfiú, és még sorolhatnám. Övék a jövő, ők fogják tovább építeni a görögkatolikus egyházat és Isten országát. Dicséretes, ahogy foglalkoztok velük.

Másrészt én 1985 óta dolgozom a Keleti Egyházak Dikasztériumában (akkor még kongregációnak hívták), és szemem előtt történt a keleti egyházak átalakulása a kommunizmus bukása után. A rendszer-váltás után itt találkoztunk az európai

görögkatolikus püspökökkel, professzorokkal, szemináriumi rektorokkal, mert Magyarország volt a legmegfelelőbb hely a találkozásra. (Meg kell említenem, hogy Keresztes Szilárd püspök úr végtelenül szívélyes volt velünk.) Ha összehasonlítom az akkori és a mostani görögkatolikus

egyházat, rögtön meghatódom. Eltelt 35 év, és a görögkatolikusok ki tudtak lábalni, ki tudtak gyógyulni az elmúlt rendszer szörnyűségeiből, hitetek nem gyöngült, hanem erősödött, az egyházatok terjeszkedik, fejlődik, és mindenütt jelen van – és mindenki, aki nálatok jár, ugyanerről erről számol be.

Ön szerint minek köszönhető ez a fejlődés?

Természetesen az Isten kegyelmének. Azonkívül annak, hogy rendkívül precízek és jól szervezettek vagytok, elértétek céljaitokat. Ami ritka dolog, hiszen azt tapasztaltam, hogy a volt kommunista országokban nehéz felelősségteljesen cselekedni és erre tanítani, hiszen nem tulajdonosai, csak szolgálói voltatok a rendszernek, amelyben mindenki azt próbált elvinni, amit csak tudott. Ezzel szemben a mostani társadalom, különösen a görögkatolikus közösség rendkívül felelősségteljesnek, rátermettnek, bátornak tűnik, még akkor is, amikor a szomszédban háborúk dúlnak. Nagyon jó püspökök építik a közösségeket. Tanultak, igazi lelki emberek, egyszerűek, és nagyon közvetlenek. Ez nagyon fontos manapság, mert fennáll a veszélye, hogy a püspökök a nagy szabadságban és jólétben hercegekké válnak. Hála Istennek nálatok ez nem történt meg.

A régi pápákat még a Vatikán falain kívül sem látták. Ma a pápa szelfizik, viccelődik, Ön sem veti meg a vicceket, társaságban megiszik egy korsó sört, a metropolitánok focizik, fiatalokkal zárandokol, gyerekekkel játszik, motorozik – mindez olyan új arcát mutatja meg az egyháznak, mely eddig ismeretlen volt. Azt érezzük, a vezetőink is közülünk valók.

Pontosan. És ez Ferenc pápa érdeme is. Sokan kritizálják őt azért, ahogy viselkedik, de nagyon fontos megérte-

nünk, hogy semmi méltatlant nem tesz, nem „deszakralizálja” az egyházat, a pápai tekintélyt, éppen ellenkezőleg: emberközelibbé tette az egyház arcát. Ezt kell megértenünk. Az egyház nem egy fellegvár a hegy tetején, hanem mi magunk vagyunk. Az egyház az emberek között van, a vezetői az emberek közül kerülnek ki. Pontosan ez a szinodalitás. Az emberek között lenni, és arra kérni az embereket, hogy vegyenek részt az egyház életében. És úgy látom, hogy ez meg is történik.

Nyíregyházán meglepette a Görögkatolikus Múzeumot is. Milyenek találta?

Volt szerencsém a régi egyházművészeti gyűjteményt is látni, ami egy kis szobában volt. Eleve az megható, hogy az ott összegyűjtött tárgyi emlékek túlélték a vészidőket. A ti kultúrátok, örökségetek rendkívül gazdag és sokszínű,

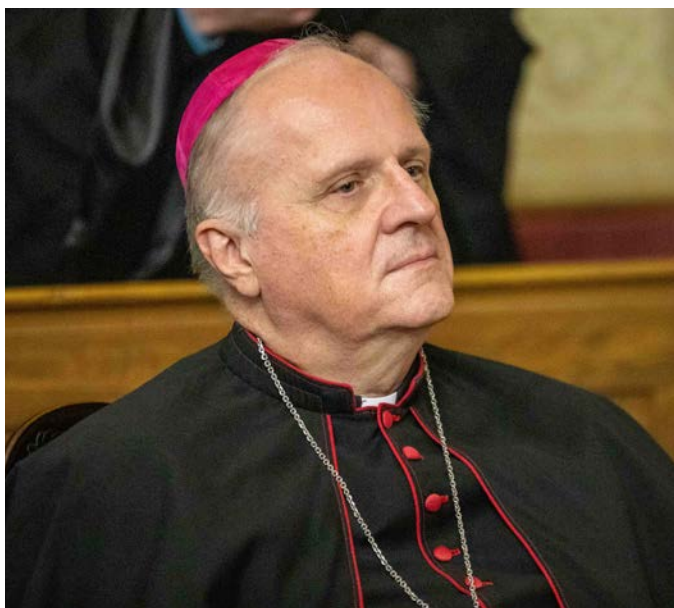
mert különböző kultúrák és civilizációk elemeit tartalmazza, egy különleges keveréket létrehozva, ami szinte egyedülálló. A múzeumban ezeket a dolgokat

nézve egész Európát látom, és egész Bizáncot látom. És ez a fajta szintézis nagyon ritkán sikerül.

KIRÁLY ANDRÁS

„Büszkék lehettek örökségetekre!”

**Exkluzív beszélgetés
Michael Wallace Banach
apostoli nunciussal**

Máig élénken él bennünk a Szentatya Rózsák terén tett látogatása. Hogyan szerveződik egy pápai utazás?

Az apostoli nuncius Ferenc pápa személyes képviselője, ha úgy tetszik nagykövete. Amikor az egyházfő látogatást tesz egy országban, akkor minden szervezés a nunciatúrán keresztül történik. Nyilván nem mindent mi intézünk, mert vannak olyan dolgok, amelyek meghaladják hatáskörünket, például az oltárépítmény kialakítása és hasonlók. Ezekben a püspöki konferenciára támaszkodunk. Az apostoli nunciatura feladata mindezek koordinálása. Tréfásan azt is mondhatnám: jól kell dolgoznunk, mert a főnök jön...!

Nagy meglepetés volt számunkra, hogy a pápa programjába végül a Rózsák terén lévő görögkatolikus templom is bekerült.

Igazából ez folyamatosan napirenden szerepelt. Aztán amikor a vatikáni szervezők látták, hogy a görögkatolikus templom milyen közel van a bazilikához, Ferenc pápa hezitálás nélkül beleegyezett, hogy oda is elmenjen, sőt ragaszkodott hozzá. Noha nem mondott beszédet, úgy gondolom, a jelenléte nagyon fontos volt. Nem emlékezhetünk minden szövegre, amit meghallgatunk, egy-egy találkozás viszont örök emléket hagy.

Néhányan egyenesen morcosnak látták a Szentatyát, de valószínűleg inkább fáradt és meghatott volt...

Joggal mondhatjuk, hogy Ferenc pápa misztikus, és amikor a misztikusok átszellemülnek, nem biztos, hogy mosolyognak. De ez a mély élmény miatt van, amit átélnek. És azt hiszem, nagyon pontos olvasata a látogatásnak, hogy meghatódott. Ahogy sze-

rintem az egész magyarországi látogatás megérintette. Az volt a benyomásom, hogy ez nemcsak udvariassági látogatás volt, hanem ő maga akart itt lenni. Talán azért, mert Argentínában sok magyar ismert.

Mind a pápai vizit során, mind Gugerotti bíboros látogatása alkalmával láthattuk, hogy ön elérzékenyült, a Lautitia Gyermekkar énekét meg is könnyezte.

Mindig megható látni, ha egy közösséget megérint a pápa látogatása. Talán katolikusnak kell lennünk ahhoz, hogy igazán értékelni tudjuk azokat az érzelmeket, amelyek felszínre törnek ilyenkor. Mert a pápa Szent Péter utódja, Szent Péter pedig a 12 apostol egyike, aki Jézussal együtt volt, látta csodáit, látta őt feltámadott alakjában. Így tehát, ha Péter egy pápa látogatása révén közöttünk jár, általa közelebb kerülünk a feltámadt Krisztus érintéséhez. Ez nem mindennapi élmény, és hasonló szépséget látok Aranyzajú Szent János liturgiájában is.

Ti, görögkatolikusok mindig meg tudtok lepni. Máriapócson például egy kisfiú olyan szépen énekelt az apostoli szakaszt, hogy leesett az állam. A Krisztussal való fizikai kapcsolat érződött rajta. Elgondolkodtam, hol voltam én ilyen idős koromban. Biztos, hogy nem mertem volna így énekelni egy zsúfolásig telt templomban. Amikor kifelé haladtunk a templomból a Szent Liturgia végén, odamentem hozzá, gratuláltam neki, illetve a szüleinek, és viccesen azt mondtam, énekórákat fogok venni tőle.

Ez az egyház szépsége. Mindig van valaki, aki kicsi, jelentéktelennek tűnik, de talentumaival segít bennünket, hogy megpasztaljuk Isten végtelen jóságát.

Sokan méltatják a görögkatolikus egyház fejlődését, szervezettségét, lelkiségét, nekem viszont hiányérzetem van egy területen. Mindössze nyolc szerzetes él közöttünk, ketten ráadásul 90 év fölöttiek. Ezzel szemben például a román és moldáv ortodox kolostorok tele vannak, akár több száz szerzetes él együtt bennük. Miért nincs nálunk több szerzetesi hivatás?

Egyszer, amikor Pápua Új-Guinea nunciusa voltam, meglátogattam Rabal érsekét. Az ország templomai tömve vannak, mégis kevés a papi hivatás. Amikor ennek okáról érdeklődtem az érseknél, azt válaszolta: „Önnek nincs hite, igaz?” „Hogy érti?” – kérdeztem meglepődve. Azt válaszolta: „Ez Isten egyháza. Ha ez az ő akarata, akkor ezt kell elfogadnunk.” Zavarba jöttem, de azóta többször elgondolkodtam a feleleten. Azt hiszem, most ez lenne az én válaszom is. Könnyű összehasonlításokat tenni, de nem tudom, hogy hasznosak-e.

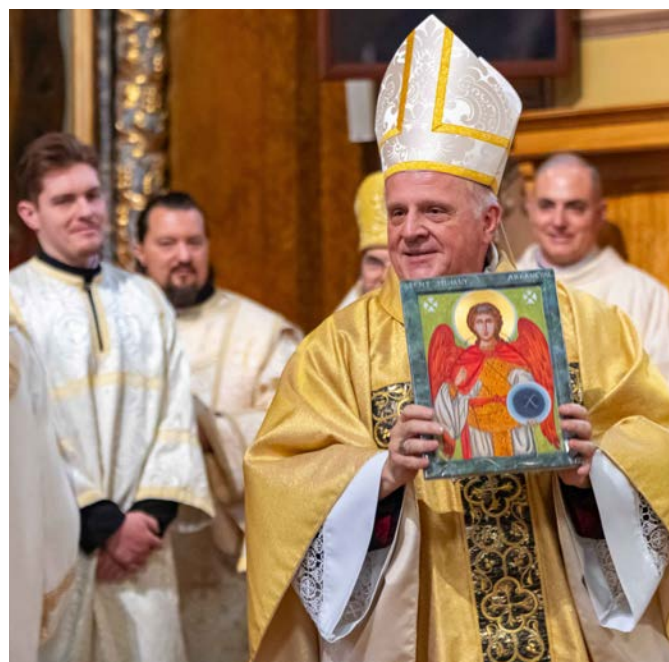
Annak kell örülnünk, amink van. A Szentírásból János evangéliumának végét idézném, amikor Jézus a Tibériás tavánál háromszor kérdezi meg Pétert, hogy szereti-e. És azt mondja neki, hogy „amikor fiatal voltál, felövezted magad, s oda mentél, ahova akartál. De ha majd megöregszel, kiterjeszted karod, s más fog felövezni, aztán oda visz, ahova nem akarod.” (Jn 21,18-19) Ezután Péter megkérdezi Jézust, hogy mi lesz kedvenc tanítványával, Jánossal, mire Jézus azt mondja: „Ez nem a te dolgod.

Hogy mit fogok vele csinálni, az az én dolgom, de te, Péter, kövess engem.” (Jn 21,20-23) Nekünk is ezt kell tennünk. Elfogadni az Úr akaratát, és csinálni a dolgunkat.

Egy másik alkalommal Jézus arról beszél tanítványainak, hogy ők a föld sója és a világ világossága. Gondoljatok erre! A só ízesítésre való. Ha túl sok sót teszünk az ételbe, nem lehet megenni a húst... Ugyanígy a fény segít nekünk sötétben látni, de ha a reflektor a szemünkbe világít, elvakít. Meg kell tehát találni a megfelelő mennyiségű sót és a megfelelő mennyiségű fényt, hogy tanúságtételünk hatékony legyen.

Egyébként nincs miért szégyenkeznetek, büszkék lehettek a magyarországi görögkatolikus örökségre. Nem a számok, a mennyiség a fontos, hanem a minőség. Ha a görögkatolikusok összetartók, élő hitűek, krisztusiak, akkor jelként világítanak a társadalom számára.

A Lélekre figyelve forduljunk a másik felé!

FÜLÖP METROPOLITA A SZINÓDUS UTOLSÓ ÜLÉSSZAKÁRÓL

OKTÓBER UTOLSÓ HÉTVÉGÉJÉN VÉGET ÉRT A PÜSPÖKI SZINÓDUS 16. RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK MÁSODIK ÜLÉSSZAKA. A RÉSZTVEVŐK ELFOGADTÁK ÉS KÖZZÉTETTÉK A 155 PONTBÓL ÁLLÓ ZÁRÓDOKUMENTUMOT. A SZÖVEG IMÁVAL ZÁRUL, AMELY A SZINÓDUS EREDMÉNYEIT AZ ISTENSZÜLŐRE BÍZZA. AZ ESEMÉNYRŐL KOCSIS FÜLÖP METROPOLITÁVAL BESZÉLGETTÜNK.

Milyen előkészületet igényelt saját részről az idei találkozó?

Jóval hamarabb megkaptuk az instrumentum laborist, amelyből volt alkalmunk készülni. Érdekes, már akkor feltűnt, hogy egészen más jellegű szöveget kaptunk kézhez, mint egy évvel korábban. Ennek kifejezetten örültem, mert sokkal inkább lelki tartalmúnak tűnt, és jobban magára, a szinódusi magatartásra, a szinodalitás szemléletére összpontosított ez az új szöveg. Ugyanakkor meglepve vettem észre, hogy nagyon sok, igen fontos pont egyszerűen ki lett hagyva belőle.

Melyek voltak ezek, és mi lehetett az oka?

A pápa nagyon tudatosan kiemelte azokat a pontokat, amelyek súlyos kérdésként vannak jelen az egyházunkban, ugyanakkor mégsem ennek a szinódusnak a feladata, hogy megoldja ezeket. Szám szerint 10 ilyen pontot emelt ki, ezeket 10 különböző szakértői csoportra bízta, hogy dolgozzanak rajta. Ez eleinte többünknek csalódást okozott, hiszen az előző instrumentum laborisban például egy külön fejezet foglalkozott a keleti egyházakkal. Most ez teljesen kimaradt. Nem tagadom, eleinte volt bennünk méltatlankodás is emiatt. De megértettük, hogy sok

más kérdés sem oldható meg egyetlen ilyen szinóduson. Ezekkel a kérdéskörökkel szakértők foglalkoznak, akikkel viszont volt alkalmunk találkozni, nekik kérdéseket föltenni. Ezen a ponton is jelentős szemléletváltás történt.

Idén is lelkigyakorlattal kezdődött a találkozó, de most nem három, hanem kétnapos volt a lelki előkészület.

Később ezt is megértettük, hogy miért. Az egy hónapos munka során ugyanis beiktattak több lelkinapot is, még inkább azt hangsúlyozva ezzel, hogy tulajdonképpen egy lelki folyamatnak vagyunk a részesei.

Mielőtt elindult Fülöp atya Rómába, említette: nagyon nagy alázat kell ahhoz, hogy egy ilyen komoly, összetett munkát véghez vigyenek közösen. Megvolt vajon ez az alázat a résztvevőkben?

A közös munkához mindig alázat kell. Itt ennek különös szerepe volt, hogy el tudjuk fogadni az újszerű dolgokat, amiket például az imént is említettem. Érzékelhető volt, hogy nem kevés bizalmatlanság övezte magát a szöveget, magát a szinódust is.

Mindenképpen kell alázat ahhoz, hogy esélyt adjak mások véleményének, álláspontjának, hogy nem csak az lehet a jó, amit én gondolok. Ehhez erőfeszítésre van szükség, meg kell erőltetni magunkat, hogy elengedve a saját elképzeléseinket, képesek legyünk befogadni a másik nézetét. Ám, hangsúlyozom, ez nem lehet csupán emberi erőfeszítés. Itt a Lélek segítségére van szükség, akire viszont oda kell figyelni. Azt mondhatom, nagyon megéri. Ez teszi az embert szinodálissá. Ilyen értelemben a szinodalitás új tartalmat kapott. Már nemcsak püspöki szinódusról van szó, hanem egy olyan szemléletről, amelyet a pápa korábban is hangsúlyozott: ez a befogadás, a nyitottság, a másoknak az elfogadása. No, ez nem megy alázat nélkül! Munkamódszerünk egyik eszköze kell hogy legyen az alázat.

Sikerült vajon maradéktalanul?

A Lélek nagyon sokat segített: minden gőgünk és bezárkózásunk, pökhendiségünk ellenére is, hogy kihozta belőlünk és a közös munkából azt, ami a szinódus gyümölcsének tekinthető.

Tavaly is készült ilyen záródokumentum. Most 355 résztvevő dolgozott rajta, s végül 155 pontról szavaztak. A legtöbb pont kétharmados támogatást kapott, és volt 11 olyan pont, amelyre mindenki igent mondott. Viszont a legtöbb ellenszavazatot, 97-et az a pont kapta, amely nyitott kérdésnek ítélte meg a nők egyházban betöltött szerepét.

Ez egy érdekes helyzet volt. Megmondom őszintén, már előre sejtettem, hogy ez a pont igen sok ellenszavazatot fog kapni. De miért? Mert valójában két oldalról övezte elégedetlenség. Voltak, akik úgy látták, nem elég szókimondó, nem elég progresszív, sokkal több mindent kellett volna még beletenni ebbe a pontba. Nem tagadom, én a másik oldalról tartottam vitathatónak a megfogalmazását. Az én álláspontom az, hogy a nők szerepe és megítélése ma azért nagy kérdés az egyházban, mert megváltozott a világ. Nem állíthatjuk, hogy az elmúlt kétezer évben a nők soha nem találtak volna a helyüket az Egyházban, s most eljött a szinódus, hogy ezt helyre tegye. Kétségtelen, hogy az elmúlt századok során súlyos hiányosságok voltak ezen a téren. Ma már értetlenül állunk az előtt, hogy a nőknek például nem volt szavazati joguk, nem volt beleszólásuk semmilyen döntésbe, sokszor a férfiak szolgálainak tekintették őket, és ők is saját magukat. De nem lehet az Egyház hibájának tekinteni az adott kultúrák szemléletét, fölfogását. Ma nagyon sok minden megváltozott és az Egyháznak kell segítenie abban, hogy a megváltozott szemléletben is kiteljesedett életet tudjanak élni a nők. A Szentírás is szép példákat hoz arra, hogy az Egyház életében milyen fontos szerepet tölthettek be a nők. Tehát a sok ellenszavazatot nem azért kapta ez a pont, mert nem kellene foglalkozni ezzel a kérdéssel, hanem mert nagyon mást gondolunk erről egyik és másik oldalról. Ezen tehát tovább kell dolgozni.

A másik nagyon fontos, amit kiemeltek az elemzők, az a gyermekvédelem. Elég erősen fogalmaz a záródokumentum: betegnek nevezi a mai társadalmat, hiszen szégyen az a szenvedés, amit el kell szenvedniük a védtelen gyermekeknek a mai világban.

Ahogy a szöveg is mondja, szégyen és botrány, hogy milyen sok gyermek szenved igazságtalanul, akár a szegénység, akár a rossz

olyan is, de igazából attól szenvedünk, hogy az Úristen kimaradt belőle.

Azt mondták, hogy kézzelfogható változás nélkül a szinodusi egyház víziója nem lesz hiteles. Milyen változásokat hozhat ez a találkozó esetleg akár a görögkatolikus egyház életében?

Látványos eredményeket nem fog hozni, inkább lassú szemléletváltást kínál vagy követel, amely abban mutatkozik meg, hogy sokkal nyitottabbnak kell lennünk egymás felé, és egymáson keresztül a Lélek felé. Görögkatolikus egyházunkban az imádságnak sokkal nagyobb szerepet kell kapnia, mert csak így tudjuk rávezetni magunkat, hogy jobban figyeljünk a Lélekre. A szinodusi magatartás, a szinodalitás azt jelenti, hogy a Lélekre figyelve fordulunk a másik felé. Hogy megértsem: a másik emberen keresztül az Úristen szól hozzám. Ez csak akkor tud működni, hogyha sokkal nagyobb odaadással próbálok figyelni a Szentlélek szavára. Ennek a gyakorló-pályája az imádság. Amikor imádkozom, beszélgetek Istennel. De vajon mennyire hagyom szóhoz jutni? Mennyire figyelek oda, hogy ő mit mond? Ebben bizony súlyos hiányosságaink vannak, amit eddig is tudtunk, és beszéltünk is róla. A záródokumentum közvetlen tanácsokat is ad erre vonatkozóan.

Vagyis imádkozunk többet és vegyük is azt komolyan! Ferenc pápa a szinóduson keresztül nagyon jó érzéssel erre világított rá, hogy ez hiányzik a világból. Ez hiányzik az életünkben, hogy jobban figyeljünk az Istenre.

anyagi elosztás miatt, akár a hatalmi magatartások, vagy a szexuális visszaélések, sőt a gyermekkereskedelem és a gyermekek helyzetével való bármiféle visszaélés miatt. Ezek a jelenségek nem a XXI. század sajátjai. Fájdalom, de ki kell mondani, ez mindig így volt. Ez a rosszra hajló emberi természetnek a következménye, hogy ahol gyengeséget lát, ott az erősebb visszaél ezzel a helyzetével. Tehát a gyermekek szenvedése ebből a bűnös emberi magatartásból származik, csak eddig nem jött felszínre, vagy nem ilyen elemi erővel. Viszont éppen az Egyház az, amelyik legkomolyabban foglalkozik vele. Elsőként az Egyházban bukott ki, hogy egyáltalán ilyen van, és az Egyház kezdte el legerőteljesebben ennek a kezelését. Az Egyház állt bele leghatározottabban, hogy ez így nem mehet tovább. De sajnos sok időnek

kellett ehhez elteltetnie, sok fájdalmas tapasztalatot kellett átélni ahhoz, hogy ide eljussunk. Ma már világossá lett, Ferenc pápa ezt nagyon hangsúlyozza, hogy nekünk elsőnek kell lenni abban, hogy az efféle abúzusokat, visszaéléseket, szeretetlenségeket megszüntessük és kiiktassuk az életünkben.

Szent II. János Pál pápa a mai világot a halál civilizációjának nevezte, ez a mostani dokumentum pedig beteg társadalomnak írja le. Mert beteg az ember, ha nincs mellette Isten. Isten nélkül az ember szörnyé válik. Nem ettől szenvedünk? A mai világ voltaképpen Istent szomjazza, Isten hiányzik neki ebből a világból. Meggyőződésem, hogy ettől szenvedünk a legjobban. Azt hittük, hogy fölépítettük a földi Paradicsomot, s látszólag már-már

Nagyon sok szerzetes, nővér, világi, lelkipásztor volt Rómában, sok mindenkivel együtt dolgozott. Kötött-e új ismeretséget, kik voltak azok, akik most nagy hatással voltak önre?

Számtalan új ismeretség született különböző országok résztvevőivel. Fájdalmas tapasztalat volt viszont, hogy nagyon sok olyan emberrel találkoztam, akik konkrét háborús övezetből jöttek. Ukrajnából is volt néhány püspök atya, de Gáza, Izrael, Szíria, Libanon, vagy éppen Ázsia vagy Afrika egyes országai-ban is belső maffiaharcok, polgárháborús helyzetek uralkodnak. Az onnan érkező emberekkel beszélgetve átértékelődik a saját élethelyzetünk. Az egyik legérdekesebb egy brazil hölgy volt számomra, aki prostituáltakkal és kiszolgáltatott helyzetű nőkkel foglalkozik. Egy imacsoporthoz volt korábban a tagja, ennek kö-

szönhetően került kapcsolatba ezekkel a nőkkel, és akkor ébredt rá, hogy ez az ő élethivatása. Nagyon nagy hatást tett rám az ő magatartása, hivatástudata.

Volt alkalmam megismerkedni indiai, keleti egyházi vezetőkkel. Számtalan meghívást is kaptam: például a Zöld-foki szigetekre, Etiópiába, Új-Zélandra is hívtak az ottani püspök atyák. Akár egész évben utazgathatnék, az egész világot bejárhatnám ezeknek a meghívásoknak köszönhetően. De persze nem ez a dolgom. A szinódus gyümölcse ennél mérhetetlenül gazdagabb, és sokkal fontosabb egyéb feladatokat ró ránk. A nagy munka tehát most kezdődik: sokkal jobban hangolódjunk rá a Lélekre, akkor harmónia lesz majd közöttünk is.

kisgyermekként eljegyezték. Ettől kezdve a mai Németország területén, Thüringiában nevelkedett. Hűségesen, sőt, a korabeli feljegyzések szerint rajongással szerette férjét, Lajos örgrótot. Azonban már gyermekként is különleges odaadással szeretete Istent és fordult a rászoruló felé. Az, hogy az uralkodó felesége saját kezűleg osszon alamizsnát vagy ápoljon fertőző betegeket, kortársai és családtagjai közül is sokakból értetlenkedést váltott ki, rosszállóan nézték. Férje azonban mindenben támogatta, holott neki sem lehetett egyszerű megértenie, Erzsébet miért fektet leprás beteget saját hitvesi ágyukba vagy osztja szét férje távollétében az éléskamra egész tartalmát.

A szegények iránti határtalan szeretete és buzgósága nem lankadt férje és oltalmazója halála után sem, pedig akkor el kellett hagynia addigi otthonát. Ezt követően – visszautasítva az előkelő házassági ajánlatokat – szerzetes lett, hogy még elkötelezettebben követhesse Jézus példáját. Talán kevésbé ismert, hogy aszketikus

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia körlevele Szent Erzsébet ünnepére

SZENT ERZSÉBET PÉLDÁJA ARRA TANÍT MINKET, HOGY BÁRMILYEN ÉLETHELYZETBEN ÉLJÜNK IS, SEGÍTENI MINDIG TUDUNK.

Kedves Testvérek!

Reményik Sándor Bánk bán utolsó monológja című versében így méltatja Szent Erzsébetet, a szolgáló szeretet szentjét:

*„Egy kicsi-kis leányka-csillagot
Láttam egyszer sok esztendő előtt,
Pozsony várából napnyugatra ment
A csillag-gyermek,
s szent asszonnyá nőtt.
A fáma mint a rózsaillatot
Nevét országokon át lengeti,
Be jó volna a köntöse szegélyét
Ájtatos ajkkal megérinteni.”*

Szent Erzsébetet a felebaráti szeretet kiváló példajaként ismerjük: tisztelete nemcsak hazánkban és Európában, hanem szerte a világon elterjedt és élő. De mi tette ezt a fiatal nőt, királylányt, örgrófnét, feleséget, édesanyát, majd szerzetest – akinek mindössze 24 év adatott meg e földi létben – soha el nem halványuló példaképpé?

Szent Erzsébet a létező legnagyobb földi gazdagságba született, hiszen édesapja, II. András Magyarország királya volt. A királylánynak négyévesen el kellett hagynia családját és az országot is, hiszen a kor szokásainak megfelelően szülei már

életformája és éltszentsége Gertrúd lánya számára is vonzó, követendő példává vált, hiszen őt is a boldogok között tartja számon a Katolikus Egyház. Szent Erzsébet nemcsak ismerte a Szentírás szavát, hanem életre is váltotta azt. Ferenc pápa is erre hívta fel a figyelmünket tavaly tavasszal Budapesten, amikor a Rózsák terein – amely Szent Erzsébet leghíresebb csodájáról kapta a nevét – az ő tiszteletére szentelt templomba látogatott:

„A szegények és a rászoruló állnak – ezt soha ne feledjük! – az evangélium középpontjában: Jézus ugyanis azért jött, hogy »örömhírt vigyen a szegényeknek«

(Lk 4,18)” (Ferenc pápának a Rózsák terei Árpád-házi Szent Erzsébet-templomban elhangzott beszéde, 2023. április 29.).

Szent Erzsébet példája arra tanít minket, hogy bármilyen élethelyzetben élünk is, segíteni mindig tudunk. Mai rohanó vi-

lágunkban nagyon nehéz lehet, hogy ne csak a saját életünkre, problémáinkra figyeljünk, hiszen nap mint nap hallunk a háborúk borzalmairól, tapasztaljuk a felgyorsult és Istentől egyre inkább elforduló világ zaját, és sokszor úgy tűnik, már az is meghaladja erőnket, hogy megvédjük családjunkat, szeretteinket, baráti kapcsolatainkat. Sokszor úgy érezzük, hogy ezen túl többet már nem bírunk. Ilyenkor kell, hogy eszünkbe jusson Szent Erzsébet példája, aki minden akadály ellenére a hétköznapi életben, odafor-
dulásával, figyelmével, önzetlen munkájával mutatta meg végtelen szeretetét a szegények iránt.

Ha a Karitászt védőszentje ma közöttünk lenne, örömmel látná, hogy a szervezet támogatásával évről évre több mint 4.000 hátrányos helyzetű gyermek nyaralhat ingyenesen a Karitászt-táborokban, közel 10.000 gyermek kezdheti meg a tanévet új iskolatáskával, tanszerekkel és hogy több tízezer család részesülhet támogatásban a lakhatást, a felzárkózást és az öngondoskodást segítő programoknak köszönhetően. Az árvízi véde-

kezésnél, a Duna mentén is kint voltak a gátakon a Karitászt munkatársai, önkéntesei, segítettek a védvonalak megerősítését és a védekezők ellátását.

Mindenkit buzdítunk, hogy az előttünk álló hetekben kapcsolódjon be a Katolikus Karitászt adventi segélyprogramjaiba („Tárjátok ki a szíveteket!”, „Angyalbattyú”, valamint „Egy millió csillag a szegényekért”), amelyeken keresztül kicsit mi is megélhetjük Szent Erzsébet másokért cselekvő szeretetét. Mindezt könnyen megtehetjük novembertől december közepéig az országos gyűjtőpontokon és az iskolákban.

Végezetül XVI. Benedek pápa gondolatait fogadjuk a szívünkbe:

„Ha megengedjük, hogy Krisztus szeretete megváltoztassa a szívünket, akkor az egész világot meg tudjuk változtatni. A hiteles boldogságnak ez a titka.”
(Mexikó, 2012. márc. 24.)

KONCZ ATTILA

Szentévről szentévre

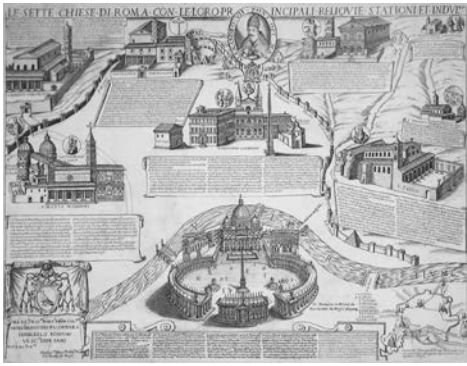
A jubileumi esztendők története és kronológiája

A jubileumi év vagy szentév a kegyelem különleges ideje, amely az üdvtörténet nagy évfordulóihoz kötődik, s a bűnbocsánat és a bűnökért járó ideigtartó büntetés elengedésének éve. A rendes szentév 25 esztendőnként következik, és egy teljes évig tart, de rendkívüli jubileumi év bármely évben tartható, és rövidebb is lehet. A szentévet a pápa hirdeti és nyitja meg: előbbi bullával, utóbbi 1500 óta a szent kapu kinyitásának szertartásával történik. A szentévben a pápák által meghatározott feltételek mellett teljes búcsú nyerhető. A szentév őszösvetségi gyökere az 50 évenként visszatérő jóbel év.

A szentév intézményét megalapító VIII. Bonifác pápa (uralkodott 1294-1303 között) az 1300-as eseményt mint „plenissima omnium venia peccatorum”-ot, vagyis az összes bűnök legteljesebb elengedésének éveként jelölte meg. Az egyház szándéka szerint ez a tulajdonképpeni rendeltetése: a nagy történelmi emlékezések erejéből bűnbánatot meríteni. Ezért akik igaz bánattal meggyónták bűneiket, azok a szentévben jubileumi búcsúban részesülnek, ami a bűnért járó ideigtartó büntetés elengedése. Ilyenkor a bűnök feloldozásának joghatósági köre ki van bővítve: olyan bűnök, amelyek alól a feloldozás rendes körülmények között magának a római pápának vagy a püspöknek van fenntartva, a szentév idején Rómában minden gyóntatónál meggyónhatók, illetve feloldozhatók. A szentévben könnyebben rendezhetők bizonyos lelkiismereti kérdések (fogadalmak méltányos átváltoztatása, az egyházi törvények folytán meg nem szerzhető tulajdonjog megadása, stb.) A szentév mellékcéljai sorában fontos, hogy százezrek, sőt milliók jelennek meg Krisztus földi helytartójának színe előtt, s ez elmélyíti és személyesebbé teszi a hívek és a római pápa kapcsolatát. Mindezek bőséges gyümölcse az első, 1300-as szentévtől kezdődően tapasztalható a vallásos szellem elmélyülésében.

A jubileumi búcsú elnyerésének feltételeként VIII. Bonifác a Szent Péter- és a Szent Pál-bazilikák meglátogatását, a szentgyónást és bizonyos ájtatosságok, illetve imádságok elvégzését jelölte meg. VI. Kelemen pápa a bazilikák körét a lateráni Szent János-, majd XI. Gergely a Santa Maria Maggiore-bazilikával bővítette. Így lett a négy patriarkális bazilika meglátogatása

lényeges része a jubileumi búcsú elnyerésének. Néhány esetben a falakon kívüli Szent Pál-bazilika helyett a Santa Maria in Trastevere-bazilikát jelölték meg, így pl. 1625-ben és 1700-ban, amikor a Tiberis áradása miatt nehéz volt eljutni oda, illetve 1825-ben a két évvel korábban pusztító tűzvész miatt.

Az első szentévet tehát 1300-ra hirdette meg VIII. Bonifác azzal a szándékkal, hogy a keresztény korszak századfordulóinak ünnepe legyen. Az 50 évenkénti szentévet VI. Kelemen (uralkodott 1342-52 között) rendelte el. VI. Orbán (uralkodott 1378-89 között) minden 33. évet (az Úr földi életének ideje) tett jubileummá. II. Pál pápa (uralkodott 1464-71 között) bevezette a 25 évenkénti szentévet. XIII. Gergely (uralkodott 1572-85 között) a szentévek közti időt 15 évre akarta leszállítani, arra hivatkozva, hogy az élet rövidsége miatt a 25 esztendősi periódusok esetén sokan nem részesülhetnek a rendes szentévek lelki kegyelmeiben. Végül azonban a 25 évenkénti megrendezés lett általános.

Róma már a keresztény ősidőkben a zarándoklatok állandó célpontja volt, s a pápák igen hamar különleges búcsúkat

engedélyeztek a zarándokoknak. Amint Európában a keresztény államok kialakultak, a legtöbb nemzet zarándokházakat állított föl Rómában. A Szent István királyunk által alapított magyar zarándokház a mai Szent Péter-bazilika sekrestyéje helyén állt, emlékezetét feliratos dombormű jelzi. A századok folyamán sok százezer honfitársunk látogatta meg, akik nagyobb részben gyalog tették meg a hosszú és fáradságos utat.

A 13. században a római zarándokok száma különösen megnövekedett. A szentév vége felé elterjedt a hír, hogy a századforduló, az 1300. esztendő Rómában különös kegyelmek színhelye lesz, mert a pápa ez évben a szokottnál is bőségesebben engedélyez búcsúkat. VIII. Bonifác ezért aztán engedett a közakaratsnak, s az angolok és a franciák között létrejött béke emlékére szentévet hirdetett. A colmari domonkos évkönyvek szerint ez alatt Róma kapuit naponta 30 ezer ember lépte át. Giovanni Villani firenzei történetíró, aki maga is részt vett a zarándoklásban, azt írja, hogy megközelítőleg 200 ezer zarándok tartózkodott Rómában szakadatlanul. A zarándokok sorában nagy számban voltak magyarok is, például Antal csanádi püspök. E szentév egyik legszebb emlékét Dante állította a Paradisom XXXI. énekében, ahol többek között leírja, hogy az Angyalvár-hoz vezető híd két részre kellett osztani, mert másként nem lehetett szabályozni a be- és kifelé haladó zarándokok áradatát. Az adatok összevetése alapján azt mondják, hogy összesen kb. 2 millió ember zarándokolt el ekkor Rómába.

A második szentévet VI. Kelemen hirdette meg 1350-re. Matteo Villani firenzei történetíró azt írja, hogy lehetetlen volt megszámolni a hívőket, akik összesereglettek, de a rómaiak becslése szerint karácsony napjától a húsvét utáni időkig 1 millió 200

ezer zarándok érkezett, áldozócsütörtökre és pünkösdre több mint 800 ezer, majd később közel 200 ezer. Ebből az alkalomból ajándékozta három velencei nemes azt a kristályból és ezüstből készült keretet, melyben ma is őrzik a Volto Santót, a 4 nagy ereklye egyikét, Veronika kendőjét. A zarándokok között volt Francesco Petrarca, Svéd Szent Brigitta és leánya, illetve Szent Katalin. Thuróczy krónikája szerint Nagy Lajos magyar király is elzarándokolt Rómába, s minden nap gyalog ment a Szent Péter-bazilikába Szentmisére.

A harmadik, 1390-es szentév rendkívülinek minősül. A pápai krónikás, Niemi Teodoro szerint igen sok zarándok érkezett Itáliából, Magyarországról, német, lengyel és cseh földről, de nem jöttek franciák, spanyolok és sokan mások, mert IX. Bonifáccal szemben az ellenpápát, VII. Kelelent ismerték el.

Az 1400-as szentévben – az egykori krónikások följegyzése szerint – annak ellenére, hogy Franciaországban még mindig ellenpápa volt, épp a franciák jöttek igen nagy számban. A zarándokok között volt Duccio Corsini, a későbbi híres szent őse, továbbá Boldog Dominici János OP, akit betegségéből csodálatos módon Sziénai Szent Katalin közbenjárása gyógyított ki.

Az 1425-ös jubileumot V. Márton hirdette meg. A zarándokok száma azonban az európai háborúk következtében alacsonyabb volt. Egyes egyháztörténészek kétségbe vonják, hogy ezt az évet a hagyományos szentévek közé lehet számítani. Azonban II. Pál, IV. Sixtus, III. Gyula és XIV. Benedek pápák konstitúcióikban megemlékeznek erről az eseményről is.

1450-ben V. Miklós hirdetett jubileumot. A történetíró Vittorelli elsőként a magyarokat említi, s csak ezután sorolja föl a németeket, angolokat, franciákat,

spanyolokat, portugálokat, görögöket, dalmátokat, olaszokat. Különösen nagy számban jelentek meg a magyar főurak. A zarándokok között volt Kapisztrán Szent János, Ferdinánd nápolyi király egész családjával, János szász választófejedelem, Sarolta ciprusi királyné, Katalin cseh királyné és Albert osztrák herceg, akinek a süveget és jogart a pápa karácsony estéjén adta át.

A hetedik szentévet 1475-ben IV. Sixtus tartotta, de még II. Pál hirdette meg, aki elrendelte azt is, hogy a jövőben minden 25. esztendőben tartsák meg. A háborúk ekkor is negatívan befolyásolták a zarándokok számát.

1500-ban VI. Sándor tartott szentévet már sokkal ünnepélyesebb keretek között: háromszor hirdették ki az eseményt, utoljára harsonák zúgása mellett. VI. Sándor első ízben végezte a szent kapu megnyitásának és bezárásának szertartását. A krónikásoknak egész sora megegyezik abban, hogy a zarándokok száma rendkívül nagy volt. Ezért a Volto Santót a pápa rendeletére hetente kétszer is fölmutatták, leszállították a bazilikák látogatási kötelezettségének számát, s az idegenekre való tekintettel a pápa külön rendelettel számukra 12 nappal meghosszabbította a szentév időtartamát. Először VI. Sándor veretett a jubileum emlékére érmeket és pénzeket.

1525-ben VII. Kelemen vezetésével ünnepelte az egyház a szentévet. Kevesen vettek részt rajta, melyet a kor viszonyai magyaráznak. Egyrészt Rómában a pestis pusztított, másrészt Itáliában és német földön belviszályok dúltak. Magyarorszá-

gon a fenyegető török veszedelem és a belső villongások következtében zavaros volt a helyzet, s ekkor már virágoztak a lutheránus mozgalmak is, melyek igyekeztek a búcsúkat diszkreditálni.

1550-ben tartották a tizedik szentévet. A III. Gyula nevéhez fűződő eseményről nincs sok följegyzés, de a zarándokok száma nagy lehetett, mert különleges intézkedéseket kellett tenni elszállásukra és ételmezésükre. Ekkor alakult meg Néri Szent Fülöp kezdeményezésére az a ma is működő jámbor társulat, mely a zarándokok lelki és testi gondozásával foglalkozott, és több új vendégházat is nyitott. A résztvevők között volt Borgia Szent Ferenc, Loyolai Szent Ignác, valamint Michelangelo és Giorgio Vasari, a nagy művészeti író.

A következő jubileumot 1575-re XIII. Gergely hirdette meg. A fennmaradt adatok bizonyítják, hogy a pápák egy-egy szentévben milyen aprólékos gonddal készültek a hatalmas zarándoksereg fogadására. XIII. Gergely elrendelte, hogy gondoskodjanak az utak rendbehozataláról, az útonállók és gonosztevők kiszorításáról. Nagy mennyiségben vásároltatott gabonát, eltörölte a liszt adóját, megtiltotta a háztulajdonosoknak, hogy a lakbéréket felemeljék és lakóiknak fölmondjanak. Feljegyezték a krónikák azt is, hogy a pestis, mely ebben az időben majdnem egész Itáliában dühöngött, Rómát teljesen megkímélte.

VIII. Kelemen 1600-ra hirdetett szentévet. Különösen nagy volt azoknak a csoportoknak a száma (75 ezren felül), melyek nagyobb tömegekben gyalog tették meg az utat. A zarándokok számát másfél-hárommillióra teszik. Karácsony napján a Szent Péter-bazilika és az Angyalhíd között egy talpalatnyi üres hely sem volt. A zarándokok között szerepelt Habsburg András bíbornok, II. Miksa császár unokaöccse, valamint számos török és protestáns személy is, akik közül sokan megértek.

A 13. szentév 1625-ben VIII. Orbán pápa idejére esett. A pestis és a zavaros politikai viszonyok miatt jelentősen kisebb volt a zarándokok száma. A szent kapu megnyitásánál jelen volt László lengyel herceg, valamint III. Ferdinánd császár fivére, Lipót osztrák herceg több fejedelmi rangú személyiséggel együtt.

1650-ben X. Ince pápa uralkodásának idejére esett a szentév. Különösen nagy számban jöttek német és lengyel földről, valamint az olasz fejedelmi családokból. Margit és Mária savoyai hercegnők egész kíséretükkel a ferences harmadrend öltözetében végezték a szentévi ájtatosságokat, és az egyik női zárdában ferences életet éltek.

X. Kelemen hirdette meg az 1675-ös eseményt. Már a szent kapuk megnyitásánál közel 200 ezer zarándok volt jelen, közöttük a braunschweigi és badeni fejedelmek, XIV. Lajos francia király és a velencei köztársaság követei, illetve Krisztina volt svéd királyné, akiről följegyezte a krónikás, hogy nagycsütörtökön vörös zsákszövetből készült bűnbánó öltözetben gyalog ment a zarándokházba, ahol megmosta 12 zarándoknő lábát.

Az 1700-as szentévet XII. Ince hirdette meg, s utóda, XI. Kelemen zárta be. Az apostoli gyóntatók a szabad ég alatt is gyóntattak, mert nem volt elég gyóntatószék a templomokban. A szent kapu

megnyitásánál ott volt két fiával Bécs felszabadítójának, Sobieski János lengyel királynak az özvegye, Mária Kazimira és számos más fejedelem.

Az 1725-ös esztendő XIII. Benedek uralkodásának idejére esett. VI. Károly császár a zarándokok megsegítésére naponta 50 főnek fejenként fél forintot adományozott. A résztvevők között volt a bajor választófejedelem, családjának több tagjával. Egy zarándokcsoport 370 különféle nemzetiségű volt rabszolgából állt, akiket Tuniszból a mercedárius atyák váltottak ki, s akik megszabadulásukért a szentévi zarándoklásban való részvétellel adtak hálát.

A XIV. Benedek nevéhez fűződő 1750-es szentév zarándokainak számát több mint 1 millióra becsülik. Kiemelkedő ünnepelésben részesült az életszentség hírében álló, s később szentté avatott Porto Mauriziói Lénárd. A külföldi látogatók közül nagy érdeklődést keltettek az örmények, akik kétszázán zarándokoltak el fogadalomból, hogy a törökök véres üldözései ellen oltalmat kérjenek a kegyelmek helyén.

1775-ben – a meghirdető XIV. Kelemen halála miatt – VI. Pius pápa vezette a szentévet. A zarándokok számát 300 ezerre

teszik. Közöttük volt Károly Tivadar pfalzi választófejedelem, Ausztriai Miksa, II. József császár fivére, a gloucesteri herceg, az angol király fivére. VI. Pius ünnepélyes megkoronázása és a lateráni bazilika birtokbavételének szertartása ugyancsak a szentév keretében történt.

Az 1800-as szentév a francia forradalom következményeként elmaradt.

A huszadik jubileumot 1825-re XII. Leó hirdette meg nagy anyagi és politikai nehézségek közepette. Félni lehetett attól, hogy titkos és egyházellenes társulatok tagjai zarándoknak öltözve zavart keltenek. Nápoly politikai okokból tiltakozott az esemény megtartása ellen és Ausztria is elutasító magatartást tanúsított. A sok akadály ellenére a pápa határozottan kijelentette: „A szentév mindezek ellenére meglesz” – és meg is tartották. A külföldi

államok római képviselőivel a pápa tudatta az esetleges aggodalmak eloszlatására, hogy szegény zarándokhonfitársai esetleges ellátásának gondját magára vállalja, s ha nem lesz elegendő a pénz, zálogba teszi ezüstneműjét. A pápa március 26-án reggel személyesen áldoztatta meg a Szent Péter-bazilikában jelen levő összes zarándokot. Ezután mezítláb maga vezette a résztvevőket a főtemplom meglátogatására. Nagycsütörtök napján a Trinitáházban, ahol a zarándokok legnagyobb tömege lakott, igen sokuknál elvégezte a lábmosás szertartását, majd az ebéd-

lőben csatlakozott a közös étkezéshez, és maga szolgálta fel a levest a jelenlévőknek, akikkel hosszasan elbeszélgett. Mindez nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a szentév a nehéz körülmények ellenére is nagyszerű volt, körülbelül 400 ezer zarándok vett részt rajta. Ez idő alatt szokatlanul nagy volt az egyházba való visszatérések száma, akik között volt 70 görögkeleti vallású személy is.

1850-ben IX. Pius pápa az európai forradalmak miatt nem hirdethette meg a szentévet.

Az 1875-ös jubileumot minden külső ünnepség nélkül tartották meg. A Szent Péter-bazilikában február 11-én minden külső pompa nélkül és zárt ajtók mellett IX. Pius megnyitottnak jelentette ki a szentévet, a kapuk megnyitásának és bezárásának ünnepsége is elmaradt. A bencés Füßy Tamás vezetésével magyarok is érkeztek Rómába, és sok zarándok érkezett Francia- és Németországból, illetve Belgiumból. Ott volt a svéd királyné, a toscanai nagyhercegné és a dublini polgármester is.

1900-ra a 22. szentévet XIII. Leó pápa hirdette meg a régi ünnepélyes keretek között. A 90 éves pápának szívügye volt az esemény: a kihirdetési bullában visszaemlékezett az 1825-ös szentévre, melynek 15 éves fiataalként maga is tanúja volt. 1899. december 31-én éjfélkor megszólalt Róma és az egész világ összes harangja, és kivételesen ezen az éjszakán is tartottak éjféli miséket. A világsajtóban ez alkalmából hosszas viták folytak arról, hogy a pápa a 20. század királyának hirdette ki a Megváltó Krisztust, s ezzel előkészítette a Krisztus Király ünnepet. A legmagasabb hegyek ormán keresztek és szobrokat állítottak föl a Megváltó emlékezetére, közöttük az egyik leghíresebbet az Andok csúcsai között, majdnem négyezer méteren. A világ 90 éves embereinek aláírásából hatalmas albumot állítottak össze a 90 esztendő pápa tiszteletére, amit a Vatikáni Könyvtár őriz. A zarándokok száma meghaladta a félmilliót, ekkor jött létre az azóta is létező Santa Marta zarándokház. E szentévben a magyarság kereszténységére térésének 900 éves jubileuma alkalmából az Országos Katolikus Szövetség ajándékként elhelyeztek egy ezüstnyelű nemzeti lobogót a lateráni Keresztelő Szent János-főszékesegyház falán, a szent koronát adományozó II. Szilveszter pápa síremléke mellett.

1925-re XI. Pius hirdette meg a szentévet. A meglátogatható templomok körét az egész világra kiterjesztette, tehát mindenki a lakóhelyén is elvégezhetett bizonyos előírt ájtatosságokat a teljes búcsú kegyelméért. A pápa rendelkezése folytán az 1925-ös rendes szentév Assisi Szent Ferenc halálának hétszázados évfordulójának évében, 1926-ban mint rendkívüli

szentévben folytatódott. Ebben az időszakban számos szentté avatás történt: Lisieux-i Terézt, Canisius Pétert, Barat Magdolna Zsófiát, Postel Mária Magdolnát, Vianney Jánost és Eudes Jánost ekkor emelték oltárra. A zarándoklatban a magyar katolikusok erejüket és számarányukat meghaladó módon vettek részt. A magányos zarándokokon és több kisebb-nagyobb csoporton kívül 7 nagyobb országos zarándoklat indult, melyeket a püspöki kar megbízásából az Országos Katolikus Szövetség szervezett. E szentévben a Rómába zarándokolt magyar hívek száma elérte a 13 ezret, amit XIII. Leó is elismeréssel emlegetett.

A magyar zarándokok vezették be Rómában a colosseumi gyertyás körmenetet, melyet lassan az összes nemzet zarándokai átvettek. Abból indultak ki, hogy a Colosseum mártírok véréből áztatott területére nem szabad úgy menni, mintha az csak valami ókori látványosság lenne, hanem imádságos és áhítatos lélekkel. Ennek legszebb módja volt az esti gyertyás körmenetek megtartása, amelyet Róma az első esetben megbámult, majd utánozni kezdett. A magyar zarándokok vonata mindig tele volt virágokkal és koszorúkkal, melyeket a Piave hídján megállva, a zarándoklást vezető főpásztor imája után az elesett hősökért beledobtak a folyóba, melynek hullámsírijában sok magyar hős veszett el. Az ünnepélyes szokás híre hamar elterjedt a környéken, s valahányszor magyar zarándokvonat érkezését jelentették, nemcsak a vasutasok, hanem a közeli falvak lakói is összegyűltek a híd mellett, hogy megcsodálják és meghatva szemléljék a hazafias gesztust.

Az 1950-es szentévet XII. Pius hirdette meg. A pápa elrendelte, hogy megnyitása alkalmából a világ minden katolikus templomában szentmisét vagy szentség-

imádást kezdjenek, s 12 órakor fél óráig harangozzanak. Engedélyezte Szilveszter napján az éjféλι misét és a hívők szentáldozását. 1950 nagyhetében naponta kb. 40 ezren érkeztek Rómába, június végéig a zarándokok száma meghaladta az 1 milliót, októberig pedig a Szent Péter-bazilikát 5 millió hívő látogatta meg. A pápa 2 millió zarándokkal találkozott. A szentévet 1950. december 24-én, vasárnap 10 órakor zárta be. A jubileum nagy eseménye volt a Nemzetközi Mária Kongresszus és november elsején Mária mennybevitelének dogmájának kihirdetése. Mivel Magyarországról lehetetlen volt Rómába zarándokolni, a búcsú elnyeréséhez az illetékes megyéspüspök által kijelölt 4 templomot kellett meglátogatni és a kegyelem állapotában a Szentatya szándékára imádkozni. Ahol ez sem volt lehetséges, ott egy templomot kellett négyszer fölkeresni.

Az 1975-ös, kitűnően megszervezett szentév több millió zarándokot vonzott Rómába. Magyarországról szeptember 8. és 16. között különvonattal mentek a résztvevők az Örök Városba. A 230 hívőt, 70 papot és 40 kispapot úgy válogatták, hogy az egész országot képviseljék.

2000-re az Ige megtestesülésének és a Megváltó születésének 2000. évfordulója miatt „nagy szentévet” hirdetett Szent II. János Pál. Az eseményre való felkészülés 1994-ben a pápa Tertio millennio kezdetű apostoli levelével indult el, melynek 3 utolsó éve a Szentháromság jegyében telt, 1997 a Fiú, 1998 a Szentlélek és 1999 az Atya éve volt. A Szentatya megfogalmazása szerint a 2000. évnek a gyónás és a vezeklés, az ellenségek között a kien-gesztelődés, a sokféle megtérés jegyében kellett eltelnie.

Mindeddig az utolsó jubileumra 2015-2016-ban került sor, amelyet Ferenc pápa hirdetett meg az irgalmasság rendkívüli szentévéként. Ez volt a harmincadik ilyen esemény az egyház történetében: 2015. december 8-án, a szeplőtelen fogantatás ünnepén, a II. vatikáni zsinat befejezésének 50. évfordulóján kezdődött a Szent Péter-bazilika szent kapujának (Porta Santa) megnyitásával, és 2016. november 20-án, Krisztus Király ünnepén zárult.

A szentév hivatalos kihirdetése 2015. április 11-én, húsvét 2. vasárnapjának, vagyis az isteni irgalmasság vasárnapjának előestéjén történt, amikor a Szent

Péter-bazilika átriumában tartott vesperás keretében Ferenc pápa átadta a szentévet meghirdető Misericordiae vultus (Az irgalmasság arca) kezdetű bullát. A Szentatya prédikációjában kiemelte, hogy azért szentelt külön jubileumi évet az irgalmasságnak, mert az egyháznak a korszakos változásokkal terhelt időszakban az a feladata, hogy erőteljesebben mutassa meg Isten jelenlétének és közelségének jeleit. Az irgalmasság rendkívüli szentévének kiemelt eseménye volt a 2016-os krakkói Ifjúsági Világtalálkozó.

*Forrás:
Magyar Katolikus Lexikon*

A Szentföld érdekességei XXV.

Krisztus Urunk halotti leple II.

IVANCSÓ BAZIL

Sorozatunk előző részében bemutattuk Krisztus Urunk halotti leplének történetét, vándorlásának helyszíneit, valamint első fényképes dokumentálását. Noha többen próbálkoznak (rendre hitetlen emberek) a lepel hitelességét elvitatni – mindössze két egykori francia püspök, Henry de Poitiers és utódja, Pierre d'Arcis szavaira alapozva, akik a leplet festett hamisítványnak tartották – mind az első fénykép, mind a tudományos vizsgálatok sokasága, illetve ezek aprólékossága, precizitása és sokoldalúsága a lepel valóságát erősítették meg, a hamisítás vádjára és a lepel festett voltára pedig rácsáfoltak.

A TUDOMÁNYOS VIZSGÁLATOK KEZDETE

Secondo Pia ügyvéd 1898-ban fényképezte le először a szent leplet. A felvételek előhívásakor derült ki, hogy a lepel negatív kép, mivel az előhívandó negatív felvételen minden pozitívan jelent meg. Ez volt az első és nagyon helytálló bizonyíték a lepel valódi voltára. Hiszen az ókorban és a középkorban még nem ismerték a negatív kép fogalmát, így előállítani sem tudták ilyet.

1931-ben ismét kiállították a szent leplet. Ekkor Giuseppe Enrie hivatásos fényképész készíthetett róla újabb felvételeket. Ő már lényegesen fejlettebb technológiát alkalmazott, így a lepelből több és újabb részleteket tárt fel, amely nyomán megindulhatott a tudományos kutatások sokasága. Antropológusok kielemezték az arc semita vonásait, anatómusok megállapították, hogy a test emberileg tökéletes, a

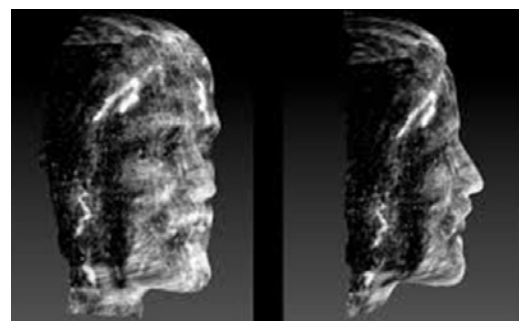
Krisztus Urunk

– ma Torinó városában, szigorú biztonsági körülmények között őrzött – halotti leple világhírű.

Ritkán teszik ki közszemlére, ilyenkor milliók keresik fel. Méretpontos másolatai persze több templomban is láthatók, például az eperjesi érseki székesegyházban.

normálistól való eltérések pedig a haláltusa körülményeiből adódnak. Sebészek és kórboncnokok elemezték a sebek jellegét, nagyságát, a vérvesztéséget, a haláltusa közbeni testmozgásokat és a halál körülményeit. A testkontúron korbácsütések nyomait, a csuklókon és a bokákon szög ütötte sérüléseket, a szívnél lándzsa ütötte sebet, a homlokon és a fejbőrön pedig tövisszúrások által okozott hámsérüléseket azonosítottak.

Hosszas szünet után 1973-ban egy kisebb olasz tudóscsoport vizsgálta meg a leplet. Megállapították, hogy azon nem található festék. Az emberi képmást az anyag felületén (kizárólag a felületén) pörkölődés alakította ki, amely a rostok közé nem hatolt be – ahogyan a festék beszívódott volna. Jézus testnedvei (izadtság, vér, vérplazma) sem okozhatták a képmást a mirha- és áloékeverékkel kémiai reakcióba lépve, hiszen a nedves anyagkeverék is behatolt volna a szálak közé.

Ray Rogers amerikai kémikus megállapította, hogy a Chambéry-i kápolnában pusztító tűz nem változtatott a leplen lévő képmáson, noha a lepel egy része teljesen megégett, más része megpörkölődött, vagy éppen csak halvány nyomokat hagyott rajta a tűz. A szerves festékek – származzon bárhonnan – különböző

mértékben kellett volna elszíneződnie. Rogers ezt kísérleti úton igazolta. Ezzel szemben a képmás színe sehol nem változott meg vagy alakult át a hőtől. Ez egy újabb bizonyítéka volt annak, hogy a leplen lévő Krisztus-képmás nem festett. Ugyanezért nem lehet a képmás szerves anyagokból (testnedvek és növényi olajok keverékéből) származó lenyomat sem, hiszen azok színe is megváltozott volna.

Az 1973-as vizsgálat még nem tudta kimutatni a vér tényleges jelenlétét a leplen, mivel a vér fehérjéinek lebomlásához sokkal kevesebb idő is elegendő, mint kétezer év. A későbbi fejlettebb technológiáknak és alaposabb vizsgálatoknak köszönhetően már sikerült bizonyítani a vér nyomainak.

A lepel korának meghatározásához nagy segítséget nyújtott a szövés minta vizsgálata. Gilberto Raes svájci professzor megállapítása alapján a szent leplet úgynevezett halszákmintával szőtték, vagyis a párhuzamos láncfonalakra merőlegesen három vetülfonal halad. A szíriai Palmürában talált textilmaradványok azt bizonyítják, hogy a Közel-Keleten már évszázadokkal Jézus kora előtt is ezt a szövés mintát alkalmazták a takácsok, és persze Jézus korában is. A kendő anyaga tiszta lenvászón. Nyomokban egy tipikus közel-keleti gyapotfajtát is tartalmaz – valószínűleg a szövés székben Jézus leple előtt ezzel a gyapottal szőtték valamilyen ruhát, terítőt vagy leplet. Ezt a gyapotfajtát a Krisztus előtti 7. évszázadban Sennakerib király, Nagy Szárgon fiának rendeletére honosították meg Asszíriában, és onnan elterjedt az egész Közel-Keleten; Európában viszont máig nem képes megteremni az eltérő éghajlati adottságok miatt. Gyapjút azonban nem tartalmaz. Ez azért lényeges, mert ha tartalmazna, az kizárná, hogy a lepel zsidó környezetből származzon. A Mózesi törvény így rendelkezik: „Ne öltözzél kétféléből szőtt ruhába.” (Lev 19,19); „Ne öltö magadra gyapjúból és lenből vegyesen szőtt ruhát” (MTörv 22,11).

Max Frei svájci kriminológus professzor is megvizsgálta a leplet, őt a rajta található virágporok tanulmányozására kérték fel. A virágporok ugyanis évezredekig változatlanok maradnak és megőrzik megtermékenyítő képességüket. Ellenállóak a környezeti hatásokkal, hőmérsékleti szélsőségekkel, savakkal és lúgokkal

szemben is. A lepel szálai között pedig virágpорок egész sokasága volt fellelhető. Frei professzor 1973-ban tizenkét helyről vett mintát a lepelből tapadós szalaggal (az anyag méretének mindössze fél százalékából), a Krisztus-képmást nem érintve. A virágpорок mellett gombaspórákat is talált. Évekig dolgozott a virágpорок izolálásán, csoportosításán, a fajok és tenyészhelyeik meghatározásán, végül a megállapításainak ellenőrzésén, egybevetve a herbáriumokban és múzeumokban fellelhető adatokkal. Ellátogatott az érintett helyszínekre, végül 49 fajt azonosított. Megállapításai a következők:

1. Bármely szabad levegőre kített anyagon természetes, hogy növényi pollenek legyenek jelen.
2. Ennyire változatos növényvilág nem létezik a Szentföldön, ezért a lepelnek utaznia kellett. Egyes virágpорок a szövéskor kerülhettek rá, majd a temetéskor (áloé- és mirhakeverék), a Szentföld flórájától idegen minták pedig a későbbi utaztatás során (Kis-Ázsia, Franciaország, Itália).
3. A 29 szentföldi virágpորոkból 21 faj kifejezetten szárazságtűrő, sivatagi és sztyeppennövény. Ezek közül is 13 nagyon jellemző a Holt-tenger és a Negev-sivatag vidékére, vagy kizárólag ott él. Mivel Galileának csapadékosabb az éghajlata, nagyobb növé-

nyi változatossággal és szárazsághoz nem szokott növényekkel, helytálló feltételezés, hogy a lepel virágpորոymai Jeruzsálemre és környékére összpontosulnak, ahol a szabad levegőn érintkezhetett a vidék teljes virágpորոflórájával. A vett növényi minták közül 20 nagyon jellemző a kis-ázsiai Anatóliára, 4 Konstantinápoly környékére, viszont teljesen ismeretlenek Európában.

4. A Jan Wilson által feltételezett útvonal (Szentföld–Edessza–Konstantinápoly–Ciprus–Franciaország–Itália) a lepelből vett mintákból Ciprus kivételével igazolható.

5. Kizárólag Cipruson tenyésző növények virágpորոra nem található a vett anyagmintákban, ami azt jelenti, hogy a lepel vagy nem járt Ciprus szigetén, vagy nem vették ki a ládjából. (Ugyanakkor ne felejtjük el, hogy a mintavétel a lepel felületének mindössze fél százalékából történt!)

6. Frei professzor igazolta azt is a Holt-tenger és a Galileai-tó környékéről gyűjtött üledékekből, hogy mindezek a növények Jézus korában is megtalálhatóak voltak a Szentföldön.

7. A hamisítás ténye a virágpորոк alapján is kizárható. Ha bárki hamisítani akart volna a középkori Franciaországban – mindamelllett, hogy a virágpորոк parányi részecskéi a középkorban teljesen ismeretlenek voltak, így az elemzésük is –, és beszerzett volna egy leplet a Szentföldről, arra biztosan nem fordított volna gondot, hogy Kis-Ázsiába és Konstantinápolyba is elvigye vagy elvitesse, hogy ott is pollenek rakódjanak rá.

Folytatjuk

ΓΙΕ
ΟΨ
Ω

ΣΤΕ
ΦΑ
Ν

LÉGY OLTALMAZÓ SZIKLAVÁRAM
ÉS MEGERŐSÍTETT HÁZAM,
HOGY MEGSZABADÍTS ENGEM!
ERŐSSÉGEM ÉS MENEDÉKEM TE VAGY NÉKEM,
NEVEDÉRT VEZESS ÉS IRÁNYÍTS ENGEM!

KEZEDBE AJÁNLOM LELKEMET,
MEGVÁLTOTTÁL ENGEM, URAM, IGAZSÁG ISTENE.
UJJONGOK ÉS ÖRVENDEZEM IRGALMASSÁGOD MIATT,
MERT KICSINY VOLTOMAT TEKINTETRE MÉLTATTAD.

RAGADJ KI AZ ELLENSÉG KEZÉBŐL,
ÉS AZOKTÓL, AKIK ÜLDÖZNEK ENGEM.
RAGYOGJON FÖL ARCOD SZOLGÁD FÖLÖTT,
IRGALMASSÁGODBAN SZABADÍTS MEG ENGEM.

(30. ZSOLTÁR - RÉSZLETEK)

EGY RITKA IKONOGRÁFIAI TÉMA: Dániel próféta és a három szent ifjú vértanúsága

Gyermekkorom rokonlátogatásokhoz kapcsolódó családi utazásai közül a Csengerújfaluból Makóra vezető utunk volt talán a leghosszabb. A nagy magyar Alföld déli pereme felé közeledve egyre kevesebb falun és városon haladtunk át. Bihar és Békés megye településein a református templomok mellett gyakran ortodox templomokat is láttunk, amelyek formai szempontból nem igazán, de felekezeti hovatartozásuk miatt mindenképp kuriózumnak számítottak, legalábbis az ország északkeleti csücskéből nézve. Az egyik legszebb, amely mellett elhaladtunk, a békési román ortodox templom a városka főútja mellett, egy kanyarban áll. Kis méretű, de egységes, szép arányú barokk épület, amely csak annyiban különbözik a korszak római katolikus templomaitól, hogy nincs sekrestyéje (1. kép). Soha nem álltunk meg – erre valahogy nem jutott már idő a végcélhoz közeledve –, de mindig foglalkoztatott, hogy vajon milyen is lehet belülről ez a templomocska. Az 1980-as évek végétől kezdve jelentek meg olyan fényképekkel illusztrált albumok, amelyekben a hazai ortodox templomok belső teréről is láthattunk fotókat. Ekkor szembesültem azzal, hogy milyen különleges, egyedi formájú ikonosztázzal büszkélkedhet a békési templom. 2016-ban volt szerencsém az épület műemléki tudományos dokumentációjának elkészítésében részt venni, amelynek kapcsán végre lehetőséget kaptam arra is, hogy élőben tanulmányozhassam ezt az alig ismert emléket. Ekkor lettem figyelmes az ikonosztáz képi programjának egy igazán különös elemére: a két központi alapkép alatt és felett elhelyezett, összesen négy levágott fej ikonjára (2. kép).

Mielőtt megkísérelnénk erre az ikonográfiai kuriózumra magyarázatot találni, tekintsük át röviden a templom történetét. Békés város népessége a török hódoltság alatt jelentősen megcsappant, csak a 17. század végén indult meg a régi lakosok visszatelepődése, illetve újak beköltözése. A 18. század első felében már néhány „görög”, azaz a Török Birodalomból beköltöző keresztény kereskedő család is megjelent, akik boltokat nyitottak. A többségük feltehetően makedovlach (cincár), azaz a Balkánról – főképp a mai Albánia területéről – származó, román eredetű, de görög műveltségű ortodox keresztény volt. Békés vármegye 1784-es leírásában, a Békést ismertető fejezetben így emlékeznek meg róluk: „Vannak még több (...) Kereskedő Görögök”

1. kép

Boltjai, kikben a' Lakosok' Szükségére ruházta és más egyéb élelemre fordíthatandó jószágok tartatnak.” Ekkor még sem görög kápolnát, sem papot, sem templomot nem említenek itt. A helyi „görögök” a többi Békés vármegyei kereskedővel együtt 1784-ben parókiát akartak alapítani és templomot építeni, de ekkor még nem jártak sikerrel. 1786-ban beadványt terjesztettek fel a Helytartótanácsához, melyben templom építését és pap tartását kezdeményezték. A kérelemhez már a templom építési terveit is mellékeltek, amelyeket Joannes Husel gyulai építőmester látott el kézjegyével. A következő évben pozitív választ kaptak, és a parókia megalakult. Az anyakönyvben az első bejegyzés 1787-ből származik, és rövidesen az első parókust, Ghiba Mihályt is kinevezték, aki haláláig (1809) itt szolgált, sírköve ma a templom főbejáratától jobbra áll. A templomépítéshez már 1787-ben hozzákezdtek, egy év múlva használatba is vették, hiszen a vörösmárvány oltár talapzatán olvasható dedikációs felirat

2. kép

szerint ezt az oltárt 1788-ban adományozta a Szarvason élő, de a görög Kozáni városából származó Dimitriosz Papageorgiu. A templom tornya egy kicsit később készült el. Az épület befejezését 1791-re teszik, amikor Pavel Avakumovics aradi püspök (1786–1815) ünnepélyesen fel is szentelte.

A templom igényes festett faberendezését is ezekben az években, közvetlenül a felszentelés előtt vagy után állíthatták be, amelyek közül a késő barokk, már klasszicizáló formákat mutató, hangsúlyos épített szerkezetű ikonosztázion a legizgalmasabb mű. Sajnos a faragó nevét nem ismerjük, de az ikonosztázion képei, és a templom vakolt síkmennyezetén (stukatúr) lévő három, négykaréjos stukkókeretbe foglalt festmény az aradi püspök szolgálatá-

ban álló művész, Stefan Tenecki és műhelyének munkái lehetnek (Teneckitől több szignált ikon is volt a templomban). Az egyik mennyezeti festmény alsó szélén 1791-es dátum látható, ami a falképek befejezésének idejét jelölheti. Tenecki stílusára a kijeji ortodox barokk festészet volt nagy hatással, úgy tűnik, hogy az ottani Barlangmonostorban működő festőiskolát látogatta. Ikonosztáziai a jelentős hazai szerb ortodox egyházi központokban, valamint Délvidék görög kereskedők által patronált tehetősebb templomaiban egyaránt megtalálhatók. Az oltárhoz hasonlóan minden bizonnyal a békési ikonosztázit is egy vagy több görög kereskedő adományából emelhették, akik tudatosan kérték a festőt, hogy az ikonokon ne egyházi szláv, hanem görög feliratokat alkalmazzon.

Az ikonosztázion alapképsorának közvetlenül a hátfalára festett fejekre ikonok azonítását a felettük elhelyezett görög feliratok segítik: az Istenszülő-alapkép alatt Szent Azariás, felette Szent Ananiás (3–5. kép), míg a királyi ajtó másik oldalán, az Üdvözítő ikonja felett Misael, alatta pedig Szent Dániel próféta szerepel (6–7. kép). Mind a négy ábrázolás azonos séma szerint készült: vörös kendővel letakart asztalra helyezett, tálban nyugvó, arany dicsfénnel övezett fej, csukott szemmel, kékes bőrszínnel. Ezek alapján egyértelmű, hogy a babiloni fogása került három szent ifjú, és kortársuk, Dániel próféta fejekre ábrázolását látjuk. Történetük mindannyiunk számára jól ismert az ószövetségi Szentírás részévé lett Dániel könyvéből. Szabadulástörténeteik gyakran visszatérő motívumként szerepelnek az utrenyei kánonok ódáiban,

hiszen a Három Ifjú éneke mint az egyik ószövetségi óda, a zsoltároskönyvek függelékében is megtalálható. Sőt, az ő történetük minden nagyszombat éjszaka elhangzik a virrasztás olvasmányai között is. A Szentírásban azonban semmit sem találunk haláluk részleteiről.

Apokrif szövegek ellenben azt állítják, hogy hosszú kort értek meg, annak a Nabukodonozor királynak tiszteletétől övezve, aki korábban megpróbálta őket elpusztítani. Utódai azonban újra a héber ifjak ellen fordultak, név szerint Atticus, aki elrendelte Dániel próféta és három társa lefejezését. Az elbeszélés szerint, amikor Ananiás fejét levágták, Azarias a kivégzés alatt álló társa elé tartotta köpenyét és felfogta a lehulló fejet. Ugyanígy tett Misael is, amikor Azariás került sorra. A harmadik lehulló fejet pedig Dániel

fogta fel kiterjesztett köntösével. Végül a nagy próféta sorsa is beteljesedett, őt is lefejezték. Egyesek azt mondják, hogy a fejek újra a testhez illeszkedtek, és az Úr anyala a négy szent ereklyéjét Gebal-hegyén temette el, majd a hely elé egy nagy követ hengerített. Alexandriai Szent Cirill egyházatyja egy beszédet is szentelt a vértanúságuknak. Minden bizonnyal az ő tekintélyének is köszönhető, hogy a görög és a későbbi szláv hagyományban vértanúságuk története az életrajzuk szerves része lett: nem csupán a bizánci szinaxárinokban található meg ez az epizód, hanem a barokk munkákban – mint például Rosztovi Szent Demeter gyűjteményében a 17. század végéről –, sőt a modern szentéletrajz-gyűjteményekben is, bár az ünnepük liturgikus szövegei nem említik haláluk módját. Egyházunk december 17-én, hét nappal karácsony előtt

tartja emléknappjukat. Ehhez kapcsolódik a vértanúságuk első ismert képi ábrázolása is: a II. Baszileiosz bizánci császár idejében (976–1025) készült, pompás színes miniatúrákkal gazdagon díszített Menologionban, vagyis az egyes napokra eső szentek rövid életrajzait tartalmazó könyvben maradtak fenn (Róma, Vatikáni könyvtár: Vat. gr. 1613, 251. és 252. folio). A két, aranyozott háttérű, fekvő téglalap formátumú miniatúrán két-két jelenetet látunk: az egyik a három ifjú a tüzes kemencében, a másikon Dániel az oroszlánok vermében tűnik fel, amelyekhez mind a két esetben lefejezésük jelenete társul, az ifjaknál a fej megfogásának részletét is kiemelve (8–9. kép). Későbbi korokban is ritkán találkozunk ezzel a jelenettel. Egyik legszebb példája a szerb egyház ősi központjában, a pécsi monostor főtemplomában található: az előcsarnokban, a hajó bejárata feletti boltzaton, a szenteket mutató 13. századi freskósorozat részeként helyezték el a három ifjú kivégzését (10. kép).

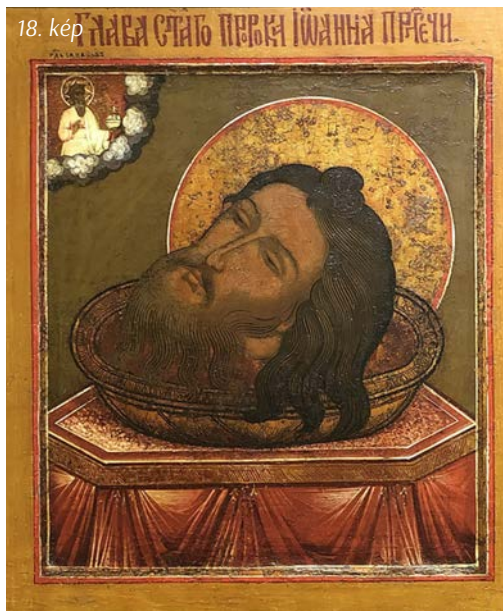
Joggal merülnek fel a következő kérdések: Tenecki vajon milyen előképek alapján dolgozott Békésen? Kinek a megrendelői szándékát tükrözik ezek a különös ikonográfiai elemek?

Tenecki pontos előképeit nem ismerjük. Annyi bizonyos, hogy a bizánci ikon hagyományban ebben az időben már elterjedt volt, hogy bizonyos szentek a kezükben tartják saját levágott fejüket, ami gyakran arra utalt, hogy eme nemes testrészüket valahol ereklyeként tisztelik. A legismertebb példák az Előhírnök, Keresztelő Szent János, illetve Szent György nagyvér-

tanú ikonjai. Ez utóbbi harcos szentnek a hazai szerb ortodox közegben is gyakori volt egy ilyen kompozíciójú, rézbe metszett ábrázolása, melynek ikonelőzményei a Balkánon megtalálhatóak voltak. Teneckire ugyanakkor nyilvánvalóan hatottak a nyugati festészet megoldásai is. A Keresztelő fejét már a 15. századtól kezdve gyakran ábrázolták önállóan. Az úgynevezett János-tálok, amelyeken egy fémtálcán a próféta levágott feje látható, a nyugati művészetben szobor, dombormű vagy kép formájában igen népszerűek voltak, nemcsak a középkori, hanem a reneszánsz és barokk festészetben is gyakran előfordult ez a téma. A műkereskedelemben felbukkanó festmények közül mutatok egyet, amelyet az itáliai Riminiben dolgozó festő, Bartolomeo Coda (1516–1565) műveként határoztak meg (11. kép). Spanyol területen is népszerű volt: a sevillai isteni Üdvözítőről elnevezett káptalani templom sekrestyéjében lát-

tanú ikonjai. Ez utóbbi harcos szentnek a hazai szerb ortodox közegben is gyakori volt egy ilyen kompozíciójú, rézbe metszett ábrázolása, melynek ikonelőzményei a Balkánon megtalálhatóak voltak. Teneckire ugyanakkor nyilvánvalóan hatottak a nyugati festészet megoldásai is. A Keresztelő fejét már a 15. századtól kezdve gyakran ábrázolták önállóan. Az úgynevezett János-tálok, amelyeken egy fémtálcán a próféta levágott feje látható, a nyugati művészetben szobor, dombormű vagy kép formájában igen népszerűek voltak, nemcsak a középkori, hanem a reneszánsz és barokk festészetben is gyakran előfordult ez a téma. A műkereskedelemben felbukkanó festmények közül mutatok egyet, amelyet az itáliai Riminiben dolgozó festő, Bartolomeo Coda (1516–1565) műveként határoztak meg (11. kép). Spanyol területen is népszerű volt: a sevillai isteni Üdvözítőről elnevezett káptalani templom sekrestyéjében lát-

Az ikonosztázon több más szokatlan dolog is megfigyelhető még. A templom kis mérete miatt például a képfal két szélső alapképe a diakónusi ajtók fölé szorult. A címünnep ikon, az Istenszülő születése sem a megszokott déli, hanem az északi oldalra került, példánja pedig egy gazdag ikonográfiájú karácsonyi ikon lett (19. kép). Az egyházi hagyományban istenösként, vagyis előkelő, Dávid házából sejtett származásuk okán Jézus Krisztus testi rokonaiként is ünnepelt három ifjú és Dániel próféta hivatása igazából ebben a misztériumban, az Istenige megtestesülésében teljesedik

tam egy 17. századi változatát (12. kép), amelyhez párdarabként az egyező módon kivégzett Pál apostol fejét társították (13. kép). Egy szép példa Fon Lajos gyűjteményéből a nyíregyházi görögkatolikus Múzeum anyagát is gyarapítja, amely szintén a Mediterraneumból származik (14. kép). Ha Tenecki nem is látott nyugati festményt, a téma metszétváltozával is találkozhatott. Az egyik elterjedt metszetét két művésznőnek köszönhetjük: Angelica Roncalli rajzát Terese del Pò (1649–1713) metszette rézbe a 17. században (15. kép). A 18. században nagyon népszerű volt még perzsa Szent Anasztáz vértanú fejereklyéjének ábrázolása is, amelynek tisztelete a római Tre Fontane kolostorból – ahol Szent Pál apostolt is lefejezték – terjedt Közép-Európa irányába. Német területen a speyeri dómban őrzött ereklyéjének köszönhetően vált roppant népszerűvé (16. kép), leginkább a „frásztörösök” között, képe az úgynevezett frásztörés ellen védő sapkák elengedhetetlen eleme lett, de népszerűek voltak apró bevezető, vagyis lenyelhető szentképei is. Ezzel a kultusszal biztosan Tenecki is találkozhatott. A nyugati ábrázolások, metszettek hatására az orosz ikonfestészetben is megjelent a János-tálak ikon változata (17–18. kép), ami nem is csoda, hiszen a bizánci liturgikus kalendárium két alkalommal is megemlékezik Szent János fejereklyéjének háromszori megtalálásáról. Minden bizonnyal Tenecki már ezeket is láthatta tanulmányútja során.

Egyelőre nem tudjuk megválaszolni a legizgalmasabb kérdést: vajon kinek az elgondolása volt, és milyen aktuális esemény, zarándoklat, vagy személyes élmény váltotta ki benne, hogy a négy fejet ilyen hangsúlyosan, szinte provokatív módon helyezték el ezen a képfalon. Elképzelhető, hogy a parókus állt a háttérben, de inkább valamelyik világot látott görög kereskedő lehetett az ötletgazda, akinek azonosítására és személyes indíttatásának megfejtsére egyelőre semmilyen támponttal nem rendelkezünk.

ki, hiszen az egyház exegézise szerint a szüzi születésről is prófétáltak nem annyira szavaikkal, mint inkább szabadulástörténeteikkel, ahogyan a karácsonyi kánon VIII. ódájának katavaszíájában is énekeljük: „A harmatozó kemence természetfölötti csodát ábrázolt elő, mert miként az nem hamvasztotta el a belévetett ifjakat, úgy meg nem égett a Szűz méhe sem az Istenség befogadott tüzetől. Azért énekelve kiáltunk: Aldja az Urat minden teremtmény és magasztalja őt mindörökké!”

Újszentelt papjaink első szolgálati éve

A Példabeszédek könyve egyértelmű és gyönyörű intelmet ad a nevelést illetően: *Az ifjú a maga életútját követi, s akkor sem hagyja el, amikor megvénül* (Péld 22,6). Mennyi kérdés és kétely van abban, aki egy fiatal felneveléséért felel? És mikor társul ehhez válasz és bizonyosság? Újszentelt papjainkat bemutató rovatunkban Marczi András atya mesélt fiatalkoráról, tanulmányairól és azokról az építőkövekről, melyekből szép lassan egy hivatás alapjai épültek fel.

Marczi András

„az Istenhez tartozás folytonos válaszadás az ő önátadó szeretetére”

Marczi András 1996. december 18-án született Sátoraljaújhelyen. Az otthon és az iskolában szerzett tapasztalatok, benyomások hatására viszonylag hamar eldöntötte, melyik az az út, amellyel a Jóistent szolgálhatja.

ISTEN JELENLÉTE A MINDENNAPOKBAN

Mesélj kicsit a gyerekkorodról, családdoról! Otthonról hoztad a keresztény értékrendet?

Nagyon szép gyermekkorot mondhatok magaménak, amelyet a bodrogközi Révleányváron éltem meg. A csendes eldugott falucska különleges színteret nyújtott a felcseperedéshez. A nagyváros zaja távol volt tőlünk, így nem nagyon voltak extra lehetőségeink, de mindig is szeretttük azt a

fajta egyszerűséget, amelyet Révleányvár nyújtott. A vallás kisgyermekként is jelen volt az életünkben. Szüleim vegyes házasságban élnek, így gyermekkoromban magamba szívtam mind a görögkatolikus, mind a református egyház tradícióit. Nagyobb ünnepek alkalmával mind a két felekezet templomába elmentünk. Ezt mindig kiváltságnak éltem meg, s a mai napig mély gazdagságnak érzem. Ehhez a vallásos háttérhez szüleim mellett nagyszüleim is rengeteget tettek hozzá, akik ma már a Mennyből kísérik figyelemmel életünket.

A család valamelyest zártabb közösség, ahol olyan dolgokban, mint a vallás, jobban ki merünk bontakozni. A kortársak közösségében viszont sokan megínognak. Nálad megmaradt a hit?

A tanulmányokat Révleányváron kezdtem meg, de a cigándi általános iskolában fejeztem be. 2015-ben érettségiztem Kisvárdán, a Szent László Katolikus Középiskolában kereskedelem-marketing szakon. A vallás természetesen ekkor is jelen volt az életemben. Az iskola, illetve a kollégium szellemisége nem is engedte volna meg,

hogy egy nap erejéig kihagyjuk a hitet az életünkből. A rendszeres évfolyammisék, a napi áhítatok és lelkigyakorlatok Isten felé fordítottak egy vagy több órát a mindennapjainkból.

Ennek a folyamatosságnak köszönhető, hogy milyen hivatást választottál, vagy volt valaki konkrét személy, akinek része volt benne?

Általános iskolában jelent meg bennem tudatosan a papság gondolata, így a katolikus középiskola tökéletes választásnak bizonyult. Magában hordozta azt a pluszt, amelyre már akkor is igényem volt, s erre egy állami középiskola nem nyújtott volna lehetőséget. Azonban amikor Kisvárdára kerültem, eldöntöttem, hogy irodalommal szeretnék foglalkozni

a jövőben, hiszen a költészet valamilyen formában mindig része volt az életemnek. Nagy erőket fektettem ebbe a tervembe. Középkorai éveim alatt személyes jellegű okok miatt mélypontra kerültem. Emiatt minden szabadidőmben az iskola kápolnájába vagy a helyi görögkatolikus templomba menekültem. Többször elmentem a dámóci monostorba imádkozni, ahol abban az időben szerzetesnővérek éltek. Ez még inkább megerősítette az Istennel való kapcsolatomat. Nagyon sok példa állt előttem a papságban, így nehéz kiemelni mindenkit. Hivatástudatom kezdetén Sajben Zsolt atya volt mellettem, majd Kisvárdán Revák István és Grunda János atyák segítettek. Később Gánicz László, Verdes Miklós, Polgári Bence, Horváth Tamás és Dobos András atyák voltak rám nagy hatással.

AZ OLTÁRIG VEZETŐ LÉPCSŐFOKOK

Az említettek közül néhányan a nyíregyházi szeminárium tanárai. Milyen volt nyíregyházi papnövendéknek lenni?

Az első szemináriumi években megnyugvasként töltöttem el a tudat, hogy a helyemen vagyok. Megtaláltam azt az utat, amely a célom felé, Isten papi szolgálata felé vezet. Öten kezdtünk 2015-ben az évfolyamon, ketten még első félévben lemorzsolódtak. Kezdetben a bibliikkal töltöttem el szívesen az időt, amely nemcsak az ezzel kapcsolatos lexikális ismeretek megismerésére, hanem a Szentírás olvasására is nagymértékben ösztönzött. Érdekes, hogy ezzel párhuzamban pont a biblikus nyelvek voltak azok, amelyek nehezebben mentek. Később nagyon megszerettem a morálteológiát, azon belül különös tekintettel a bioetikát, amelyből a szakdolgozatomat is írtam.

A szeminárium zártságából a papnövendékek kiszakadnak egy évre, hogy a szociális szférában dolgozzanak, nyelvet tanuljanak, tapasztalatokat szerezzenek. Te hol töltötted ezt az időszakot? Változtatott rajtad valamit ez az év?

Hogyne, rengeteget! Megtanított az önzetlenségre, edzett az alázatra és megérezte velem a másokért vállalt testi-lelki

szolgálat szépségét. Az első fél évet Angliában töltöttem egy Grange-over-Sands nevű kisvárosban. Idősgondozásban dolgoztam egy Szent Ágoston-rendi apácák által fenntartott otthonban. A feladatom mindenre kiterjedt, amelyet a szociális gondozás foglal magába: öltöztetés, fürdetés, egy-két könnyebb seb ápolása. Nagyon szívemhez nőttek az ott élő emberek és a hely atmoszférája. Többükkel ma is tartom a kapcsolatot. Fél év elteltével nehéz szívvel hagytam el Angliát, de kezdődött a szociális évem következő szakasza Budapesten, a Vakok Boldog Batthyány-Strattmann László Gyermekotthonában. Itt testi és mentálisan sérült gyermekekkel foglalkoztam – az angliai korosztály szöges ellentétével. A váltás kezdetben nehezen ment, a szociális szféra kevésbé volt felszerelt, mint külföldön, de a feladat itt is feladat volt, amelyet el kellett végezni. Kedves emlékeket őrzök ott élő gyerekekről és dolgozókról egyaránt. Fehér Anna nővér példaértékű munkát végzett. Az ő világnézetéből is sokat gazdagodtam.

Milyen volt ezután visszakerülni a papnevelő intézetbe?

A szociális év után nagyot fordult velem a szemináriumi lét is. Azon túl, hogy a naivitásom lecsökkent, a legjelentősebb változást az jelentette, hogy egyedül folytattam az évfolyamon tanulmányaimat, hiszen a megmaradt két társam máshol fejezte be a képzést. A szemináriumban minden évfolyam egy külön közösséget is jelent, s

olykor hiányoltam ezt a fajta társaságot, de ettől függetlenül is jól éreztem bent magam. Miután visszatértem a szeminárium zártságába, úgy éreztem, minden visszaállt az eredeti kerékvágásba, meg kell tennem az előttem álló lépcsőfokokat az oltárig. Hamar tudatosult bennem, hogy a felkészülési időm egyre fogy, így még intenzívebben igyekeztem részt vállalni a teendőkből, elkezdtem a szakdolgozatom megírását, művelni önmagam – megtenni mindent, ami rajtam múlik.

Frissen végzett papnövendékként hol kamatoztattad először a megtanul-takat?

A diploma megszerzése után összeházasodtunk a feleségemmel, Ritával, akivel akkor már 8 éve ismertük egymást. Atanáz püspök atya az Ózdi Görögkatolikus Egyházközség szolgálatára rendelt. Itt egy évet töltöttünk. Igyekeztem kivenni a részem mindabból, amiből lehetett. Ez elsősorban hitoktatást jelentett. Október 1-jén szenteltek fel a diakónusi szolgálata-ra. Ekkor a szertartásokon is még intenzí-vebbé vált a jelenlétem. A közösségi élet nagyon aktív volt, így sok új ismerettel gazdagodtam. Bodnár Dániel atya és a felesége, Zsóka tisztelendőasszony sok mindenre megtanítottak minket és mint gyermekeiket tereltek a házaspári élet útján. Ma is nagyon hálásak vagyunk Istennek értük!

AZ EGYENSÚLY MEGTARTÁSA

Néhány hónap elteltével a papi rend szentségében részesültél. Maradtál a helyeden?

2023. május 29-én, Pünkösdhétfőn szentelt áldozópappá Atanáz Püspök Atya Zemplénagárdon. Ezután bő két hónapig szolgáltam Ózdon mint segédlelkész, majd ugyanezen év augusztusában Sárospatakra kaptam dispoziíót, hogy segítségére legyek Páll Miklós atyának. Itt a szertartások végzésében és a hitoktatásban vállaltam nagyobb részt. Utóbbiban feleségem, Rita is részt vett, hiszen hittanári

végzettséggel is rendelkezik. Mindenki szeretettel és támogatással volt irányunkba, amelyet lehetőségeinkhez mérten igyekeztünk meghálálni.

Jelenleg hol szolgálsz? Milyenek a mindennapjaid?

2024 nyarán ismét dispoziíót kaptam, ezúttal Berzékre, mint helyettes lelkész. Berzéken kívül Hernádnémeti, Köröm és egy Böcsön lévő idősek otthona tartozik a szolgálati helyeimhez. Jelenleg Miskolcra látom el ezt a szolgálatot és a megyeszékhelyen hitoktatok.

Azonban augusztus első napja nem csak az önálló papi létben hozott változást, hanem a családi életünkben is. Ugyanezen a napon megszületett első gyermekünk,

Benedek. Így ez a szolgálat egy nehéz, de ugyanakkor nagyon szép kettősséggel indult. Az önálló papi lét és az apaság mind egy-egy tanulási folyamat, amiben a feleségem és az egyházközségek is mellett állnak. Noha nem vagyok helyben lakó pap, a jelenlegi közösségeink részéről magas fokú elfogadást és támogatást kapunk. Mi pedig igyekeztünk ezt megbecsüléssel és szeretettel viszonzni. Egyházközségünk életét a Szent Liturgiákon és egyéb imaalkalmakon kívül igyekeztünk közösségi eseményekkel is színesíteni. Tartottunk szalonnasütést, zárandoklatot Máriapócsra. A karácsonyi kézműves délután mellett egy irodalmi önálló est is tarkította programjaink sorát „Várom az Üdvözítőt” címmel. Ezt Pregitzer Fruzsina színművésznő jóvoltából élhettük meg, aki tanárom volt a főiskolán és akit azóta is nagyra becsülök.

Mit csinál egy fiatal pap, fiatal férj és édesapa, ha ennyi teendő közepette ki akar kapcsolódni kicsit?

Sok minden ki tud kapcsolni. Elsősorban a benső ima és a családommal megélt közös idő. Csodálatos feleséget kaptam Istentől Rita személyében, aki nagyban támogat és figyel arra, hogy meg tudjam tartani a helyes egyensúlyt az életemben. Igyekeztünk figyelni arra, hogy minden nap kimozduljunk a bérház falai közül rövidebb-hosszabb sétákra. Ezen alkalmakkor mindig feltöltődve érzem magam, ami lendületet ad a mindennapi teendők elvégzéséhez. Az irodalom szeretete az évek folyamán is megmaradt bennem, így

mindig ki tudok kapcsolódni a költészettel. Jómagam is szeretek verseket írni. Szeretek elmerülni egy-egy versben, belehelyezni magam a költő gondolatába. Sokszor úgy érzem, hogy ezáltal még fogékonyabbá válok a másokban lejátszódó érzelmi folyamatok megértésére.

A papszentelésed előtt választottál magadnak egy jelmondatot. Mi volt az, és mennyire ad neked vezérfonalat a hivatásodban?

Papi jeligeként a 118. zsoltár 94. versét választottam: **„Tied vagyok én, üdvözíts engem!”** Már papnövendék koromban is ez az imádságos mondat vezérelt. Előkészítő évfolyamos voltam, amikor Lakatos László atya ajánlotta figyelmembe ennek a zsoltárversnek a szépségeit. Sajnos már ő sincs köztünk, akinek szintén nagyon sokat köszönhetek! Nagy igazságokat foglal magába ez a zsoltárvers. Kifejezi az Istenhez való tartozásunkat és számomra életprogramot is nyújt: folytonos válaszadást Isten önátadó szeretetére.

Marci András: **A fohász**

Útszéli kereszt, megfeszített Krisztus.
A kereszt talapzata a sártól lett piszkos.
Nyírfának árnyéka takarja az arcát,
Úgy nézi gyermekét e világnak ormán.
„Emlékezz meg rólam a Te Országodban!”
Hangzik a könnyörgés néma áhítatban.
Bűnnel terhelt lelkem Hozzád emelem,
Én, ki keresztet oly sűrűn terhelem.
Vajon hány gyermeked van e Föld kerekén,
Ki hozzám hasonlóan irgalmad keresé?
Ki útszéli keresztnél reménykedve megáll,
S bízik, hogy nálad kegyelmet talál.
Leteszem csokromat feszületed alá.
Bűnöm, aggodalmam, pipacsom és rózsám.
Keresztet vetek s útnak indulok.
Könnyebb szívvel, már biztosan haladok.
De még egyszer az útról visszanézek,
S bizalommal keresztet fürkészem.
Hiszen gondolatom még mindig ott van:
„Emlékezz meg rólam a Te Országodban!”

Marci András: **A zsák**

Drága Uram! Kérlek ne engedd felednem,
Hogy a Te szemed folyton öröködik felettem.
Úgy hordozzam terhem, mint fénnel teli zsákom.
Annak gyötrő súlyát meg ne lássák mások.
Kétséggel szívemben, de hitem ne törjön.
Célod ne lássam, de kegyelmed rögtön.
Terhem együtt vigyük, ó Uram, Veled!
Érezzem vállamon megváltó kezed.
Uram! Adj erőt, imám hozzád szálljon,
Hogy terhem úgy cipeljem,
mint fénnel teli zsákom.

BOROS RITA

Mérnöki álmok és angliai kilátások: egy nyíregyházi diák inspiráló útja London kiváló egyetemére

Bárki, aki a mérnöki szakmában szeretne sikeres lenni, tudja, hogy a háttérben nemcsak kemény munka és tudás, hanem inspiráló példaképek is állnak. Az alábbi interjúban **Kovács Gábor**, egy 18 éves diák történetébe nyerhetünk betekintést, akinek útját a kitartó tanulás és a családi támogatás egyaránt formálta. Karrierútját kezdetben a Szent Imre iskola tanárai egyengették, de inspiráló példaképként hatott rá Tarics Sándor olimpiai bajnok vízilabdázó és mérnök is. Később az angliai tapasztalatok váltak életének meghatározó részévé. Izgalmas utazás, amely a nyíregyházi sikerektől az európai, és meglehet, hogy az amerikai egyetemek világáig vezet. Egy fiatalember, aki jelenleg mérnöki álmokat épít, és már most példát mutat elkötelezettségével és ambíciójával.

A Szent Imrre-s éveid meghatározóak voltak a fejlődésed szempontjából. Mi volt az, ami különösen felkeltette az érdeklődésed a reál tantárgyak iránt?

Már második osztályos korom óta a Szent Imrrebe jártam, tehát 11 évet töltöttem ott. Végig kitűnő tanuló voltam, és összességében nagyon szerettem oda járni. Hálás vagyok azért, hogy 5. osztálytól kezdve megismerhettem egy fantasztikus tanárt, Tamás Évát, aki jövő évtől a Szent Imre intézményvezetője lesz. Ő volt az osztályfőnököm 8. osztályig, és a matematikatanárom érettségig. Neki köszönhetem, hogy elkezdtem érdeklődni a matematika iránt.

Bár mindig is ott volt a fejemben, de 7-8. osztályos koromig erősen foglalkoztatott az ügyvédi vagy orvosi karrier is.

Bekerültél a Szent Imre tehetséggondozó programjába is. Feltételezem, hogy a mentorálás mellett ez is jelentősen hozzájárult a tanulmányi előmenetelhez.

10. osztálytól kezdve kerültem bele a programba, ami azt jelentette, hogy különösen a matematikaversenyekre készülünk. Az első év nagyon sikeres volt, mivel megyei és országos eredményeket értem el. Tamás Éva tanárnőre nemcsak tanár-

ként, hanem mentorként is tekintettem, mivel nemcsak matematikáról, hanem az élet bármely területéről beszélgethettem vele. Ez általában igaz a Szent Imrében dolgozó pedagógusokra, akik a tanítás mellett a lelkünkre is figyelnek, ha bármilyen problémánk van.

Milyen hatással volt rád a közösség, a vallásos közeg?

A Szent Imrére sokan úgy gondolnak, hogy mivel vallásos iskola, dogmatikus, de valójában nem így van. Inkább egy életmódot képvisel, és a vallásos élet egy saját választás. Én a mai napig járok vasárnaponként templomba, nemcsak azért, mert a Szent Imre hatással volt rám, hanem mert jól érzem magam abban a közösségben, és szeretek ott lenni. Az út Angliáig nem volt könnyű, tele volt nehézségekkel és mélypontokkal, de úgy érzem, hogy Isten végig mellettem állt és segített, és mindig ott voltak a megfelelő emberek is, akik támogattak. Ennek köszönhetően értem el mindazt, amit elértem. Hálas vagyok a Szent Imrének és Nyíregyházának is. Úgy vélem, Nyíregyháza egy nagyon jó város.

Mérnöki pályára készülsz, a matematika mellett a fizika világa is vonzott?

Az alkalmazott matematika mellett mindig érdekelt a fizika is. Már kiskorom óta különösen érdekelnek a mechanikai folyamatok és az, hogy hogyan működnek a dolgok. Egyik első emlékem például a sífelvonó volt, amit gyerekként mindig izgalmasnak találtam. Lenyűgözött, hogy a meredek hegyekre hogyan jutnak fel a síelők és a különböző kocsik a kötélpályán. Ez maradandó élmény maradt. Később a

Formula-1-es autóversenyzés iránt is lelkesedtem. Nem a sofőrök, hanem inkább az autók működése és az egész csapatmunka érdekelt, különösen az autók váza és dinamikája. Szerintem nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a természettudományokra, nemcsak az iskolákban, hanem az egész országban. Jó lenne, ha már 9. osztálytól lehetne választani a fizikát mint tantárgyat.

Az angol egyetemi felvételihez kiemelkedő nyelvtudásra van szükség. Hogyan sikerült 15 évesen felsőfokú nyelvvizsgát szerezned, és miért éppen Anglia került a céljaid középpontjába?

A nyelvtudás nagyon fontos volt az eredményeim elérésében. Soha nem tanultam angolt idegen nyelvet területen és nem is éltem külföldön. Rengeteg támogatást kaptam a szüleimtől, különösen édesanyámtól, aki segített eljutni egy bizonyos szintig. 15 éves koromban sikeresen lettem egy felsőfokú nyelvvizsgát, 16 évesen emelt szintű érettségit tettem, 17 évesen pedig az IELTS Academic vizsgát is sikeresen lettem, ami szükséges az angliai egyetemekhez a nyelvtudás igazolására. A matematikát és a fizikát is angolul kell tanulni. Az angliai tanulmányi terveimhez az anyukám segítségével eljutottam egy nyári táborba Cambridge-be, ahol jól teljesítettem, és osztályelső lettem. Ekkor kezdtem álmodozni arról, hogy talán ott tanulhatok tovább, és ennek érdekében három nyáron át rendszeresen jártam ki Angliába egy hétre. Végül ezért lett Anglia a továbbtanulási tervem.

Milyen szerepet játszott a családod támogatása a tanulmányi és karrierutadon?

A legfontosabb támogatást a családomtól, a szüleimtől kaptam. Nélkülük mindez nem sikerült volna. Az 50 százalékát ők tették bele a sikereimbe. Lelkileg támogattak, tanulhattam tőlük és mindig mellettem voltak. Mindkettőjük sikeres vállalatot vezet, de én soha nem éreztem, hogy emiatt bármiben hiányt szenvedtem volna.

Sokszor utaztam, valamelyikőjük mindig mellettem állt. Angliába sem egyedül mentem, ott voltak mindig velem.

Miért döntöttél úgy, hogy nem Magyarországon, hanem Angliában folytatod a tanulmányaidat? Mi volt a legfőbb inspiráció a döntésed mögött?

Az angol egyetemeken alkalmazott problémamegoldó megközelítés, amit ők „problem-solving approach”-nak hívnak, nagyon hasznos és kreatív. Ez a látásmód nagyon tetszett, ezért is döntöttem úgy, hogy Angliában folytatom a tanulmányaimat. Cambridge-ben részt vettem egy felkészítő tanfolyamon és két nyílt napon is, ahol közelebbről megismerhettem az egyetemet és a programját. Bár az interjúig eljutottam, később rájöttem, hogy nem a kutatómérnöki, hanem inkább az üzleti mérnöki terület iránt érdeklődöm. Emiatt is döntöttem úgy, hogy inkább a londoni King’s College-ot választom, ami szintén egy kiemelkedő egyetem. Jelenleg az egyik legjobb Európában, a 8. helyen áll.

Négy angol egyetemre is felvételt nyertél, de a King’s College mérnöki képzése ragadta meg leginkább a figyelmedet. Miért választottad ezt az egyetemet? Voltak más előnyei is számodra?

A durham-i, az edinburgh-i, a warwick-i és a King’s College-ba vettem fel. Végül azért választottam a King’s College-ot, mert ennek az egyetemnek a kurzusfelépítése tetszett a legjobban. Részt vettem az egyetem nyílt napján is. A modulok folyamatosan fejlődnek a 21. század igényeinek megfelelően. Az egyetem mérnöki karának kurzusait két-három évente felülvizsgálják, és frissítik a modulokat. A King’s College Anglia egyik legjobb mérnöki egyeteme, és rendkívül gyorsan fejlődik. Összességében nagyon tetszik az angol oktatás, ami eltér a hagyományos porosz módszertől. Az angolok nem csupán tankönyvekből tanítanak, fontosabb a problémák alapos megértése és a gyakorlati alkalmazás.

Különbözik az angol egyetemi felvételi eljárás a hazaitól?

Több mindenben. Az angol felvételi eljárás keretében például motivációs levelet is kellett írni, ez nagyon tetszett. Ez a legnagyobb különbség – ami nálunk nincs –, hogy meg kell mutatni az ott lévő egyetemnek, hogy te mennyire lelkesedsz a mérnökség iránt, és mennyire vagy elkö-

telezett iránta, és ez nagyon sokat számít. Szintén tetszett a „general engineering”, azaz az általános mérnöki képzés, amire felvettek. Egyetértek az angolokkal abban, hogy egy 18 éves fiatal még nem tudhatja pontosan, hogy melyik mérnöki terület érdekli a legjobban. Jelenleg a gépészmérnök irány érdekel, de két év múlva, amikor véget ér az általános képzés és specializálódni kell, lehet, hogy másképp fogom látni a dolgokat. Nyitott vagyok minden lehetőségre, de szerencsére még van időm eldönteni, hogy milyen mérnöki terület érdekli a legjobban.

Van példaképed?

Elon Musk mellett Tarics Sándor a példaképem, akit a motivációs levelemben is említettem. Az olimpiai bajnok vízilabdázó fontos találmánya a kompozit anyagok alkalmazása, amely a hidak földrengésekkel szembeni védelmét szolgálja. Például ilyen alkalmaznak a San Franciscó-i Golden Gate hídnál is, amelyet ezzel a technológiával, a Tarics-féle pogácsa alkalmazásával védtek meg a földrengésektől. Munkássága és találmánya nagyon ins-

piráló számomra. Nemcsak mérnökként volt sikeres, hanem például a sportban is, hiszen olimpiai bajnok sportoló volt. Mély kutatásokat végzett, és később az Egyesült Államokban élt. Engem is nagyon érdekelnek a kompozit anyagok és az, hogy hogyan lehet erősebbé tenni az anyagokat.

A kiváló tanulmányi eredményeid mellett intenzíven sportoltál is, ráadásul kimagasló eredményekkel. Hogyan tudtál mindkettőben mesterfokon teljesíteni?

Sok munka és tanulás van abban, hogy felvettek a King's College-ba, sokszor lemondásokkal is járt. Bár kitűnő tanuló voltam, és sokat tanultam, nem tartom magam „kockának” vagy olyannak, aki csak a tanulóval foglalkozik. Nekem szükségem volt a fizikai aktivitásra is. Elkezdtem kosarazni, a csapattal kétszer is regionális bajnokok lettünk. Az NYKK csapatával a legnagyobb sikerem az volt, amikor a NYIKSE felnőtt csapatában az NB I/B-ben szerepelhettem. Ha a fiatalok kevesebb időt töltenek a telefonjukon, simán megoldható, hogy a kemény tanulás mellett az ember aktívan sportoljon. A kosárlabdázás segített kikapcsolódni, és ennek köszönhetően jól tudtam teljesíteni a tanulmányaimban is. Nem mondom, hogy minden buliról lemaradtam, mert a megfelelő időzítéssel a legfontosabb eseményekre el tudtam menni.

Mit tanácsolnál azoknak a fiataloknak, akik hasonló célokat tűztek ki maguk elé, mint te?

Hogy ne vessék meg a kemény munkát és a tanulást. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nincs rá szükség. Ha nagyon el akarnak érni egy célt, akkor az elérhető. Minden sikerülhet, ha valamit nagyon akar az ember és megtesz mindent érte. Az is fontos, hogy a tanulás mellett megfelelő aktivitást is keressenek, ami kikapcsolja őket, mert ha csak tanul az ember, akkor a túl nagy akarásnak nyögés lehet a vége.

Bár még korai erről beszélni, tervezed, hogy a megszerzett tudást itthon kamatoztatod a jövőben?

A fejlődő világban nehéz előre látni a jövőt, mivel a gazdasági és politikai helyzetek nagyon gyorsan változnak. Én sem tudom pontosan, hogyan alakul majd a jövő. Magyarként természetesen szeretem a hazámat, és szeretném kamatoztatni a tudásomat Magyarországon is. Ugyanakkor, ha olyan lehetőség adódik, amit nem tudok visszautasítani, azt is megfontolom. De jelenleg még korai megjósolni, hogyan alakul a helyzet. Az is kérdéses, hogy hol végzem el a mesterképzést, hiszen három év múlva dönthetek úgy, hogy Angliában egy másik egyetemet választok, vagy esetleg az Egyesült Államok is szóba jöhet.

Mi lesz az, ami leginkább hiányozni fog Nyíregyházáról? Mivel töltötted az Angliába költözés előtti nyarat?

A legjobban a családom fog hiányozni, de biztos vagyok benne, hogy gyakran meglátogatnak majd. Furcsa lesz, hogy Nyíregyházához képest mennyivel nagyobb városban fogok lakni. Nehéz lesz megszokni a különbséget. Mindig szerettem utazni, a különféle kultúrákat és a világot megismerni. Idén nyáron egy körutat tettem a legjobb barátommal és a szüleimmel. Voltam az MCC Fesztren, az utolsó nagyobb nyaralásom pedig a párizsi olimpia volt, ahová édesapámmal látogattam el.

A szerző a Nyíregyházi Napló vezető szerkesztője, a Nyírszölösi Parókia tagja.

A cikk megjelent a Nyíregyházi Napló XXXI. évf. 34. számában.

HÁZASSÁG HETE 2024

A Házasság hete 1997-ben indult Angliából, 2008-tól Magyarországon is tartják. A keresztény egyházak és civil szervezetek egyhetes programsorozatának célja, hogy különböző eseményekkel, előadásokkal megismertesse a hagyományos értékeket, amelyek örömtelivé és sikeressé tehetik a házasságot, valamint segítséget nyújtanak a házasságra készülőknél és a párkapcsolati problémákkal szembesülőknél. A Görögkatolikus Metrópólia országszerte több helyszínen kapcsolódott be a programokba, a görögkatolikus sajtó munkatársai pedig interjúsorozatot készítettek: a Házasság hete minden napján egy-egy házaspár történetét mutatták be. Hét nap, hét házasság, hét élethelyzet, egy közös pont: a feltétlen szeretet, az Istennel kötött hármasság kapcsolat mindent legyőző ereje. A képes interjúkat elosztva közöljük a Görögkatolikus Szemlélet idej számaiban.

P. TÓTH NÓRA

Érezhető a Jóisten áldása az életünkön

– interjú a Rubóczki házaspárral

Rubóczki Béla és felesége, Rubóczkiné Kiss Hajnalka csaknem harminc éve házasok. Többet éltek már együtt, mint külön. Beszélgetésünk során kapcsolatukba engedtek bepillantást. A házaspárral P. Tóth Nóra készített interjút.

Amíg Hajni otthonuk egyik helyiségében éjszakába nyúlóan ruhát varr magának a Bécitől kapott varrógépén, addig Béci szakrális üvegfestéssel, restaurálással foglalkozik, ikonokat fest az alsóbb szinten berendezett műhelyében. A munka utáni alkotótevékenység végeredményére kölcsönösen kíváncsiak. Hajni latin tánra jár (csak csajok), Béci egy csapattal fut hegyeken, völgyeken és versenyeken. Minden hobbijukban kiteljesedhetnek külön, de együtt örülnek a másik örömeinek.

Hajni tanárnőként dolgozik, és a hétköznapokon gyakran meglátogatja informatikus férjét, akitől „a város legjobb kávéját” kapja a „Túlsó part”-on. Ez persze csupán Béci cégének a neve – természetesen Hajni találta ki –, de az elnevezést felfoghatnánk átvitt értelemben is.

A zürzavaros mindennapok békeszigete, a gondokon túli part ez: Béci boltjában, a galérián mesélnek nekem a házasságukról. A nyugalom szigetként tekintenek a közös házuk kertjében növekvő, 1200 többől álló levendulamezőre is. Minden nyáron „Szedd magad!” felkiáltással hívják az embereket egy kicsit megpihenni ebben a nyírségi „kis Tihanyban”, ahol a harcból békét teremt a megállás, a vendégszeretet, ahol a méhek zümmögése andalít, ahol levendulaillat nyugtatja az elmét.

„Meg kell becsülni az unalmas perceket” – állítja a pár, melynek tagjai a csaknem harmincéves házasságukról azt állítják: átlagos.

„Szerintem egy átlagos házaspár élete hasonlít egy hullámvasúthoz, melyben vannak felfelé menetek, meg lefelé menetek is, de azért ott maradnak azon a sínen, ahová elindultak. Úgyhogy azt gondolom, hogy mi ezért vagyunk átlagos házaspár. Nem a hollywoodi álmot éljük, ahol mindig minden napsütéses, de azért ragaszkodunk egymáshoz, meg ahhoz, amit eldöntöttünk már lassan 30 éve. Nem kirakat házaspár vagyunk. Így értetem” – mondja Rubóczkiné Kiss Hajnalka.

Huszonkilenc éve kötöttek szentségi házasságot, de előtte három évig ismerkedtek: többet éltek együtt, mint külön.

„Amikor az osztályomnak Arany Jánost tanítottam, akkor mondtam nekik: milyen jó, hogy ő az egyik olyan költőnk, aki csak a feleségének élt. És akkor az egyik hatodikos gyerekem olyan szépen helyre tett, mondván: »de hát tanárnő, ezért nem kell külön dicséret, mert ez a normális«. Olykor a gyerekek jobban tanítanak bennünket, felnőtteket. Hajlamosak vagyunk elfogadni, hogy a világban most már az a normális, hogy szétmennek a párok, de igazából nem ez a normális” – folytatja Hajni a maga varrta tanárnős ruhájában.

Hogyan is telnek az átlagosnak mégsem nevezhető Rubóczki házaspár mindennapjai? A kérdésre újra Hajni válaszol:

„Úgy, hogy részt veszünk egymás életében. Nemcsak egymás mellett élünk, hanem engem nagyon érdekel minden, amit ő csinál. Még akkor is, ha például ő szeret futni, de én nem. Viszont eljárók a versenyeire: én fotózok, ő fut, de együtt vagyunk ott is. Ő meg, ha varrok egy ruhát, és megkérdezem, melyik gombot rakjam rá, akkor a képzőművész szememre mondja nekem, melyik lenne a jobb. Rendszerint ugyanazt szoktuk gondolni – fűzi hozzá nevetve –, de jó a megerősítés, az érdeklődés egymás iránt: így egymás életének tényleg a része vagyunk.”

Béci így mutatja be a napirendet: „fölbredünk, jövünk dolgozni, aztán otthon kezdődik a második műszak: az önkiteljesedés, a képzőművészet, az alkotás vagy a futás. Lényegében nincs időnk unatkozni. Annak idején azt mondtuk, hogy ha majd megöregszünk, sokat fogunk járni kirándulni. Hát, még nem jártuk be a világot, tehát a műsorrepertoár ezen része még hátra van.”

Ismeritek egymásnak minden pozitív tulajdonságát, s vajon dicséritek-e egymást ezekért? – kérdeztem, miután tényleg „a

város legjobb kávéját” szürcsölgettem, melyet a Hajni beharangozó, méltató szavai szerint vártam és kaptam Bécitől. Kimondjátok-e, fontos-e verbálisan szólni a másiknak a pozitív tulajdonságairól? Gyakoroljátok-e ezt gyakran?

„Ehhez azért nem árt egy alapos háttérmunka, egy ismeret, hogy mi is a másiknak a szeretetnyelve. Az ugye alap, hogy támogatjuk a párunkat. Biztatni kell, hogy kedve, öröme legyen abban, amit elhatároz, s ha nehéz is, haladjon az útján. Ez okozza, hogy az együtt töltött idő nem válik egysíkúvá.”

„Negatív tulajdonságot keresek Hajniban, de nem találtam még” – mondja Béci nagy komolyan, s látszik rajta, hogy így is gondolja, miközben mi, nők, jóízűt nevetünk a bóknak és rögtönzött dicséretnek is beillő szavakon.

Azt szokták mondani, hogy a házasságnak is vannak korszakai. Néhány évente talán elérkezik egy olyan forduloponthoz, amikor vagy válságba kerül, vagy föllendül a kapcsolat. Az érdekelt, hogy a Rubóczki házaspár megtapasztalta-e ezt a majd' harminc év során.

„Szerintem igen, mert nagyon fiatalon kerültünk össze, és gyakorlatilag együtt nőttünk fel. És az ember nagyon sokat változik az élete során. Aztán ebben meg nagy szerepe volt a gyerekeinknek is, mert ők is neveltek bennünket folyamatosan, mind a két gyerekünk, mind a mai napig.

Úgyhogy egy családnak megvan a maga dinamikája, és ahogy mondtad, tényleg így van: mindig vannak dolgok, amiket oda-görget az élet elé, és azon érdemes dolgozni. Lehet, hogy akkor azt érzed: most nagyon-nagyon nehéz, de utólag olyan erőforrást ad, amikor legközelebb szembekerülsz egy másik konfliktussal vagy egy másik krízishelyzetbe kerülsz, hogy: hát azt is le tudtuk győzni, azt is meg tudtuk közösen oldani, akkor tanultunk belőle, és így most másképp állunk a következőben.

Hogyha egy házasságon belül vannak krízishelyzetek, olyankor nem széthúzni, hanem egymásba kapaszkodni, egymásból merítkezni érdemes.”

Ezek a fordulópontok a Rubóczki házaspárnál a nagy, közösen megélt klasszikus családi eseményeken nyugszanak: az esküvő – „mi nem éltünk együtt előtte, össze kellett szoknunk, össze kellett csiszolódnunk”; a gyerekek érkezése: „meg kellett tapasztalnunk, milyen az, amikor 0-24-ben felelős vagy valakiért”; a gyermekek kamaszkora, mely krízishelyzet; az anyagi válság, melyet szintén közösen kellett legyőzniük; a szereteteik elvesztése. S ami még hátravan: az időskori megbetegedések, a múlandósággal való szembenézés.

„A Jóisten kegyelme az, hogy nem elszakadtunk egymástól, hanem összekovácsolt bennünket az évek során. De azt gondolom, ez nem a mi érdemünk, nem mi tettünk valamit nagyon-nagyon jól, vagy nem mi vagyunk különlegesek. Ez a Jóisten kegyelme, hogy nekünk ez így sikerült.”

Beszélgetésünk során egy szép házasságnak a történetét, egy kiegyensúlyozott és tartós kapcsolatot láttam kibontakozni magam előtt, s úgy tűnik, ezeket a pozitívumokat nem saját maguknak tulajdonítják. Van-e köze Istennek ahhoz, hogy megmaradt a házasságotok ennyi évig – tettem fel kicsit provokatívan a kérdést.

„Szerintem mindenképpen van. Eleve mindketten olyan keresztény értékrendet valló családból jöttünk, ahol mind a kettőnknek természetes volt, hogy a Jóisten felé fohászkodunk, vagy benne keressük a támogatást. Hasonló értékrendűek voltak a családjaink és mind a ketten meg tudtuk élni a hitünket.”

A házasságukban megélt fordulópontokhoz visszakanyarodva így felelt Hajni: „Volt nekünk olyan is, hogy egy nagyon erős krízishelyzetben azt mondtam: »akkor én holnap megyek Mária-pócsra, reggel 6-kor indulok. Ha akarsz, jöhetsz velem.« Nem engedett el egyedül, jött velem, és mire átértünk Mária-pócsra, addigra azért szépen helyreállt minden mind a kettőnknek a lelkében. Igen, azt gondolom, érezhető a Jóisten áldása az életünkön. Nagyon erősen.”

Béci is hasonlóan gondolkodik: „zarándoktípusúak vagyunk, annak valljuk magunkat. A válság legnehezebb pillanata lehetett az akkor, s nem is reggel 6-kor indultunk el Mária-pócsra Nap-

korról, hanem éjjel 11 órakor. Egy 17 km-es úton, kettesben, a vaksötét erdőben közelebb kerül lélekben is egymáshoz egy pár. Mindegy, milyen nehézségben vagy élethelyzetben teszi meg ezt az utat. Együtt hallgattunk, együtt féltünk.”

S hogy mi az, ami fenntartja, és nem engedi ellaposodni a kapcsolatot?

Hajni veszi át a szót: „Szerintem az, aki benne van. Ő, meg a Jóisten, meg én. Tehát ezt nem lehet mástól várni. És azt gondolom, hogy a maximális őszinteség. Muszáj néha kimondani dolgokat, néha meg muszáj hallgatni. Tehát olyan dolgokat nem kell szóvá tenni, melyeken az ember nagyvonalúan fölül tudna emelkedni. Az apró dolgok, ha az örökkévalóság fényében nézzük, annyira nem is számítanak. Én harminc év alatt háromszor csaptam rá a kocsit. Talán az belefér – teszi hozzá mosolyogva. De meg kell találni, mi az, amit mindenképp ki kell beszélni, mert olyan, mint egy seb, és föl kell nyitni. Meg kell tanulni önmagunkat is, meg egymást is. Kökemény önismereti munka van ebben. És igen, azt is, amit Béci mondott: megtanulni, hogy mi is a másik szeretetnyelve.”

 GÖRÖGKATOLIKUSOK

DR. NAGY KÁLMÁN

Erkölc és orvostudomány

A gyógyítás akkor erkölcsös, ha mindenki számára azonosan hozzáférhető; ha a tudomány már kipróbált, legmagasabb szintű eredményeit közvetíti; ha a lélek és a test szétválaszthatatlan egységét képviseli; ha a személyiséget feltétlenül tiszteli; ha a gyógyító ember saját érdekeit a beteg érdekei mögé helyezi.

Az orvoslás (önzetlen segítségnyújtás embertársunknak) önmagában erkölcsi kategória. Amíg ebben a formában nem létezett, nem különbözött semmiben az ember igényeit kielégítő más munkaformáktól. Erkölcsi tartalmával együtt elválva a többi mesterségtől koronként változó, de általában a neveléssel, oktatással azonos szintű, a legmagasabb társadalmi elismertségű tevékenységek közé tartozik.

A gyógyítás sosem nélkülözött egyfajta titokzatosságot. Ennek a gyökerei az emberi testtel való foglalkozásból erednek. A megszületés és a halál, az egészség és a betegség misztikuma átlenyi a tevékenységet. Így lehetőséget ad az átlagember számára, hogy idealizálja a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazását. Ezt tovább erősíti, hogy az orvos személyisége, kapcsolata a beteggel még a legmagasabb szintű műszerezettséghez kötött orvosi működést is más megvilágításba helyezi. A gyógyítás akkor erkölcsös, ha mindenki számára azonosan hozzáférhető; ha a tudomány már kipróbált, legmagasabb szintű eredményeit közvetíti; ha a lélek és a test szétválaszthatatlan egységét képviseli; ha a személyiséget feltétlenül tiszteli; ha a gyógyító ember saját érdekeit a beteg érdekei mögé helyezi.

Ezek az elvek a mai korban sem anakronisztikusak. A tanulmány az erkölcs és az orvostudomány kapcsolatát három megközelítésben tárgyalja: 1.) a modern orvosi beavatkozások (gén-terápia, szerv- és szövettranszplantáció) hatása az egyénre és a társadalomra; 2.) a betegek és az egészségesek, az orvosok és a betegek kapcsolata; 3.) az orvostudomány oktatása, az orvosgyetemeken felelőssége.

A MODERN ORVOSI BEAVATKOZÁSOK HATÁSA AZ EGYÉNRE ÉS A TÁRSADALOMRA

A szerv és szövettranszplantációk az 1970-es évektől váltak általánossá. A szervtranszplantációkat sokan ma is sebésztechnikai kérdésként kezelik, holott ez igen fontos, de nem egyedüli meghatározója a sikernek. A korszerű immunbiológia eszközei szükségesek ahhoz, hogy a beültetett szervet a beteg teste elfogadja, és együtt tudjon működni vele. A szövettranszplantációk közül a csontvelői őssejtek átültetése a legbonyolultabb, és a beteget mint biológiai egységet leginkább módosító beavatkozás. A szervek és szövetek átültetésekor, ha az adományozó nem családtag, személye a beteg előtt titokban marad. Sikeres csontvelő-átültetés esetén három évvel a beavatkozás után fedhető fel az adományozó (donor) kiléte. Voltam már tanúja ilyen találkozásnak: a donor és a beteg számára felemelő, orvos számára szavakkal leírhatatlan egy ilyen pillanat. A beteg a transzplantáció után ún. kimérává válik, két ember biológiai jellemzőit egyesíti magában. Megváltozhat a donortól függően a beteg vércsoportja, sőt kifejezetten csak a vérben lévő sejtekre vonatkoztatva a beteg neme is. Vagyis női csontvelői őssejtek férfi betegbe ültetése esetén a fehérvérsejtek továbbra is genetikailag női sejtek maradnak, és így végzik el feladatukat, együttműködve a férfi beteg testi sejtjeivel.

A transzplantáció indokoltságát meghatározó orvos számára a döntés a legmagasabb szakmai és erkölcsi kihívás.

A döntést általában orvosokból, betegképviselőkből és a beavatkozás anyagi hátterét biztosító orvosi és gazdasági végzettséggel rendelkező szakemberekből álló bizottság hozza. Génterápia esetén nem idegen szervezetből származó sejteket ültetnek át. A beteg saját csontvelői eredetű őssejtjeit használják fel, és mesterségesen életben tartva a sejtek genetikai anyagát (DNS-láncát) módosító vírussal fertőzik be. A vírus DNS-e beépül az emberi sejtbe, és az örökítőanyag hiányzó vagy nem megfelelően működő szakaszát megváltoztatja. Visszajuttatva a módosított sejteket, a beteg meggyógyul. Sajnos azonban előfordul, hogy a vírus nemcsak a szövettenyésztésben genetikailag módosított sejtekbe, hanem a beteg testébe kerülve a generatív sejtekbe (hímivarsejt, petesejt) is bejuthat.

Ezzel a kezeléssel a hatása nemcsak a betegre, hanem utódaira, közvetve az egész populációra kiterjedhet.

Hasonlóan súlyos gond, ha a vírus – beépülve az örökítő anyagba – leukémiát kiváltó, egyébként gátolt működésű vagy nyugvó állapotban lévő géneket aktivál.

Ezek a tények igazolják, hogy a modern orvostudomány eredményeit kellő kritikával kell értékelni, és a társadalmi kontrollt folyamatosan érvényesíteni kell. Ennek az ellenőrzésnek már a tudományos kutatás szakaszában meg kell jelennie. Ugyanis az eddigi tudományos gyakorlat azt igazolta, hogy a kísérletek során megvalósítható biológiai eredményeket sokszor hátróztott társadalmi tilalom ellenére a humán gyakorlatban is megvalósították. Az általános emberi értékek és érdekek messze felette állnak egy-egy bizonytalan, átmenetileg látványos, későbbi hatását tekintve már rendkívül súlyos és orvosilag is kétséges biológiai eredménynek. Nem véletlen, hogy a humán embrionális őssejtekkel végzett kísérleteket az Egyesült Államokban és az Európai Unióban is betiltották. Magyarországon készen van a tudományetikai ellenőrzést biztosító szervezetek felállításában.

AZ ORVOSOK ÉS BETEGEK KAPCSOLATA

Az egészségesek és a betegek kapcsolata soha nem volt még olyan ellentmondásos, mint ma. Ugyan az egyedi vélekedés az, hogy az ember életének megmentése bármilyen anyagi áldozatot megér, ez a vélemény nincs összhangban a társadalmi gyakorlattal, amely a gyógyítást észszerű, néha azt jóval meghaladó anyagi korlátok közé kívánja kényszeríteni.

Az állami egészségügyi szolgálat és a biztosítási rendszer sehol a világon nem tudja megfelelően kezelni azokat a bioetikai alapelveket, amelyeknek a gyógyításban folyamatosan érvényesülniük kellene: az önrendelkezést, az ártalmatlanságot, a jótékonyágot és az igazságosságot.

Ez nem jelenti azt, hogy nincsenek olyan országok, ahol ezen elvek és a gyakorlat nincsen lényegesen nagyobb összhangban, mint Magyarországon. A társadalom áldozatkészsége az aktuálisan vagy véglegesen munkára képtelen beteg ember iránt összefügg az adott társadalom anyagi erőivel (a nemzeti jövedelem nagyságával), a társadalom általános egészségi állapotával (a munkavégzők arányával), az adott populáció életkori megoszlásával (az életkor alapján munkaképes lakosság számával), és nem utolsósorban azzal a morális képpel, amelyet a társadalom mértékadó rétege a betegekről az egészségesek felé közvetít (a gyógyítás részesedése a nemzeti jövedelemből).

Magyarországon az orvosokat – politikai megfontolásokból – a biztosítási rendszer és a betegek közé helyezik. A beteg számára előnytelen, a biztosítás korlátaiból adódó és legtöbbször hátrányt jelentő információk közlése csaknem kivétel nélkül a beteg-ellátó orvos kötelességévé vált. Például: gyermekének betegsége nem jogosítja magasabb összegű családi pótlékra a szülőt, gyógyszer vagy egyéb kedvezmény nem jár számára. Gyakran méltatlan helyzetbe kényszerül az orvos. Ennek ellenére az orvosok és betegek kapcsolatát nem lehet csak konkrét helyzetekre leegyszerűsíteni. Az orvosok nem jó vagy rossz emberek, kellő vagy nem kellő hivatástudattal megáldottak, hanem is-is. Ha a rendszer rossz, amelyben dolgoznak, a társadalom úgy érzi, hogy jóval nagyobb azok aránya, akiket képzettségük vagy emberségük nem tesz alkalmassá a hivatás művelésére. Összességében a magyar orvostársadalom áldozatkész és mélyen etikus. Ha Magyarországon az orvoslás és a nevelés irányában olyan fogékony lenne a társadalom, mint amilyen képet szeretne mutatni magáról, a betegek gyógyítása és a gyermekek iskolai oktatása, nevelése mintaszerű lenne.

AZ ORVOSTUDOMÁNY OKTATÁSA, AZ ORVOSEGYETEMEK FELELŐSSÉGE

Az orvoslás oktatása egy tradicionális, más tudományágakéval kevés átfedést mutató egyetemi rendszer feladata. Az orvosok többsége – még a kiemelkedő képességűek is – keményen megdolgoznak a diplomáért. Ma is előttem van a később akadémikussá és egyetemi rektorra vált kollégámnak a képe, akinek kiváló képességei ellenére napi 14-16 órát kellett tanulnia az egész tanévben, hogy az általa kívánt eredményt elérje. Az alapozó tárgyak (anatómia, élettan, stb.) után a betegek vizsgálatának lehetősége jutalomszámba ment.

A szenvedés fogékonyra tesz más emberek szenvedése iránt.

A tanulás akaraterőt növelő tényező, és az orvost egyetemi hallgatóként fel kell készíteni, hogy ha holtfáradt, de az ügyeletben új beteg érkezik, fel kell kelnie, és el kell látnia. Kevesen tudják, hogy a magyar orvosok nagyon gyakran 32 órát dolgoznak egyfolytában (régebben ennek akár a dupláját is eltölthették az ügyeletük során). Amikor ösztöndíjasként külföldön tanultam, lényegesen könnyebb helyzetbe kerültem.

Az orvostanhallgatók képzése kötöttségeinél fogva mindig különböző volt más egyetemi képzéstől.

A kemény követelményrendszer, a tudás mélysége és tisztasága nagyon fontos, de ezt szilárd erkölcsi alapra kell építeni.

Amikor az oktatásban utat tévesztettünk – itt vétettük a legnagyobbat. A tanárnak, az oktatónak a magánéletével, mindennapi cselekedeteivel kell hitelesíteni azt, amit a tanítványainak átad. Az oktatásra szánt idő hatványozottan jelenik meg később a tanítványok képzettségében és munkájában. Rövid idő alatt lehet a legokosabb dolgokat mondani, de az oktató személyisége, értékrendje nem jelenik meg az átadott ismeretben, és a diákok a legfontosabb dolgokat is elfelejtik. Amikor medikusokat, fiatal orvosokat tanítottam, mindig figyeltem, mennyire pontos meg-

figyelő (mit vesz észre a betegen), a megszerzett információból milyen következtetést von le, van-e megfelelő kritikai érzéke, kelően áldozatkész-e, milyen az igény szintje.

Az orvostanhallgatókat, orvosokat határozott szándékkal kell próbatételek elé állítani, mert az erkölcsös és eredményes orvosi munkát nemcsak lehet, hanem kell is tanítani.

Nem a pályára visszatekintő, hanem az orvoslás egyik legnehezebb szakágában (transzplantáció) naponta keményen dolgozó orvosként

egyértelműen igénylem, hogy a nővéreket, asszisztenseket, orvosokat képző helyek a magas szintű orvosi, biológiai ismeretek oktatása mellett ne csak általános elveket, hanem betegcsoportokra lebontott konkrét magatartásformákat oktassanak.

Ha ez nem következik be, akkor az orvosbiológiai, genetikai és technikai lehetőségek rohamos fejlődése ellenére a betegek egyre kiszolgáltatottabbakká válnak. Az egyetemek felelőssége jelentősen megnőtt, mivel a gyorsan változó orvosi ismereteket erkölcsileg, etikailag folyamatosan értékelni kell, és az oktatásban, kutatásban a kialakított helyes szemléletet kell érvényesíteni.

Aszerző a Görögkatolikus Orvosok, Gyógyszerészek és Egészségügyi Dolgozók Nagy Szent Bazil Baráti Körének tagja, onkológus, hematológus, immunológus, gyermekgyógyász szakorvos, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház és Egyetemi Oktató Kórház Gyermekonkológiai és Csontvelő-transzplantációs Osztályának osztályvezető főorvosaként nemrég vonult nyugdíjba. 2006 és 2014 között országgyűlési képviselő. Romániában az ő vezetésével végezték az első csontvelő-átültetést. A világon először transzplantált idegen csontvelői sejtekkel gyermekkori immunbetegét. Több szakmai és állami kitüntetés birtokosa, a Temesvári Egyetem díszdoktora. Korábban az Orvostovábbképző Intézet, majd a Semmelweis Egyetem II. Gyermekgyógyászati Tanszékének tanszékvezetője volt. 1991-ben munkatársaival létrehozta a daganatos betegek kezelését támogató Bonta Zoltán Alapítványt. Megközelítőleg száz angol és magyar nyelvű orvosi közlemény mellett mintegy negyven társadalmi problémákkal kapcsolatos közleményt publikált napi- és hetilapokban.

MÁRIAPÓCS – BÚCSÚK ÉS ZARÁNDOKLATOK RENDJE, 2025

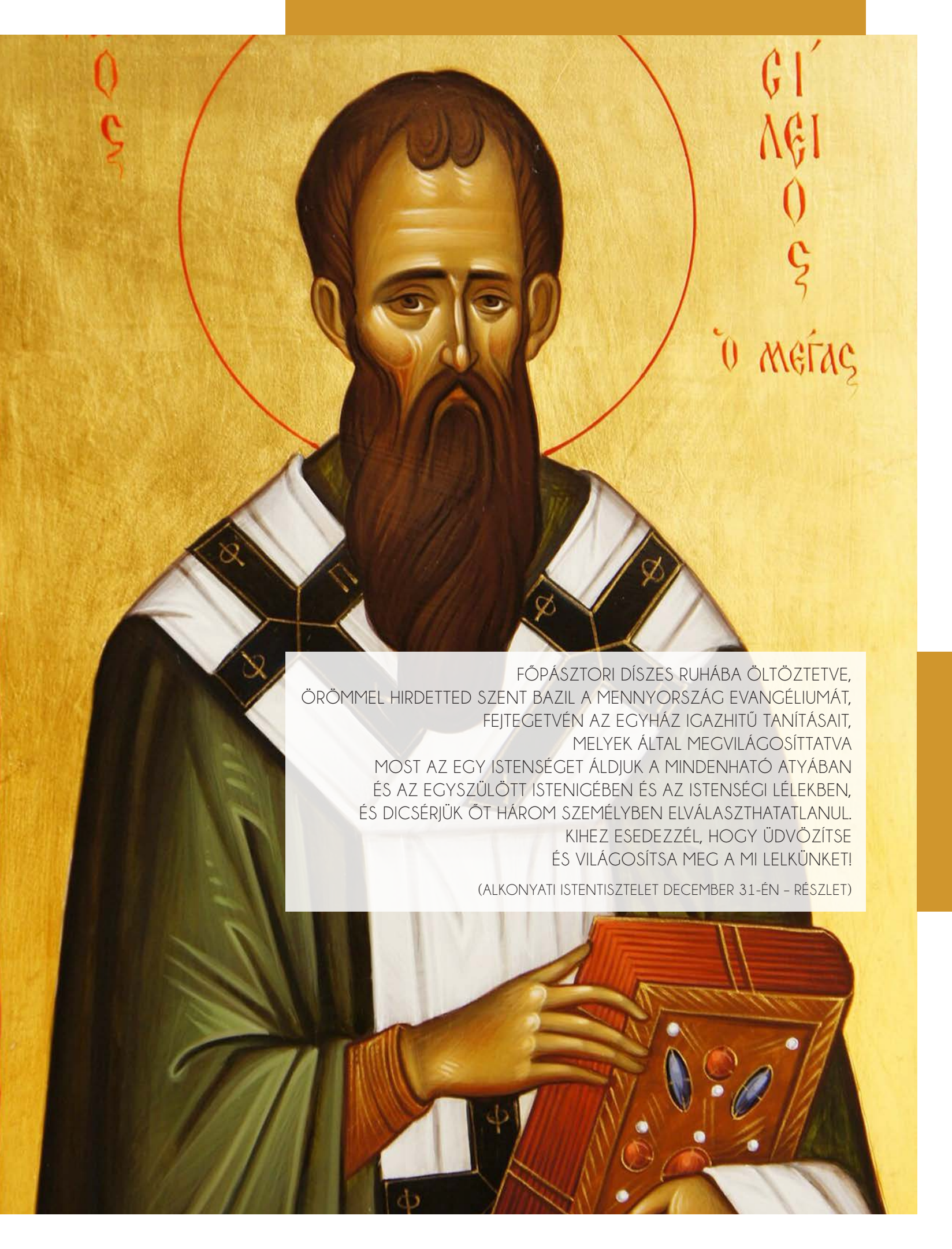
Február 2.	Találkozás ünnepe – a megszentelt élet világnapja
Február 22–23.	Egyházközségi képviselőtestületek zarándoklata
Április 13.	Pócsi passió
Április 26.	Futózárandoklat
Május 4.	Anyák és nők zarándoklata
Május 10.	Gyermekbúcsú
Május 10–11.	A Budapesti Görögkatolikus Helynökség zarándoklata
Május 16–17.	A Munkácsi Egyházmegye zarándoklata
Május 18.	Özvegyek és egyedül élők zarándoklata
Május 25.	Betegek és gyógyítók országos zarándoklata
Május 31.	A Nyíregyházi Egyházmegye zarándoklata
Június 8.	Nagyszülők és unokák zarándoklata
Június 14.	Ukrán görögkatolikusok zarándoklata
Június 15.	A Miskolci Egyházmegye zarándoklata
Június 22.	Pedagógusok hálaadó zarándoklata
Július 5.	Motorosok zarándoklata
Július 19–20.	Szent Illés búcsúja – A Kárpátaljai Magyar Görögkatolikus Helynökség zarándoklata – 22+ zarándoklat
Július 26–27.	A Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye zarándoklata
Augusztus 11–16.	Ifjúsági gyalogos zarándoklat
Augusztus 16–17.	Nagyboldogasszony búcsúja
Szeptember 5.	A kegykép hazahozatalának emléknapja
Szeptember 6–7.	Kisboldogasszony búcsúja
Szept. 13–14.	A Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepe – Katolikus cigány közösségek zarándoklata
Szeptember 15.	Szlovák ajkú görögkatolikusok zarándoklata
Szeptember 20.	A szlovákiai magyar esperesi kerület zarándoklata
Szept. 26-27.	Kárpátaljai római katolikusok zarándoklata
Szeptember 27.	Görögkatolikus orvosok és gyógyszerészek találkozója – Apák zarándoklata
Október 4.	Bazilita harmadrendiek zarándoklata – a Máramarosi Görögkatolikus Püspökség román ajkú közösségeinek zarándoklata
Október 5.	Az Istenszülő oltalmának ünnepe – Házaspárok zarándoklata
Október 11.	Romániai magyar ajkú görögkatolikusok zarándoklata
Október 18.	Szeretetszolgálatok zarándoklata
November 4.	A kegykép első könnyezésének emlékünnepe
November 9.	A kegytemplom búcsúja
December 7.	Gyermekáldást várók, kérők zarándoklata
December 24.	Pócsi betlehemes

SAJÓPÁLFALAI BÚCSÚK RENDJE, 2025

Június 8.	Pünkösdi búcsú
Június 23.	Év végi hittanos hálaadás
Augusztus 31.	Ruszin búcsú
Október 19.	A kegykép búcsúja

Ο
Σ

ΓΙ
ΛΕΙ
Ο
Σ

Ὁ ΜΕΓΑΣ

FŐPÁSZTORI DÍSZES RUHÁBA ÖLTÖZTETVE,
ÖRÖMMEL HIRDETTE SZENT BAZIL A MENNYORSZÁG EVANGÉLIUMÁT,
FEJTEGETVÉN AZ EGYHÁZ IGAZHITŰ TANÍTÁSAIT,
MELYEK ÁLTAL MEGVILÁGOSÍTTATVA
MOST AZ EGY ISTENSÉGET ÁLDJUK A MINDENHATÓ ATYÁBAN
ÉS AZ EGYSZÜLÖTT ISTENIGÉBEN ÉS AZ ISTENSÉGI LÉLEKBEN,
ÉS DICSÉRJÜK ŐT HÁROM SZEMÉLYBEN ELVÁLASZTHATATLANUL.
KIHEZ ESEDEZZÉL, HOGY ÜDVÖZÍTSE
ÉS VILÁGOSÍTSA MEG A MI LELKÜNKET!
(ALKONYATI ISTENTISZTELET DECEMBER 31-ÉN - RÉSZLET)

Gyűjtőzsínór

A szabadságra vágyó
nagyváradi fiatalság emlékére

Egy kisebb megtorpanás után, mintegy a lélek titkos ajtaján lépünk be a fák közé. Valami révületben sétálunk a dús illatú taj suttogó talaján. Fűszeres levegő árad felénk a nemrég még apró zöld zászlókat lobogtató, majd aranykezekkel intő, és mostanra már egyre mezítelenebbnek látszó fák soraiból. Körülöttünk nyugodt tükrű a száraz levéltenger dagálya. A fák súlyos alázata. Néha szemekkel elkapunk egy-egy hulló tarka pillanatot.

Mozdító ez a mozdulatlanság és magával ragad a földközeli madártávlát. Benned vihar, rajtam viharkabát. Olyan álomszerűen élő és színes ez a vörösbe hajolva elhaló lombtakaró. Mint egy a halálos ítélete után ünnepi ruhába öltözött, és a mulandóba, arccal az égnek elmerülő ragyogó réteg. Egy kiterítve száradó, végtelen nemzetség. Lábbelink kényelmes, puha, de talpunk alatt mégis rejtett szikra fakad, hogy fogódzót, s így utat leljen e modern vaskorba zárt szabad világban.

Rég jártam az őszi erdőben. Túl rég. Talán te is. Hogy lehet, hogy még most is a nyárról dalolnak az itt maradt madarak? Tovább tapogatózunk végletekig tompított léptekkel és szavakkal, a közénk dőlt idő gyönyörű romjai között. Talán nem is csak egyedül, ketten. Vagy hárman? Mintha eljöttek volna hozzánk, és velünk is sokan erre az útra. Láthatatlan karavánban haladunk, egy a zuhanásában mindent beborító szivárvány után itt maradt, szilánkmozaik-rengetegben.

De úgy látom mégis, hogy te jártál már itt. Ismerősen és ismerősként mozogsz. Egyre inkább a nyomaidra bízom magam és közben tovább merengek. Arról, hogy az ilyenkor rövidülő nappalok, és az egyre alacsonyabbról ránk világló napkorong által is, valahogy tisztábban láthatóvá válik egy titokzatos folyamat. Amikor útra kél az ég és szinte rezzenéstelenül közeledik a földhöz. De megindul, nyújtózik a föld is. A gyökereivel és leveleivel egyaránt beléköltözött fákkal együtt mozdul. Láthatatlan kötelékekkel, minden ágával, hegyével húzná magához távoli testvérét, az eget. Elindul, mint a mesében a legkisebb, aki aztán földöntúli küzdelmek árán, de a legnagyobb lesz. Mert mindig is az volt. A szíve fölé sűrű, szeles csillagokat tűzve, ő is az alkonyok hűvösén érkezik. Jön. Szemében ott táncol minden égtáj sarki fénye és tüze, és már a messzeségből is közélről köszön. Hogy végül földet érésével újra és örökre összekapcsolja izzó önmagával, az új éggel azt, akit kihűlő világokon át annyira keresett. Aki egykor elveszett.

Szokatlanul, de jólesően szótlanul és látszólag csak körbe-körbe járva emelkedünk egyre feljebb a mélykék magasba. Időnként meg-megállva egy fordulónál. A tisztás közepén álló, fából

kőalapra épült különös kilátótorony belülről olybá tűnik, mint egy matuzsálem titkos lépcsőházat rejtő törzse. De most emlékeztet a szovjetetek által elhurcoltak emlékművére is. A világon az elsőre. Annak hasadékaiba gyötrő ólom van eresztve, ennek résein pedig még a fény szűrődik be, novemberi, sudár sugaraival. Felérve a csúcsba, a felhőfátylas égi lombkorona és a felszálló ködtakaró között pihenünk meg. A végtelenbe megállíthatatlanul táguló világ égvyrűinek peremén, mélyeket lélegezve.

Csak itt szólalsz meg először.

Az 1956-os nagyváradi ifjakról beszélsz, különösen egyről közülük. Arról beszélsz, hogy már egy hete csak rájuk tudsz gondolni. Hogy az egyik nap végétől a másikig kószálsz és közben próbálsz túlélni. Írástudatlanul is olvasni. Kutatni a kifeszülve arcot nyert pillanatok tükrének igazságában.

A kötelességeidet még erőltetetten el tudod végezni, de közben úgy érzed, léhangok húrjai között bukdácsolsz. Minden megszólít. Mert a minden beszélni kezdett hozzád. A csendjén át. De te eközben egyre inkább elnémultál.

Most azt mondod, megtaláltad bennük, hogyan juthatnánk ma is és mindig tovább ötről a hatra és onnan a biztos határtalanba. Ki a gyöngye erőből, bele az erős gyöngeségbe. A látható elbukástól a láthatatlan győzelemig. Azt mondod megláthattad, mert, ahogy ők akkor, úgy te is, mióta az eszedet tudod, csak szabad szerettél volna lenni mindig.

Lassan formálsz és préseled ki az ajkad és torkod szülőcsatornájából kilépő szavakat. Azt mondod, ennyire lehetetlennek még sosem tűnt. Ennyire képtelenségnek, ennyire nehéznek, hogy sikerüljön a szavak akoljába terelned, vagy betűk közé ékelned azt a hullámzást, azt az igaz távlatosságot, amely egy este vált hallhatóvá számodra is, néhány férfi filmre vett tanúságából. Nehéz éreztetni azt a tűzfolyamot, amely oly valóságos, de vágyott magasságból akkor, egy hete rázúdult szívedre. Ez az áradás pedig visszafordíthatatlanul magával ragadta. Azóta is viszi egy ismerős, de szem nem látta torkolat felé. És épp emiatt érzed azt is, hogy legalább meg kell próbálnod újra és újra, napról napra valami keveset rögzíteni és így felajánlani a közös emlékezet oltárán is ebből az út tapasztalatból. A csupán pár gondolat és szó erejére így feltörő sodrásból és megkapaszkodásból. Ebből a csupán értelemmel beláthatatlan útból. Ebből a valamennyire megsejtettből.

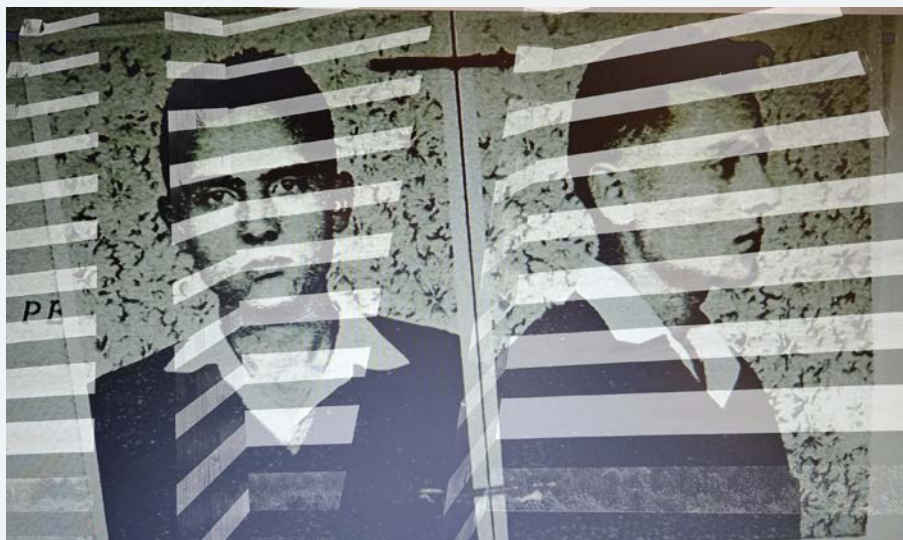
Meg kell próbálnod. Mert ha a téridőbe akár csak kilöködött és talán a papír talajára is vetett szavaid nem is, de ez a mostani vajúdas, ez a fel sem tűnő „halálraítéltként járkálás”, ez fehér ingben a tiszta és üres lap előtt való mindennapi megállás, ez a küzdelemre szólító aránytalanság, itt és most talán egy megmaradó tett lehet. Mint egy zsarnokságellenes, betűszegény, gyűrt röplap a mai hangtépő nagy szólásszabadságban. Egy csekély mértékben azonosuló elszenvetés. Egy lehetséges válszadás és talán egy érvényes részvétel 1956 lüktető erőterének máig ható szellemi viszonyaiban. Kicsiny nagyjainak egykori harcok szabadságában. Legalább.

Elsendesedsz, és egy kis ideig így és itt maradva hallgatózunk. Nézzünk akár egy üres vártoronyban. Időnként a szél megböki a kilátó deszkáin itt-ott heverő, vagy a fák ágaira akadt szemetet is a levelekkel, az örökre szépekkel együtt.

„Legalább...” – ezzel folytatod. Ez volt az a szó, amivel otthon fogadta fiát, annak a fiatalnak és a nagyváradi ifjak vezetőjének az édesanyja, aki a börtönből és a kényszermunkatáborból való szabadulása után hazatért. És mindössze ennyi volt az az anyai mondat: „Ti legalább megpróbáltátok.”

Megpróbálták. Ő is, ahogy a több száz meghurcolt és rabságra ítélt társa. Azok a mára már csak néhányan visszaemlékező férfiak, akik az 1956-os forradalom és szabadságharc idején még csupán tizenéves fiúk voltak. Akiknek barátságát, bátorságát és megjelenését a teremtett világ – már akkor is – sóvárogva várta. Akik közül néhányan a gyermekből, élő emberoszloppokká, láthatatlan tornyokká lettek és még ma is közöttünk élnek. Az utolsó 56-osok.

Nem kérdezed, de csillogó szemeid katlanjából visszhangzani hallom: Sarjadnak-e még újak a látszólag hiába ontott vértől termékeny földünkön? Születnek-e más hajtások az étellel a mélyben összekapcsolódó rejtett gyökérezetről? Lesznek még belőlünk? Lesznek-e még közülünk előre ment alig látható utolsók?

Akiknek vállain állva és túllátva a ma adta babiloni, mégis sekély tereken, még megpillantható az az idő is, amikor életre kelt és valóban fiatal lett hazánk, Magyarország.

„Tudod, nekik nem volt fegyverük, mint a pesti srácoknak” – folytatod tovább. Ők csak a gondolataik, szavaik és igaz vágyaik erejében állhattak ellen a gonosznak. Csak. Ők, a nagyváradi, Szabadságra Vágyó Ifjak. Hűségük már-már zord magaslatai ezért a „csak”-ért örökre eltörölhetetlenül gazdagítják hazánk, Magyarország és így a világ szellemi domborzatának látképét. Minden gyorsuló erkölcsi és emberi klímaváltozás ellenére.

Megidézed az ifjak vezetőjét, azzal is, ahogy ő mondja: „A baráti kör szervezésén és tágításán kívül konkrétan nem csináltunk

semmit. Csak beszélgettünk, terveztünk (...) és a gondolatainkat ki mertük mondani egymásnak anélkül, hogy félnénk a hatalomtól.”

És most itt a magasban, ezen az égbe nyílt padláson mintha veled együtt kérdezné ő is:

– Van e érvényesebb és alapvetőbb dolgunk itt a földön, mint ez az összetartás?

És megkérdem:

– Csak ezért? Ennyiért kaptak ezek a testben és lélekben is ifjak száz meg száz év börtönt?

A kilátótorony csúcsáról is tovább kapaszkodni vágyó tekintetemet az ilyenkor már lágyabb fényű, ezért beláthatóbb napunk felé vezeti a dadogóból egyre inkább már a csendet daloló hangod.

*

Eszembe jut a rég tanult meghatározás: „A beszéd legkisebb egysége a hang.” S abból épül fel a szó – teszem hozzá magamban. Azt hiszem, észre sem veszed, de a tehetetlenségeddel, a hangsebesség lassúságával némán karcoló gépmadarak árnyékától sebzett égbolt alatt egy szövetté éneked a csak törpefoltnyi, mégis csillagtömөгű szavakat. Majdnem teremtés ez. Hisz részben a semmiből épül. Csak a szóból. Szavakból, anyanyelvünk összetjeiből. Ezek erejében és ezekbe kapaszkodva oldódunk el, mint valami zsinóron húzva észrevétlen, és felhőkbe kövácsoolt lépcsőkre lépünk. Közelebb 56-hoz, közelebb Nagyváradhoz. Közelebb keletről nyugathoz. Közelebb egymáshoz. Így folytatjuk utunk emelkedő zuhanásban. Így folytatod te is mondhatóvá tenni azt, ami elmondhatatlan.

Igen. Ezért. A szavakért járt a rabság akkor és most is a „szabad világban”. Ezért volt a kötél, a kábelkorbács és a jéghideg cella. Ezért ma a könnyű kényelem és a robottá romboló munka. Mert a sötétség tudta akkor is róluk, hogy a legerősebb fegyver volt az övék. A szabadságra született szív bőségéből fakadó tiszta szó és világos gondolat ereje. És ők, az ifjak, „valahogy láttak a sötétben is”. Láttak akkor is, amikor egy este felírták, azokat a nem is átütő erejű, de robbanásra készen pislákoló szavakat történelmi város méretű cellájuk utcájának falára. Láttak akkor is, amikor fényes nappal, rabláncon a Securitate-től a szamosújvári börtön felé vagy a Duna-deltába tereltettek, a sínek között járva. A verésekkel és kínzásokkal bennük elfojtani próbált kezdeti világosságát mégis sokan meg tudták őrizni, látva a szintén sötét és meghasonlott közállapotokat. Csendben világítva azokra is, akik szótlannal és önkéntes vakságban mentek el mellettük.

Nem volt fegyverük, csak a zárt falak közt és a város alá rejtve elvezetett Pece-patak csatornává lefokozott medre mélyén fülbe sügött jel és szó. És még valami. Volt még valami.

Egy gyűjtőzsinór. Igen. Csak másfél méter. De ennyi épp elég volt. Erre akkor fel is lehetett fűzni egy egész koncepciót persze több száz ártatlan, és akkor még szinte gyermekkel szemben. Még négy évvel az 56-os események után is.

Egy gyűjtőzsinór. Csak ennyi. Amihez nem tartozott gyilkos bomba és nem végződött semmilyen halált hozó anyagban. Nem volt hozzá más elegy, csak az igaz szó tiszta levegője. Az a kimondott szó, amely akkor egyenlőnek számított a megcselekvéssel. És a vágy. Ez volt a szikra. Ami nem is Budapest utcáiról indult el, hanem Poznanból szállt a magasba. Fel, a Kárpát-medence fölé, el, egészen Nagyváradig, és azon is túl az ott is szabadságra vágyó és egy pillanat alatt felnőtté lett ifjak szívébe. Tudod, azt érzem, röptének még mindig nincs vége. Mintha felénk is közeledne.

„Induljunk vissza” – mondd. Elindulunk lefelé. A madarak egyre izgatottabban mondják. Felveszem az egyik lépcsőpihenőben ott maradt, összegyűrt apró papírszemetet. Talán a te zsebedből hullott ki. Talán egy vázlat, egy írás terve, egy elvetett szóhalmozba szorult próbálkozás. Egy a sok közül.

Itt is nyomaidd medrébe lépve merengek. Olyan ez, akár egy illegalitásba ereszkedés a felszínről a nagyváradiakkal együtt. És megint csak körbe-körbe. Még valamire hasonlít ez a kilátó, a sűrűn lécezett, ettől rácsszerű árnyékoló szerkezeteire. Talán te is ennek látod, de ez most nekem egy Égnek fektetett, elhagyott börtön, és nem szabadidős céllal és a közösségi terek bővítésének szándékával épült műtárgy. Amiben most mi is csak pár méterrel belül járunk oda-vissza.

De valóban és láthatatlanul emelkedünk, vagy épp ereszkedünk mi is, mint a magánzárkák egykori lakói? És a lélekbe vagy az anyagba? Istenem, milyen magasan is van a szűrő, meleg kocka alja?

Ugyanazon az ösvényen megyünk vissza. Nem mondasz már semmit. Helyetted a földet érő lépteink morzejelei beszélnek. Arról, hogy 1956 forradalmi napjaiban az emberekkel együtt a bicegő szabadság is sétálni indult a városban. Sokan követték nyomát. Ki ezért, ki azért. Aztán, amikor elvesztették vagy elkapták, újból tovább próbált küzdeni démonaival a börtönökben, a nem az emberért lévő, hanem csak pusztán a munkást kitermelő gyárakban. Így lett a tereket átszelő sétából könnyörtelen, erőltetett menet. A magas falakkal határolt udvarokon, a gazzal benőtt gátakon járt haláltánc, akár hónapon át ismétlődő tompa lépés, a csak befelé táguló cellák olykor pontsűrűségű magányában.

Úgy egy hét múlva újra találkozunk. Ugyanitt. Nem tudtad megírni a legutóbb elmondott gondolataid. Megpróbáltad, de nem sikerült. Séta közben feltűnik, hogy az eltelt kis idő óta valamivel szemetesebb lett a környék. Vigasztalni próbállak, de most én sem találok a szavakat.

Pedig el szeretném mondani neked, hogy itt veled már az erdő is azt zúgja, hogy az igazsághoz hű ötvenhatosok újra egybekötötték a valóságot az igazsággal. A múltat s jövőt a mával. Megmutatták, hogy az igazság nem a távolból hat, hanem jelen van. Hogy van egy titkos, a jelenkor emelvényéről elsőre talán csak pár méternyinek tűnő, de a történelmen is túli folytonosság a világban. Amelyet van, hogy a nemzetek, kisebb emberi közösségek, szövetségek, törzsek, de van, hogy egyetlen ember, mint egy

mag, vagy mint egy levél tart meg. Egyetlen egy szóval. És szótlanság, mint a hallgatásért néhány napra dadogóvá vert és lett tüzes tekintetű nagyváradi vezető.

El szeretném mondani neked, hogy a csendben már azt susogja a szellő is itt, hogy bár egyre több a levél a földön, de nézd, a fáknak mégsem fogy el a lombja. Hogy az igazságtalanság ólomzsinórjától kifeszülve, és a hazugság hűvös hullámától a sokszor csak 2x2-es cellák tűző ganájába roskadva, valóban ránk hullhat a józanság és megtalálhatjuk azt, amit anyánk örökre elveszített. Azt, akit életével és halálával egyaránt a világra hozott. Akit küzdve és küszködve, keresve, Isten köldökzsinórján, hol a tűz fészkebe visszaereszkedve, hol akarva, hol akaratlan felemelve, íme, meglelhetjük hát hazánkat. Magunkat és ikertestvérünket. Valójában minden embert.

Azon kapjuk magunkat, hogy egyszerre csak másképpen lett ismerős a környezet. Talán eltévedtünk. Mint gyerekkorunkban? Mosolyogva nézünk egymásra. De tudjuk, hogy már alig vannak olyan rengetegeket, amelyekből rövidebb idő alatt haza ne találánk.

Megyünk tovább. Te nem írtál és még én is elnémultam. Azért közben a gyermekeinknek gyűjtött száraz falevelek mellett legalább összeszedtünk egy kevés, nem az erdőbe való anyagot is. Nem sokkal később a szintén fából épített hulladékártól előtt megállva, a levegőben összetalálkozik a szánkából felszálló lehellet, nevetésünk tömjénje. Elengedve minden idegent és rosszat markunk börtönéből, beletalálunk. Nem annyira messziről. Csak úgy másfél méterről.

MEGJELENT

Megjelent a Görögkatolikus Metropólia fali- és asztali naptára,
és a Kalendárium is.

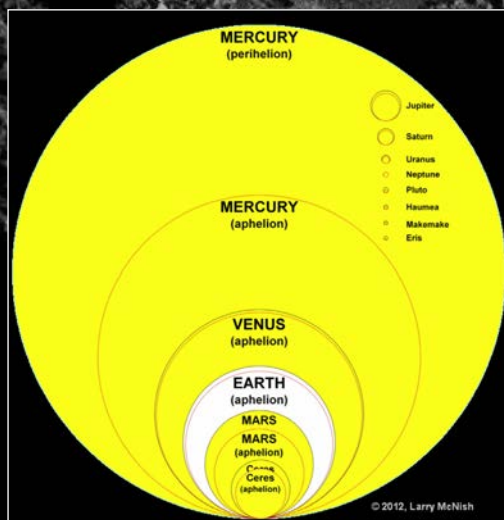

KERESSÉK KEGYTÁRGYBOLTJAINKBAN ÉS A GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONTJÁBAN!

 GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA

goroghir@gorogkatolikusmetropolia.hu
06 (42) 597 600 / 401. mellék

Liturgikus élet a Ceresen

Lehet, hogy többen elgondolkodtak azon a Mars és a Vénusz témája után, hogy milyen lehetne a hitéletünk a Naprendszer további bolygóin. Nos, a Napunk lakható zónájában mindössze a Vénusz, a Föld és a Mars kering; a Merkúr túl közel van, a többi pedig már túl távol. Mégis, fantáziáljunk még egy bolygóról!

Jobban mondva egy törpebolygóról: a Ceresről. A Mars és a Jupiter között ugyanis számos aszteroida kering; a feltételezések szerint a Jupiter hatalmas gravitációja akadályozta meg ennek az anyagnak Föld-típusú bolygóvá való összeállását. A hívó ember ugyanakkor a Naprendszer fizikai törvényeiben is felfedezheti a jó Isten gondoskodását. Egyrészt a Jupiter akkora gravitációval rendelkezik, hogy nagyon nagy részben meg tudja akadályozni a Naprendszer peremvidékéről érkező aszteroidák Föld felé áramlását; másrészt a számítógépes szimulációk szerint, ha a Mars és a Jupiter között valóban lenne egy jelentősebb tömegű bolygó, akkor az szintén katasztrofális következményekkel járna a Földre és a Marsra nézve: megzavarná a pályájukat, akár ki is lökné őket onnan.

Nos tehát: a Ceres az egyetlen a Mars és a Jupiter között elhelyezkedő aszteroidaövben, amely nem aszteroida, hanem törpebolygó besorolást kapott. Az alakja ugyanis közel szabályos gömb alakú (szemben a szabálytalan, ovális vagy krumpliformájú aszteroidákkal), elég nagy tömegű ahhoz, hogy saját gravitációs tere legyen, és a Nap körül kering; ám nincs akkora gravitációja, hogy megtisztíthatná a pályáját – mindössze ez utóbbi miatt nem lehet bolygó.

Az élet pedig több szempontból lehetetlen a Ceresen. Nincs forró, örvénylő vasmagja, amely ionoszférát hozna létre, eltérítve a napszelet és a legkárosabb kozmikus sugárzást. Nincs ózonrétege sem, amely az ultravioleta sugárzást tartaná távol. De a tömege olyannyira kicsi, hogy képtelen is lenne bármiféle légkör megtartására: a felszíni gravitáció a földinek mindössze 2,8 százaléka. (Képzletben nagyot lehetne ugrani, valójában viszont az ilyen alacsony mértékű gravitáció izomsorvadást idézne elő bárkinél.) A Naptól való távolsága pedig – mint említettük – már annyira nagy, hogy a lakható zónán kívül kering. A törpebolygót eddig egyedüliként kutató Dawn űrszonda mérései szerint a Ceres átlagos hőmérséklete $-167\text{ }^{\circ}\text{C}$, az eddig mért legmagasabb hőmérséklet pedig $-34\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Hogyan lehetne a Cereset lakhatóvá tenni? A válasz: sehogya. Ezért erről még sci-fi-fantáziák sem születtek. Nagy kérdés,

hogy ha az egész törpebolygót beborítanánk 100 méteres oszlopokra helyezett, légnomástartó és káros sugárzásokat visszatartó üveg- vagy plexiburával (amelyet egyébként bármikor károsíthat vagy átüthet egy-egy nekiütődő kődarab, hiszen a Földet is naponta érik meteorok), az alá helyezett levegő széndioxid-tartalmát pedig egy kissé megnövelnénk a földi levegőhöz képest, akkor az létrehozhatna-e olyan mértékű üvegházhatást, amely ideális lenne a földi élővilágnak. (A gyenge gravitáció még akkor is megoldhatatlan probléma: egy ugrással el lehetne érni a 100 méter magas burát.) A Nap látszólagos mérete onnan nézve ugyanis a földinek csak az egy kilenced része, így a látható fény és a meleget adó infravörös napsugárzás mennyisége is ennyivel kevesebb. Magyarán a Földön megszokotthoz képest sokkal sötétebb van, amit nehéz lenne megszoknunk, és igencsak kérdéses, hogy a növények fotoszintéziséhez ez mennyire lenne elegendő.

Utazgatni nem volna nehéz a Ceresen, hiszen nincsenek nagy távolságok: a teljes kerülete mintegy 3000 kilométer, ez megfelel a Budapest–Lisszabon-távolságnak. A törpebolygó teljes felszíne pedig akkora, mint Argentína vagy Kazahsztán területe. Tengerekkel és óceánokkal tehát ne számoljunk... Ez a méret pedig ahhoz is alkalmatlan, hogy összefüggő területű éghajlati övek alakuljanak ki a sajátos, változatos, földi élővilággal.

De mégis: MILYEN LEHETNE OTT A LITURGIKUS ÉLETÜNK?

1. A Ceres forgása szokatlanul gyors: 9 óra 4 perc és 26 másodperc alatt fordul meg egyszer a tengelye körül, vagyis ennyi ideig tart egy nap a törpebolygón (4 és fél órányi nappal és ugyanennyi éjszaka). Ennyi időből álljon egy napunk? Ehhez az ember bioritmusa képtelen alkalmazkodni (munkavégzés, alvás, otthoni teendők és még sorolhatnánk), ahogy az oda telepítendő állatvilág nagyobb része is (a növények talán tudnának). Logikátlan lenne ezeket a Ceres-béli napokat (nevezzük solnak) hármásával egységesíteni (27 óra 13 perc 18 másodperc), hogy közelebb hozzuk a földi 24 órához... Bár a múlt századi kutatások megállapították, hogy az ember belső, biológiai órája 25 órától áll, a Föld forgása pedig 24-et kényszerít ránk, de azt nem kutatták, hogy „be lehetne-e hangolni” az embert 27 órára.

2. Ha maradunk a 9 órás napoknál (sol): a hét solos hetünk megalkotása egyáltalán nem nehéz, de az életvitelünk mellé hogyan férjen be minden nap a közel egy órás Szent Liturgia – legalább a papoknak és a jámborabb híveknek? A napi zsolozsmákba már belegendolni is lehetetlen.

3. A Ceres a Napot 4,6 földi év alatt kerüli meg. Ha ez nem lenne elég, ezalatt 4443 solal (9 órás Ceres-béli nappal) kell számolni. A földi év alatt a Szent Liturgiákon kisebb-nagyobb szakaszokra osztva elolvassuk a teljes Újszövetséget a Jelenések könyve kivételével (amelyet szent könyvnek tekintünk, de nincs liturgikus használatban). A Ceresen viszont milyen beosztást készítsünk a 365 nap helyetti 4443 solra? Ez is olyan kérdés, amelyre lehetetlen válaszolni.

4. Tovább gondolva a 4,6 földi év időtartamnyi Ceres-évet, jön a kérdés: hogyan alakítsuk ki a hónapokat? Ha a Földön megszokott 12-es mintát követjük, akkor 370 és 371 sol-ból (!) fog állni minden hónap. Ha 30 és 31 sol-os hónapokat alakítunk ki, akkor 148 lesz belőlük egy Ceres-év alatt (!). Folytatva a lehetetlen kérdéseket: hogyan tervezzük meg és osszuk el az eddig ismert ünnepeinket?

5. A Ceresen soha nem lennének évszakok. Ennek oka, hogy a Föld forgástengelyének dőlésszöge a keringés pályasíkjához képest $23,5^\circ$ (ez hozza létre az évszakokat), a Ceresé mindössze 3° . Ebből a minimális dőlésszögből Urunk feltámadásának ünnepeinek meghatározásához ugyan ki lehetne számolni matematikailag a tavaszi nap-éj egyenlőség napját, ám semmiféle hold nem kering a Ceres körül – és a gyenge gravitációja okán valószínűleg nem is lenne képes holdak megtartására. (Kr. u. 325, az I. (Nikaiai) Egyetemes Zsinat óta, tehát közel 1700 éve a következőképpen határozzuk meg a húsvét időpontját: a tavaszi nap-éj egyenlőség utáni első holdtölte utáni vasárnap.) Mikor lenne tehát húsvét?

A hogyan a Mars és a Vénusz, úgy a Ceres esetében is megállapítható, hogy a jó Isten nem véletlenül teremtette az embert és az egész élővilágot a Földre, ahogyan a megváltás műve sem véletlenül történt itt; s a Szentírás könyveinek a terjedelme és isteni sugalmazása sem a véletlen műve. Ezért talán nem az a feladatunk, hogy megtelepedjünk más bolygókon, hanem hogy az eddiginél jobban és hibáinkból tanulva vigyázzunk a Földre, amiből csak egy van, és végre próbáljunk meg békében élni egymással.

KIRÁLY ANDRÁS

Halló, ki beszél?

Lassan eltelik az új tanév első féléve. Ez a tanév a legtöbb iskolában új korszak kezdete: az okoseszközök használatának korlátozásáé. Vannak olyan intézmények, ahol már évekkkel ezelőtt fölösmerített ezen eszközök romboló hatását, és úgy döntöttek, hogy a diákok saját készülékeinek használatát kizárják az iskolai környezetből. Idén szeptembertől azonban törvény írja elő az oktatási intézményekben, hogy a tanulóknak reggel le kell adniuk az eszközöket, és azokat tanítás végén kapják vissza.

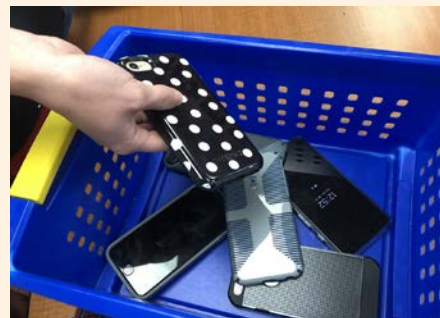

Számtalan hasznos funkciója van az okoseszközöknek, egy dolgot azonban nem tagadhatunk: elterjedésük mértéke már túlzottá vált. Nem megfelelő használatuk jelentős hatással volt a személyes kapcsolatokra, a mindennapi teendőkre és a viselkedési szokásokra, valamint drámaian megváltoztatta az idegrendszer működését, a koncentrációs és befogadóképességet. Ennek egyik megnyilvánulása az oktatási intézményekben a szünetekben tapasztalható egymás iránti közömbösség, a tanórákon pedig az oda nem figyelés, koncentrációhiány, lemaradás.

Ezt hivatott kiküszöbölni a törvény, melyet nem célunk kivesézni, minősíteni, mert biztosan nem tökéletes, vannak speciális esetek is, és talán tíz éve is bevezethették volna (ahogy tette ezt több intézmény évekkkel ezelőtt). Valójában elkerülhető lett volna a törvény bevezetése, ha nem jutunk el odáig, hogy gyermekeink okoseszköz(ök) birtokában vannak, vagy megtanítjuk őket azok helyes használatára. Sokaknak talán kemény szavak ezek, de: kedves szülőtársaim! Gyermekeinknek nincs szükségük okostelefonra, okosórára! Nagy a társadalmi nyomás, a megfelelési kényszer (lenyúzza rólam a bőrt, hogy vegyek neki, másoknak is van, neki miért ne lehetne, kigúnyolják, mert neki nincs, nem fogom megvonni tőle, amit más is megkap, stb.), de helyes neveléssel igenis ki lehet zárni ennek szükségességét. Világszerte számtalan tanulmány és szakember magyarázza el tudományosan szinten az okoseszközök káros hatását a gyermekekre nézve, de ez látványosan nem jut el a szülők tudatáig. Gyermekeink az okoseszközök rabjává válnak. Otthon, utcán, iskolában, járműben. Mert a telefon telefonálásra való. Valóban, ma már fizethetünk vele, navigálni, utalni, levelet írni, és számos hasznos dolgot tud, melyek megkönnyítik, segítik a munkát, közlekedést, mindennapjainkat. De a gyerekek, fiatalok legnagyobb része csak erre nem használja.

A saját okoseszközök iskolai kitiltásával kapcsolatban sokat hallottunk „forradalmi hangulatról” a diákok körében, most azonban annak jártunk utána, milyen tapasztalatai vannak erről az intézményvezetőknek. Az ország különböző pontjain lévő görögkatolikus iskolák igazgatói osztották meg velünk benyomásait.

Az iskolák mindegyikében a tanítás szeptemberi megkezdése előtt tantestületi gyűlésen mindenkivel részletesen ismertették a rendeletet, melynek lényege, hogy az okoseszközöket az első tanítási órát megelőzően kikapcsolt állapotban kell leadni az órát tartó tanárnak. A készülékeket az utolsó tanítási órán, távozáskor kapják vissza. A rendelettel kapcsolatban szinte minden helyen az alábbi kérdések fogalmazódtak meg mind a diákok és szülei, mind a tanári kar részéről: mi van, ha megsérül a telefon? Mi van, ha a tanuló azt mondja, hogy sérült, de reggel még nem volt az? Mi van, ha sürgős esetben el kell érni egy gyermeket? Lehet-e bizonyos szakórákon tanulmányi célra telefont használni? Hogyan történik

az átadás-átvétel? Lehet-e bizonyos eszközöket használni speciális igényű gyermekeknek? Hogyan szankcionálják a rendelkezés megszegőit?

Az iskolák mindegyikében fölmerült a kérdés az esetleges sérülésekkel kapcsolatban. Ezt minden esetben úgy oldották meg, hogy a készülékeket névre szóló, biztonságos tárolózacskókban helyezik el, melyet aztán külön dobozokba tesznek. A tároló dobozokat kulcsra zárható szekrényben tárolják. Az átadáskor és átvételkor a diákok aláírásukkal hitelesítik a leadás/fölvétel tényét, ezzel igazolva a készülék állapotát.

Sürgős esetekben a szülők ezután is elérik a diákokat az iskolák bármelyik elérhetőségén, a készülékek híján a portások, tanárok, osztályfőnökök egyaránt nagy figyelmet fordítanak az esetleges szülői hívásokra.

Ha egy tanár az óráján szeretne az oktatáshoz telefonos alkalmazást használni, van rá lehetőség, az órája előtt magukhoz veszik a készülékeket a diákok, óra végén

pedig ismét leadják. Abban az esetben, ha egy tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és azt a pedagógiai szakszolgálat határozattal bizonyítja, akkor számára megengedett az iskolai foglalkozások alatt a szükséges eszköz oktatási célból való használata. Ennek érvényesítését az igazgató rendeli el, egyeztetve az érintett oktatókkal.

Az oktatási intézményekben a tanulók lassan megszokták a rendszert, és van, ahol egyre kevesebben hoznak telefont magukkal. A tanárok szerint már gördülékeny és természetes a készülékek használata, de annak örülnének igazán, ha nem lenne szükség rá, magától értetődő lenne azok mellözése.

Amiben eltérnek az intézmények, az az okoseszközök használatának szankcionálása. Van, ahol az első kihágásért enyhébb büntetés jár, majd egyre súlyosabb, a sokadik alkalom pedig ösztöndíjmegvonást vagy eltanácsolást jelent. Máshol az iskoláért végzett társadalmi munkával lehet „jóvátenni” a vétséget, több helyen azonban szigorú szankciók fenyegetik a szabályszegőket. Több igazgató szerint nincs visszatartó ereje a szaktanári vagy osztályfőnöki megrovásnak, ezért már az első eset után igazgatói intó jár, a második után pedig eltanácsolás.

A rendelkezés minden iskolában érezte-ti hatását, főleg pozitív tapasztalatokról számolnak be az intézményvezetők. Ilyenek például, hogy a gyerekek egymással foglalkoznak a szünetekben, társasjátékot, kártyát, labdát kérnek, hogy közösen töltsék el az időt. Saját bevallásuk szerint a telefonok használata a szünetben sok vagy minden idejüket elvette, játék közben agresszívvá váltak megzavarás esetén, ezek hiányában azonban többet tudnak egymással játszani, együtt készülnek az órákra, nem alakul ki közöttük

rivalizálás a készülékek, alkalmazások és játékok miatt.

További pozitív tapasztalat a tanárok részéről, hogy a gyerekek jobban odafigyelnek az órákon, kevesebb konfliktus figyelhető meg közöttük.

Figyelemreméltó, hogy a negatív tapasztalatok az idősebb generációknak soha

nem okoztak gondot, mégis gond nélkül végeztük el az iskoláinkat. Mindez azt bizonyítja, hogy a mai fiatalok teljesen természetesnek veszik az okoseszközök kínálta kényelmi funkciókat, amelyek nélkül nehézségekbe ütköznek. Nehézséget okoz a diákok elmondása szerint, hogy a Classroom nevű telefonos alkalmazás hiányában nem látják az óravázlatot, nehezebben tudnak dolgozatra készülni óra előtt. Ugyanígy az órarendi, tantermi változásokról is telefonos alkalmazáson keresztül értesültek, most pedig ezeket a tanároktól kell megtudniuk, s társaikat erről értesíteniük. Van, aki szerint nehezebbé vált a tanárokkal való kommunikáció, és sokaknak az időérzéke is elveszett, mert a telefonjukon nézték az időt.

A szerző is járt több épületből álló komplexumba, amikor még mobiltelefon sem volt, neki is voltak elmaradt órái, utolsó pillanatos teremcseréi, ő is készült dolgozatra, analóg órán nézte az időt, és ha néha rohanva is, de mindig megtalálta a tanárt, akivel beszélni szeretett volna. Semmilyen nehézségbe nem ütközött az okoseszközök nélküli iskolai élet. És nem fél évszázaddal ezelőttről beszélünk... Mindez nem a mai fiatalokat minősíti, hanem magát a társadalmat. Azt a társadalmat, mely sulykolja az újabb, nagyobb, divatosabb, okosabb (és természetesen drágább), de alapjában véve fölösleges készülékek birtoklását, mely egyenesen vezet a személyes kapcsolatok, a szellemi koncentráció és az idegrendszer visszafej-

lődéséhez. És sajnos ehhez ma rengeteg szülő asszisztál.

Számos kutatás bizonyítja, hogy a nyugati országokban csökken a gyerekek IQ-ja és problémamegoldó képessége azáltal, hogy életüket behálózza a digitális világ. A legnagyobb veszélyben az óvodáskorú gyermekeink vannak, hiszen minél korábban kapnak okos telefont a kezükbe, annál rosszabb mentális állapotú felnőtté válik belőlük.

Ennek ellensúlyozására kiemelkedő példa a gödi katolikus általános iskola, ahol hét éve csak mobiltelefon nélkül lehet iskolába járni. Ennek egyik eredménye, hogy a központi felvételikén az országos átlagnál rendre sokkal jobban teljesítenek a végzős diákok.

Fontos hangsúlyoznunk, hogy sem az iskolák, sem a szerző nem föltétlen a digitalizáció ellenzői, csupán annak tudatos és szükségszerű használatának szorgalmazói – a megfelelő életkorban. Mindez elsősorban a szülőkön múlik.

A Szudán elveszett fiai (*The good lie*) egy 2014-ben megjelent amerikai filmdráma Reese Witherspoon Oscar-díjas és Golden Globe-díjas amerikai színésznő és négy szudáni menekült főszereplésével. Közülük kettőt gyerekként hazájukban katonaságra kényszerítettek. A szereplők hiteles szemtanúi

„Ha van valami, ami az emberi kebelnek az élet viszontagságai ellen védelmet nyújt, az bizonyára a változhatlan igaz testvéri szeretet.” (Kassay Adolf)

menedék megtalálásáért küzdöttek. Ha nem lelőtték, akkor elvitték őket gyerekkatonának megtörve ezzel ártatlan gyermeki lelküket a gyilkolásra kényszerítéssel. 1987-re több ezer elárvult gyermeknek kellett elmenekülnie Szudánból először Etiópiába, majd onnan Kenyába 1600 km-t megtéve gyalogosan. A több millió áldozatot követelő polgárháború nyomán ezeket a gyerekeket nevezik „Szudán elveszett fiainak”. Tizenöt évvel a borzalmak után egy humanitárius program 3600

a szomszédok, barátok azonnal, kérés nélkül nála teremnek, főznek és takarítanak a gyászolóknál, hogy ezzel is segítsék őket. Ez az összetartás akkor is megmarad köztük, ha esetleg külföldre költöznek, mint az utóbbi években olyan sokan” – írja az Euronews *Az ország, ahol szinte természetes a puccs – mi és miért történik most Szudánban?* című cikke. Ez az európai társadalmakból már kikopott közösségi összetartás tökéletesen megjelenik a filmben.

SZUDÁN ELVESZETT FIAI

(The good lie)

mindannak, amit filmjünkben elmesélnek. Ez az alkotás mélyen érint számos napjainkban terítéken lévő témát: migráció, háború, szolidaritás, emberi méltóság. És mindemellett a testvéri szeretetet dicsérete, a családi összetartozás és az áldozathozatal megható meséje.

A film első fele visszarepít minket az időben, a történet hőseinek gyerekkorába. Megismerjük múltjukat és hányattatott, tragikus sorsukat. Izgalmas utazás ez a filmnézőknek is, hisz a nyugati jóléti társadalmak életkörülményeitől egészen eltérő mindennapokba cseppenünk. Szudánban – ami Afrika harmadik legnagyobb területű országa – 1983-ban a vallás és az erőforrások feletti ellentétek miatt észak és dél között véres polgárháború tört ki, amely során az északi hadsereg feldúlt falvakat hagyott maga után. Ez a belső konfliktus a térségben hatalmas emberi, kulturális és gazdasági károkat okozott, de a legnagyobb tragédia mégis az volt, hogy kétmillió ember életébe került. 27 000 gyermek lett árva, akik az életveszélyes zavargások között az életben maradásért és a biztonságos

szudáni árvának lehetőséget adott arra, hogy a kenyai menekülttáborból Amerikába emigrálva új életet kezdjenek. Közülük négy fiatal igaz történetét meséli el az eredetileg *The Good Lie*, azaz „Kegyes hazugság” című alkotás.

„Habár Szudán szegény ország és az éghajlata sem éppen kedvező – az áprilistól októberig tartó esős évszakban nem ritkák a hatalmas áradások, és egész évben rendkívüli a meleg, az emberek pedig gyakran ébrednek reggelente arra, hogy a sivatagban éjszakánként tomboló homokvihar, vagyis habúb miatt mindent beterít a homok –, a szudáni alapvetően nagyon összetartó, családcentrikus, kedves népség. Többségüket a nagylelkűség, segítőkészség jellemzi, vendégeiket pedig a tenyerükön hordják. A szudáni családok nem külön-külön egységeket alkotva élnek, mint az általában Európában szokás – az asszonyok átjárnak egymáshoz, együtt főznek, vigyáznak egymás gyerekeire, a férfiak is segítenek barátaiknak, rokonaiknak, szomszédaiknak anyagilag, emberileg is. Amikor valaki elveszíti egy családtagját,

A szereplők egy kis szudáni falu idilljében éltek: mezitláb játszottak, a helyi összetakolt iskolába jártak, állatokat terelgettek, segítettek a felnőtteket a betakarításban, és részt vettek a faluközösség életében.

Természetesen mindezt a természettel való teljes egységben tették. Tudjuk, hogy az életben kétféleképpen változnak a dolgok: lassú hőmpolygással fokozatosan vagy egy szempillantás alatt. Hőseink életében utóbbi történik: egyetlen nap mindent megváltoztat. Falujukat megtámadják, ellenséges katonák lerohanják, s egyik másodpercről a másikra elvesztik a szüleiket. Nincs egy percük sem gyászolni, töprengeni, azonnal hátra kell hagyni legyilkolt családjukat. Lélekjelenlétük és a nagyobb testvérek talpraesettsége arra kényszeríti őket, hogy elbújjanak, elmeneküljenek. Bár a kisebbek eleinte sírva vissza akarnak menni szüleikért, végül a felderítő nagyobbaknak kénytelenek el-

ság és a bőség földjén való új élet közel sem olyan idilli, mint ahogy képzelték. Az egész életükben állatok között, a szavanna szűkös életkörülményei között szocializálódtak afrikaiak nem találják a helyüket a modern világ betondzsungelében, egy új és idegen szabályrendszerben. A munkaközvetítőjük, a kissé zúrós Carrie van segítségükre. Eleinte nyűg számára a négy furcsa szerzet ügyeinek intézése, de aztán ahogy egyre jobban megismeri őket és a történetüket, megérintik a szívét ezek a tiszta lelkű, elenyészelt fiatalok.

Egyik nap egy váratlan levél érkezik a menekülttáborból, amely arról számol be, hogy egy férfi őket keresi. A négy

hinni, hogy már tényleg csak ők maradtak életben. A faluban érvényes törvény szerint mindig a legidősebb a vezér és ő felel társaiért, akik kötelesek rá hallgatni. A megárvult gyerekhad tehát a rangidős Theo vezetésével útnak indul. Még emlékeznek rá, hogy a falu bölcsei mindig azt mondták, hogy ha bármi baj történne, a felkelő nap irányába, Etiópiába menjenek, mert ott biztonságban lesznek. Az elődeik megtanították nekik, hogy kerülhetik el a természet veszélyeit és hogy használhatják ki, amit kínál. Élelmet a lakmározó ragadozóktól szereznek, akiket közösen összefogva zajjal és botokkal kergetnek el prédájuktól. A nagyobbak cipelik a kicsiket, ha fáj azok lába, a kisebbek pedig teljes engedelmességgel hallgatnak az idősebb testvéreikre, hisz tudják, az életük múlhat rajta.

Egyik este Mamere arra kéri bátyját, Theót, hogy az egész napi fárasztó gyaloglás után végre pihenjenek meg a magas fűben. Bátyja még fél a katonák közeledésétől, de enged a kérésnek. Amikor Mamere reggel felébred, felemelkedik. Pár közelben portyázó katona észreve-

szí. Gyorsan visszabújik a fű közé. Bátyja felmérve a csapatukra leselkedő veszélyt, hezitálás nélkül azonnal kiemelkedik a fűből. Úgy tesz, mintha ő lenne Mamere, s megadja magát. Eltereli figyelmüket, és engedi, hogy a katonák magukkal vigyék. Ezzel a kegyes hazugsággal és az önfeláldozással megmenti a kisebbeket. A lelkiismeretfurdalással küzdő Mamere a legidősebb, így ő lesz a csapat vezére. Az út kihívásai és veszélyei miatt végül csak négyen jutnak el Kenyába, a kakumai menekülttáborba.

A remény, hogy a táborban jobb életük lesz, hamar szertefoszlik. Az ott töltött napokból hetek, a hetekből hónapok, a hónapokból évek lesznek. Egyedül az összetartásból merítenek erőt. Végül 13 év elteltével egy humanitárius programnak köszönhetően a távoli mesés Amerika valósággá válik, így Mamere, Jeremiah és Paul kishűgukkal, Abitallal a Missouri állambeli Kansas City-be utaznak, ahol lakást kapnak és egy munkaközvetítő segítségével munkát vállalnak. A megélt borzalmak, a honvágy, a családtagok elvesztése miatti fájdalom okán a szabad-

testvér abban bízik, hátha az életben maradt Theo az. Mamere úgy érzi, eljött az ideje annak, hogy viszonzza bátyja egykori áldozathozatalát. Tele félelmekkel, a küzdelmes hónapok kudarcainak és sikereinek élményeivel, visszatér hazájába. Már épp feladná a hosszas, sikertelen keresgélést, amikor Theo lel őrá. A két fivér könnyek között egymás nyakába borul. A báty testét hegek borítják, amelyek arról mesélnek, hogy a katonák kezei közé kerülve megjárta a pokolok poklát. Theo rossz egészségügyi állapotban van, megfelelő orvosi ellátásra van szüksége. Mamere elhatározza, hogy most ő cserél személyazonosságot, s odaadja útlevelét a rá hasonlító bátyjának, hogy Amerikában meggyógyítsák. Kegyes hazugsága megmenti bátyja életét.

A faluban történő sorsfordító támadás közben a gyerekek pár tárgyat felkaptak és magukkal vittek. Az egyik legfontosabb, mely végig elkísérte őket a veszélyekkel teli, végül biztonságos környezetbe vezető útjukon: a poros, rongyos, megtépázott Szentírásuk.

A NAGY EDZŐKERINGŐ, AVAGY AZ ÚJ SEPRŰ MINDIG JOBB?

TALÁN A REAL MADRID, A MANCHESTER CITY, AZ INTER, AZ ARSENAL ÉS A PSG KIVÉTELÉVEL MINDEN IGAZÁN NAGY KLUB EDZŐT VÁLTOTT A NYÁRON. 8 ELITKLUB, 8 TOP EDZŐ ÉS A FRADI – DE VAJON HOGY INDULT AZ ÚJ KALAND? TÖRVÉNYSZERŰ, HOGY AZ ÚJ SEPRŰ MINDIG JÓL SEPER? ÉRTÉKELÉS ÉS OSZTÁLYOZÁS EGYTŐL TÍZIG, ÉS AKKOR LÁSSUK IS A MEDVÉT! (A CIKKBEN A NOVEMBERI VÁLOGATOTTSZÜNETBEN LÉVŐ ÁLLAPOTOT, EREDMÉNYSORT VETTEM FIGYELEMBE!)

9. AC MILAN: Paulo Fonseca

Az első hat helyezett két ponton belül van a Serie A-ban, aztán hatalmas szakadék után az AC Milan következik hat pont lemaradással. Tehát jelenleg 7. a csapat, ami méltatlan a klub hagyományaihoz, pláne az előző szezonokhoz. Paulo Fonseca napjai meg vannak számlálva – már egy ideje. Nagyon érdekes, hogy amikor elbúcsúzhatnának tőle, felmutat egy olyan eredményt, ami után egyszerűen nem lehet elküldeni. Már szeptember közepén napirenden volt a menesztése, hiszen az első 4 bajnokijából csak egyet nyert meg, s hazai pályán kikapott a Liverpooltól a Bajnokok Ligájában. Aztán szeptember 22-én megverték a városi rivális és bajnoki címvédő Intert annak pályaválasztásával, ami olyan ritka mostanában, mint a fehér karácsony, meg is kapta a további bizalmat. Ám a helyzet nem javult a várt mértékben: vereség a Fiorentinától, hazai pályán a Napolitól, és újabb BL-meccsen Leverkusenben is. Végre el lehetne köszönni Fonsecatól, erre lesimázták Madridban a Realt. Ez a 3-1 nagyot szólt, csak az szólt volna nagyobbat, ha ezek után menesztik. Fonseca nem lesz hosszú távú megoldás az AC Milan élén, ezt mindenki látja (Stefano Pioli igazából sikeredzőként távozott a klubtól, hiszen vele hosszú idő után bajnoki címet nyert a csa-

pat és bejutott a BL-elődöntőbe is), ugyanakkor az Inter és a Real elleni győzelmek még mindig a kispadon tartják. Pedig a kapus Mike Maignan, a szélsőhátvéd Theo Hernandez (2 gól és ugyanennyi gólpassz), a középpályás Tijjani Reijnders és a támadó Christian Pulisic (5 gól, 3 assziszt) kivételével a többiek még adósak a tartósan jó játékkal. A leginkább talán Rafael Leao formája az ingadozó, pedig ez a portugál sokat tehetne azért, hogy egy másik portugál ne veszítse el idő előtt az állását.

ÉRTÉKELÉS: **10/5**

8. BORUSSIA DORTMUND: Nuri Sahin

A Borussia Dortmund két klublegendája távozott a nyáron (*Marco Reus* és *Mats Hummels*), a kispadra pedig leült egy harmadik, *Nuri Sahin*, miután *Edin Terzic* az elveszített BL-döntő után elbúcsúzott szeretett klubjától. Bár Terzic megosztó személyiség volt, azt, hogy ezzel a totálisan esélytelennek gondolt Dortmundtal bejutott a Bajnokok Ligája fináléba, senki nem veheti el tőle. Igaz, azt is nehéz lesz elfelejteni, ahogyan az utolsó játéknapon a saját kezükben volt a sorsuk, mégis elbukták a Bundesligát 2023 tavaszán. Sahin nehéz örökséget vett át, és egyelőre nehéz látni, milyen edző is ő. Az eredményekből is nehéz messzemenő következtetéseket levonni. Jelenleg 7. a tabellán a Dortmund, 10 pont hátrányban a Bayern München mögött, 0-s gólkülönbséggel, már 4 vereséget elszenvedve. A védelmük továbbra is átjáróház, ötöt rúgott nekik a Stuttgart és a Real Madrid is (pedig ellenük kettővel mentek a szünetben), de közben hetet rúgtak a skót Celticnek és megverték az addig veretlen és a legkevesebb gólt kapó Leipzigit. A Bajnokok Ligájában eddig nagyon jól áll a szénájuk (bár a madridi meccs második félideje nagyon nem nézett ki jól, és ott Sahin is csúnyán elcserélte magát), a Bundesligában ugyanakkor előreláthatólag nagyon teperniük kell majd a BL-szereplésért, mert a Bayern mellett a Leipzig, a Frankfurt és bizonyára a címvédő Leverkusen is szeretne a top4-ben végezni. A Stuttgartból elhozott, tavaly 28 bajnoki gólt jegyző *Serhou Guirassy* eddig nagyjából hozza magát, de kevesen nőnek fel mellé, és így nagyon kiegyensúlyozatlan a csapat. A nemzetközi kupaporondon való kicsivel jobb szereplés miatt sorolom őket előrébb az AC Milannál. Én szurkolok neki, mert remek és szimpatikus játékos volt – igaz, Dortmundból nagy hiba volt Madridba igazolnia, a Realnál, mint sokaknak azokban az években, megfeneklett a karrierje, és sosem lett már a régi... Hihetetlen, de egyébként még mindig csak 36 éves.

ÉRTÉKELÉS: **10/5,5**

7. FERENCVÁROS: *Pascal Jansen*

Egyelőre elég kétarcú a Fradi Pascal Jansennel, azt is mondhatjuk, hogy Janus-arcú Jansen. Bár legyünk őszinték: már Csercseszovnál és Sztankovicsnál is megfigyelhető volt, mintha ők maguk is érezték volna a különbséget a hazai bajnokság és a nemzetközi kupa között, s ha teheték, utóbbira fektették a hangsúlyt. Hát igen, a hazai porond úgy is meglesz, kit érdekel, de kitűnni és feltűnni (meg aztán eltűnni) Európában lehet. Meg vagyok győződve arról, hogy a meccsre járó szurkolótársaim sem örülnek annak, hogy nyomdafestéket nem tűr, amit a Fradi a magyar bajnokságban letesz az asztalra. *A Fradi úgy vezeti jelenleg az OTP Bank Ligát, hogy teljesítményének maximum az 50%-át nyújtja.* Sima vereség Pakson, döntetlen Győrben, előtte a Nyíregyháza ellen konkrétan kifütyülték a csapatot és a biztos kieső Kecskemét ellen is szenvedett legutóbb a Ferencváros. Mégis ott vannak az első helyen. De hiányzik a csapatból a tűz, a szenvedély és a lélek. Ennek a Fradinak idehaza minden ellenfelét 4-5 góllal kellene vernie. Nagyarányú győzelmeket az NB1-ben még nem láttunk a Fraditól. Persze, mit számít, amíg jönnek a pontok. De igenis számít! Bezzeg *Máté Csaba* néhány meccsén kinyílhatott a gólszák. Pedig *Adama Traoré*, *Kristoffer Zachariassen*, *Abu Fani*, *Cristian Ramirez* és *Varga Barnabás*

sem felejtettek el futballozni. És melléjük érkezett még *Firmino* és a brazil *Matheus Saldanha* is. Na de nem panaszkodom. Már csak azért sem, mert az *Európa Ligában villog Pascal Jansen* és a *Fradi*. Két szoros és vállalható vereség után (Anderlecht és Tottenham ellen is 1-2) utolsó két meccsüket már megnyerték a zöld-fehérek. A francia Nice ellen egy öngóllal győztek, de dominálták a meccset, és közelebb álltak a második góllhoz, mint a vendégek az egálhoz. A Dinamo Kijev ellen Hamburgban pedig gólfesztivált rendeztek: jó, az ukránok emberhátrányban futballoztak egy órán keresztül, de a 4-0 az minden körülmények között 4-0. Ez egy történelmi győzelem volt, amivel közel került a Fradi a rájátszást érő helyekhez. Még 4 meccsük lesz, a PAOK és a Frankfurt ellen idegenben, a Malmö és Jansen előző klubja, az AZ Alkmaar ellen itthon. Ha a négy meccsből egyet megnyer a Fradi, meglesz a továbbjutás. Szóval ezt nézve sikeres Jansen. De a hazai pontvadászatot mégsem tudja ledominálni – és el az illúzióktól: nem azért, mert annyira erős lenne az első osztályú bajnokságunk.

ÉRTÉKELÉS: **10/6,5**

6. CHELSEA: *Enzo Maresca*

Elképesztően kaotikus szezonon van túl a Chelsea, *Mauricio Pochettino* nem tudott úrrá lenni azon a helyzeten, hogy az új amerikai tulajdonosi kör egy „hatvan fős” játékoskeretet vásárolt neki. Még a szezon végére sem állt össze az alapcsapat, ami rengeteg gólt kapott (a 63 egy Premier League élcsapatnál – meg igazából minden más bajnokságban – soknak számít), de a végére így is befutott a 6. helyre, megelőzve a két

Unitedet, a Newcastle-t és a Manchestert. *Col Palmer* (22 gól és 11 gólpassz), valamint *Nicholas Jackson* (14 gól és 5 gólpassz) jelentették a fényt az éjszakában, mindenesetre a Chelsea nagyon szedett-vedett klub benyomását keltette. Enzo Maresca korábban Pep Guardiola segítője volt a Manchester City-nél, tőle mondjuk tanulhatott ezt-azt, aztán a másodosztályba kipottyant, pár éve még bajnok Leicester City-t nagyon simán visszajuttatta az élvonalba, és ez elég is volt ahhoz, hogy megkapja a londoni kispadot. Azt hiszem, jelenleg nincs olyan Chelsea-szurkoló, aki csalódásként élné meg eddig a szezon: 11 forduló után négyes holtversenyben az Arsenal, a Nottingham és a Brighton mellett bronzérmes pozícióban vannak, 4 pontra a jelenlegi második Manchester City mögött. Valamelyest stabilizálódott a védelmük, de elsősorban a támadószekciójuk miatt jó nézni a meccseiket, igaz, 21 góljukból 13-at Palmer és Jackson lőttek, akik már összesen 8 gólpasszt is kiosztottak. Rajtuk áll vagy bukik a Chelsea eredményessége, de ez a keret bombaerős, és *Christopher Nkunku*, *Noni Madueke*, vagy a legutóbb az Arsenal ellen bombagólt szerző *Pedro Neto* is bármikor előhúzható a kalapból. És akkor *Joao Felixet*, *Mykhailo Mudrykot*, *Moises Caicedót* vagy *Enzo Fernandezt* meg sem említettem. *Enzo Marescának szerencséje van, hogy*

ilyen kerettel dolgozhat, amit egyébként első lépésként leszűkített, így már nem tapossák egymás sarkát a játékosok az edzőközpont szaunájában, és csak azokkal dolgozik, akikkel dolgozni szeretne. Az eredmények eddig önmagukért beszélnek.

ÉRTÉKELÉS: **7**

5. JUVENTUS: *Thiago Motta*

Sokan várták már azt a napot, amikor *Massimiliano Allegri* helyett végre új vezetőedzője lesz a Juventusnak, és ez a nap végül eljött. *Thiago Motta* remek munkát végzett a Bologna élén, Bajnokok Ligája indulást érő helyen zárt vele tavasszal, az Öreg Hölgy annak rendje és módja szerint le is csapott rá. És eddig működik a dolog Torinóban is. Mondjuk a játék nem valami látványos. Igaz, hogy az első hat bajnokin nem kapott gólt a Juventus, de abból három meccse is 0-0-ra végződött. Még mindig csak hét kapott gólnál járnak, abból négyet egyetlen meccsen kaptak. Az Inter otthonában nem tipikus Serie A rangadót vív-

tak, mert 4-4 lett a végeredmény! Az Inter a négy gólból kettőt büntetőből lőtt, és a Juve erejét jelzi, hogy 2-4-ről sikerült egyenlítenie. Legjobb és legrosszabb meccsét egyébként szerintem a Bajnokok Ligájában vívta a csapat. Előbb győzött Lipcsében úgy, hogy emberhátrányban fordította meg a meccset (pazar találkozó volt, kár vitatni), majd egy másik német csapat, a Stuttgart Torinóban győzte le, igaz, csak 1-0-ra, de lefutballozta az olaszokat, ott kvázi meccsben sem voltak Mottáék. Mindazonáltal szép jövő előtt állhat ez a projekt, ahol több fiatal is kulcsfigurává lépett elő: a 21 éves *Francisco Conceicao* és *Nicolo Savona*, a 19 éves *Kenan Yildiz* is markáns szereplői az idei Juvének, de a legnagyobb sztár továbbra is *Dusan Vlahovics*, akinek a jö-

vője viszont bizonytalan Torinóban. *Wojciech Szczesny* távozott ugyan, de nincs kapuskérdés: *Michele di Gregorio* gyorsan bevált, de helyettese, *Mattia Perin* is védett már idén, nem is rosszul! Az ne tévesszen meg senkit, hogy csak a 6. helyen áll a Juventus: mindössze két ponttal előzi őket az élvonalas Napoli. És ami igazán sokatmondó, hogy veretlen még 12 forduló után – Európa topbajnokságaiban ezt rajtuk kívül már csak a *Paris St. Germain* és a *Bayern München* mondhatja el magáról.

ÉRTÉKELÉS: **7**

4. NAPOLI: Antonio Conte

És ha már Napoli... Két éve bajnok volt a Napoli, aztán a sikerkovács *Luciano Spalletti* lelépett, Dél-Olaszországban pedig hamar a feledés homályába veszett a bravúros bajnoki cím. Merthogy tavaly egymásnak adták át a kilincset a rosszabbnál rosszabb edzők: a szezont *Rudi Garcia* kezdte, aztán jött *Walter Mazzarri* legkevésbé sem sikeres időszaka, majd február közepétől már *Francesco Calzona* kezében volt a staféta (aki egyébként közben a szlovák válogatott szövetségi kapitánya is volt...) – ő is kormányozta be a csapatot a dicsőséges 10. helyig, ami konkrétan katasztrófával ért fel. Idén a „véreskezű” *Aurelio De Laurentiis* klubelnök tizenkilencre lapot húzott és rizikót vállalt: Antonio Contét nevezte ki edzőnek. Nem Conte szakértelmével van a baj, hiszen a Juventus vele kezdte a közel egy évtizeden keresztül tartó sikerkorszakát és legutóbb vele ünnepelt bajnoki címet a Chelsea, de mindenki tudja, nem egy könnyű ember. Nem könnyű természetét a legtöbb helyen nehezen tolerálják. Eddig ezt az arcát nem láttuk, viszont a Napoli a vártnál sokkal jobban indította az idényt – pedig az átigazolási szezon utolsó pillanataiban elveszítette első számú játékosát és gólvágóját,

Victor Osimhent. Conte boszorkánykonyhájában eddig nélküle is szinte kifogástalanul főz abból, amije van. 12 mérkőzésből nyolcat megnyert, mindössze 9 gólt kapott, és 1 pont előnnyel vezeti a Serie A-t, igaz, nagy a tolongás mögötte: az Atalanta, az Inter, a Lazio és a Fiorentina azonos pontszámmal állnak. Az új szerzemények közül *Romelu Lukaku* 4 gólt és ugyanennyi gólpasszt szerzett már, s a Manchester Unitedtől kiebrudalt *Scott McTominay* is beilleszkedett a csapatba, míg *Khvicha Kvaratskhelia* a bajnoki cím évében nyújtott formáját hozza (5 gól és 2 assziszt). Veronában 0-3-mal indították a szezont, akkor szerintem senki nem gondolta, hogy ilyen álomszerűen alakul a folytatás, de nagyon messze még a vége, ugyanakkor az látszik, hogy az idei Serie A szezon végre kiegyensúlyozott lesz, talán még áprilisban sem fogjuk tudni megmondani, ki lesz a bajnok. Ez jót tenne az egész olasz futball megítélésének – a Napoli mellett az mindenképpen szól, hogy idén nincs nemzetközi porond, tehát a figyelemnek nem kell többfelé szóródnia. Ez akár döntő is lehet majd a tavasszal kifacsart futballistákkal szemben.

ÉRTÉKELÉS: **10/7,5**

3. BAYERN MÜNCHEN: Vincent Kompany

És akkor jöjjenek a szezon eddigi nagyágyú! A Bayern Münchennek volt honnan és volt hová újra felépítenie magát, miután tavaly némi csorba esett a renomóján. A Bayer Leverkusen 10 év után trónt fosztott, de a bajor óriás erősebben tért vissza – kár volt megráncigálni az oroszlán bajszát. Vincent Kompany nem volt rossz játékos, hosszú éveken keresztül volt az épülő Manchester City vezérbikája és csapatkapitánya, de edzőként még elég zöldfülűnek számít, ezért is volt meglepetés a kinevezése. Az angol Burnley élén volt egy kiváló éve az angol másodosztályban, majd a feljutást követően a Premier League egyik aktu-

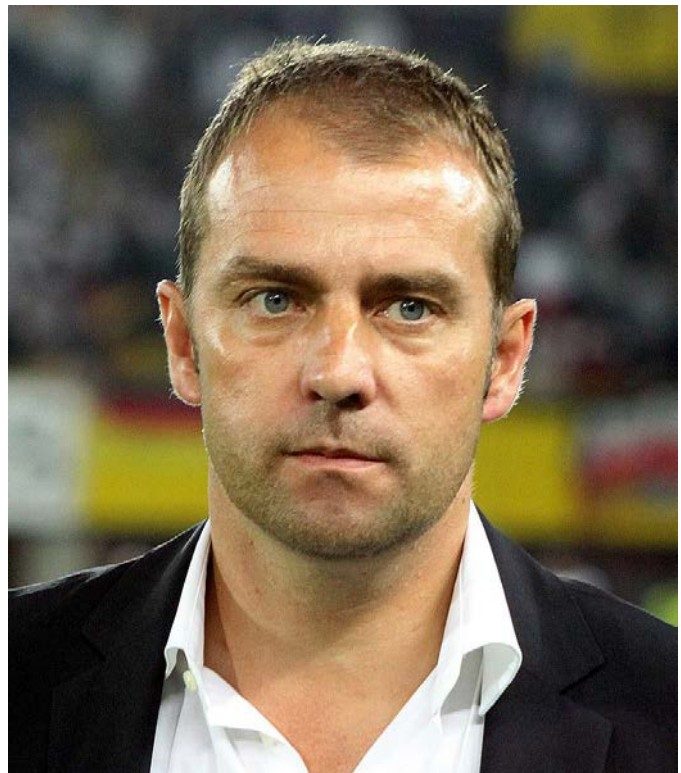
ális pofozógépe volt – hamar kiderült, hogy amivel tönkrevették a Championshipet, az kevés lesz az első osztályban. Mondjuk a borzasztó és összesen 104 gólt kapó Sheffield Unitedet nem múlták alul, de így is simán kiestek. Ehhez képest nem kicsit volt megdöbbenő, hogy a Bayern Münchentől a szezon végére még az ezüstérmes pozíciót is elbukó *Thomas Tuchel* helyére kinevezték a korábbi 89-szeres belga válogatottat. *Am az antréját kevés kritika érheti: 10 forduló után még veretlen, ráadásul már most 5 pontos előnnyel vezeti a tabellát a Leipzig előtt, és ez az olló valószínűleg tovább fog még nyílni. 33 rúgott góljuk jelzi, abszolút támadószellem jellemzi Kompanynak ezt a kompániáját is, miközben a 7 kapott góljuk is teljesen rendben van. Eddig két gyengébb meccsük volt a szezonban. A Barcelona rendesen elkalapálta őket a BL-ben, míg a Frankfurt ellen játszottak egy 3-3-at – mondjuk ez a Frankfurt nagyon erős idén. Mindeközben a Bochumnak és a Werder Bremennek ötöt, a Stuttgartnak négyet, a Holsten Kielnek hatot, míg a Dinamo Zagrebnek (ez egészen elképesztő) kilenc gólt rúgtak. *Harry Kane* ott folytatta, ahol tavaly abbahagyta, már 11 gólos a bajnokságban, de nem egyszemélyes a támadógépezet: *Jamal Musiala* és a remekül beilleszkedő *Michael Olise* is öt gólnál járnak már. A Bundesliga nem dőlt még el, de hazai szintén nagyon magabiztosnak tűnnek a bajnokok, ugyanakkor november és december fordulóján lesz egy hét, amikor sok kérdésünkre választ kaphatunk a Bayern München trófeaszerezési esélyeit illetően: előbb a PSG ellen egy hazai BL-meccs (az átalakított Bajnokok Ligájában van már két vereségük, itt aligha fér bele még egy bukta...), aztán a Borussia Dortmund elleni idegenbeli rangadó, majd a Bayer Leverkusen elleni német kupa meccs. A Bayern München eddig hozza, amit vártak tőle, Vincent Kompany meg annál talán még többet is.*

És akkor most mondd ki gyorsan tízszer: Kompany kompániájának a mániája!

ÉRTÉKELÉS: **10/8**

2. BARCELONA: *Hans-Dieter Flick*

Azt tudtuk Hans-Dieter Flickről, hogy kiváló edző. Állítólag *Joachim Löw* mellett is ő volt az agy a világbajnok német válogatott edzői stábjában, aztán a Bayern Münchennel letarolta az egész világot – a Barcelona elleni 8-2 miatt szerintem még ma is sok katalán szurkoló sírja tele éjjelente a párnáját. A német válogatott szövetségi kapitányaként nem tudott kiteljesedni, a katarai vb-n a csoportból sem jutott tovább a Nationalelf. Kvázi megbukott, de idén nyáron óriási feladat találta meg: miután a klublegenda *Xavi* méltatlanul és kabaréba illő módon távozott (előbb kirúgták, majd marasztalták, végül megint kirúgták) a pénzügyi nehézségektől küszködő és *Messi* távozása óta krízisben és lejtmenetben lévő Barcelona benne látta a jövő sikerének a zálogát. Én azt hiszem, a legelvakultabb Barca szurkolók sem látták érkezni ezt a bravúros őszt. Most épp a második bajnoki vereségük után vagyunk – de mivel a két vesztes meccs kivételével minden más találkozójukat megnyerték, már kiépitettek egy tekintélyes előnyt a bukdaécsoló és sérüléshullám által tizedelt

*Real Madrid előtt. 13 bajnoki alatt rúgtak 40 gólt, sőt, ez már 12 meccs alatt összejött, mert a Sociedad ellen csak érvénytelen gólig jutottak. A Bajnokok Ligájában 4 meccs után 15 góljuk van. 17 meccs alatt ez összesen 55 találat. 7 nap leforgása alatt ötöt rúgtak az egykor szebb napokat látott Sevillának, négyet a Bayern Münchennek, majd ugyanennyit a Real Madridnak. De kapott már tőlük hetet a Valladolid, ötöt a Villareal, és négyet a tavalyi meglepetéscsapat Girona is. Flick kezei alatt élete legjobb formájában futballozik *Raphinha*, aki *Xavinál* nem nagyon találta a helyét. A bajnokságban 7 gólnál, 6 gólpassznál jár, a Bajnokok Ligájában ez a szám 5 és 3. *Robert Lewandowskit* sokan temették már, de 36 évesen sokadvirágzását éli: a Bajnokok Ligájában 5, a bajnokságban 14 gólja van, ezzel már most toronymagasan vezeti a La Liga góllövőlistáját. *Lamine Yamal* is csúcsformában van: a még mindig csak 17 éves csodagyerek elsősorban az Eb-n nyújtott parádés teljesítménye miatt végzett a 8. helyen az Aranylabda szavazáson, de jövőre akár még feljebb kúszhat a listán: a ligában 5 gólja és 7 asszisztja van már, a BL-ben mindkettőből 1-1. Ők hárman 37 gólt lőttek és 19-et készítették elő. Bámulatos! Már lassan a *Messi*–*Neymar*–*Suarez* trióra emlékeztető az eredményesség és a színvonal. Irigylésre méltó, hogy a La Masia továbbra is számolatlanul termeli a fiatal gyémántokat. Persze, kicsit a pénzühiány is rásegít erre, de idén az alapcsapat tagja *Yamal* mellett a 17 éves *Pau Cubarsi* is – mellettük szinte veteránnak számít már a 20 éves *Gavi*, valamint az egyaránt 21 éves *Pedri*, *Pablo Torre*, *Fermin Lopez*, *Alejandro Balde* és *Marc Casado*. Hol játszana egy Real Madridban, vagy a világ bármely klubcsapatában egyszerre 6-7 22 éven aluli siherder? Szép jövőkép látszik a Barcelona előtt, akik túl hamar átvészelték ezt a nehéz időszakot... A Barcelona nagyon régen volt érdekelt utóljára a Bajnokok Ligája végjátékában (ha emlékeim nem csalnak, legutóbb 2019-ben volt elődöntős, de abban a Li-*

verpool elleni 3-0-s előny utáni 0-4-ben nem volt sok köszönet – kis túlzással a jelenlegi játékoskeret fele akkor még pelenkát hordott...), idén az egyik potenciális esélyesei az egész sorozatnak! Egyetlen hátráltató tényezőjük, ami a keret fiatalságából ered, a rutintalanságuk lehet.

ÉRTÉKELÉS: **10/8,5**

1. LIVERPOOL: Arne Slot

Ezt a versenyt nem nyerheti meg más, csak Arne Slot. Jó referenciákkal érkezett, hiszen kiváló munkát végzett az AZ Alkmaar és a Feyenoord élén is, de láttuk a közelmúltban, attól, hogy valaki Hollandiából sikeredzőként érkezik, még bukkhat nagyot a Premier League-ben – erről Eric Ten Haag tanulmányt is írhatna... Egy olyan edzőlegendát kell nemcsak pótolnia, de feledtetnie is, mint **Jürgen Klopp**, aki visszavezette a klubot oda, ahová valós nemcsak, hogy BL-t nyert vele, de 30 év után bajnoki címet is, amire mindenki ki volt már éhezve a Mersey partján – talán az Everton szurkolókat leszámítva... Nem túlzás kijelenteni: Slot minden várakozást felülmúlóan teljesít első angliai szezonjában! Nem érkezett új ember a kezdőcsapatba, ugyanazokkal vágott neki a szezonnak, akikkel Klopp végigtolta az utolsó évét, és ha a játékokban nem is nagyon látjuk azt a heavy metal focit, amit a német képviselt és mindenhol meg is valósított, néha unalmas a játék, ez a Liverpool szervezettebbnek tűnik, s eddig a Nottingham Forrest elleni bajnokiját és az Arsenal elleni rangadóját leszámítva minden tétmeccsét megnyerte a szezonban. Ez összesen *17 meccsét és 15 győzelmet* jelent. *Sosem kezdett még csak megközelítőleg sem így edző a Liverpool kispadján!* A bajnokságban viszonylag könnyű sorsolással kezdett a Pool, és mindenki félt az októberi és a novemberi rangadódömpingtől. Október 20. óta sorrendben a Chelsea-vel (otthon), az RB Leipziggel (BL, idegenben), az Arsenalnal (idegenben), a Brightonnal kétszer (Ligakupa, idegenben, majd bajnoki otthon), aztán a Leverkusennel (BL, otthon), végül az Aston Villával (otthon) játszottak, s az Arsenal elleni 2-2-t leszámítva minden meccsükből győztesen jöttek ki. November végén még vár rájuk a Real Madrid és a Manchester City, de azt hiszem, ezektől a meccsektől féljen inkább az ellenfél. A Premier League-et öt ponttal vezetik, a ManCity sosem látott válságban van, Pep Guardiola sosem veszített még edzőként zsinórban négyszer – abból kettő a bajnokságban jött össze. A BL-ben eddig mind a négy meccsét megnyerte a Pool, pedig eddig két olasz és két német csapat került az útjukba. A Madrid számára sokkal komolyabb tétje lesz annak a meccsnek, még az is beleférhet, hogy a Mersey-partiak ne pörögjenek ezerrel azon a rangadón. *Slot jól kommunikál, szépen forgatja a keretet, mindenkit tűzben tart, és attól, hogy Szoboszlai nem kezdő minden meccsen, látszik, hogy a holland tréner számít rá, mert minimum 20-25 percet szinte mindig játszik. Labda nélkül a Liverpool egyik legfontosabb játékosa.* Labdával még nem. De az elfutásai, a helycsinálása, a letámadása és a védekezése elsőrangú. Előbb-utóbb meg fognak jönni a gólok és a gólpasszok is. Addig megrúgják azokat a többiek. *Mohamed Salah* idén is kirobbanó formában van (már most 10 gólnál és ugyanennyi gólpassznál jár a szezon 17 tétmeccsét figyelembe véve – ha ő tényleg elmegy Szaúd-Arábiába, lehetetlen, vagy legalábbis embert

próbáló feladat lesz pótolni), de *Luis Dias* és *Cody Gakpo* is jól és gólvészélyesen játszanak, középen meg *Ryan Graverbech* és Dominik posztriválisa, Curtis Jones az, aki kiemelhető. Ha Arne Slot vezetésével már az első szezonjában bajnok lesz a Liverpool, lehet, lesz olyan szurkoló, aki tavasszal megkérdezi majd: ki is az a Jürgen Klopp? Persze, ez túlzás: Klopp fektette le ennek a csapatnak az alapjait, és az ő érdeme az is, hogy érzékelt, a Liverpoolnak most van szüksége új impulzusokra. Slot pedig jó érzékkel épít várat. Mindenkinek ilyen új impulzust kívánok!

ÉRTÉKELÉS: **10/9**

További szórakoztató sportelemzéseket, élménybeszámolókat, lelki írásokat olvashatnak a szerző blogján: lacusatya.blog.hu

Foglalkoztató

KARÁCSONYFADÍSZEK HÁZI GYURMÁBÓL

SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK (kb. 40 darab díszhez elegendő): 200 g kukoricakeményítő, 400 g szódadikarbóna, 250 ml víz, sütikiszúrók, sütipecsét, esetleg csipke, fenyőág, ételfesték és 100%-os illóolaj, ha színes és illatos díszeket szeretnél.

ELKÉSZÍTÉS: Készíts elő egy fazekat és egy zárható tálat. A szódadikarbónát és a kukoricakeményítőt keverd össze a fazékban, majd add hozzá a vizet. Addig keverd, míg csomómentes, tejszerű keveréket kapsz. Ezután tedd fel a tűzhelyre, és alacsony hőfokon kezd el melegíteni (közepes hőfokra is állíthatod, de vigyázz, mert a keverék hamar odakap). Folyamatosan kevergesd addig, amíg krumplicipű-részerű masszát kapsz. Ha ez megvan, azonnal tedd át a tálba és zárd le. Hagyd pihenni szobahőmérsékleten 4-5 órán át.

Az edény legyen végig zárva, különben a massa kiszárad.

Négy-öt óra elteltével kezdheted is a munkát. A masszát alaposan gyúrd át. Ha színes vagy illatos díszeket szeretnél, gyúrd bele az ételfestéket vagy az illóolajat. Különböző színek esetén oszd több részre a masszát. Sodrófa segítségével a gyurmát nyújtsd kb. 3 mm vastagságúra. Ne legyen ennél vékonyabb, mert könnyen eltörhet. Ezen a ponton kezdheted a szaggatást, díszítést. Ha nem sima felületű díszekre vágysz, nyújtás után óvatosan nyomj rá egy darab csipkét vagy apró fenyőágcskát a gyurmára, és csak ezután szaggasd ki. A kiszúrók segítségével vágd ki a formákat. A pecsétek segítségével nyomatot

is készíthetsz rájuk. Ha a díszeket fel is akasztanád, egy hurkapálca vagy szívószál segítségével készíts lyukat a tetejére.

A kész formákat óvatosan, spatula segítségével helyezd át egy tálcára (vigyázz, míg puha, addig könnyen megnyomódhat), és hagyd száradni szobahőmérsékleten 2-3 napig. Érdemes napi kétszer meg is fordítani, hogy egyenletesek maradjanak. Ha megszáradtak, festékkel is dekorálhatod őket.

Tipp: ha nem használod fel az összes gyurmát, a maradékot bugyoláld fóliába és tedd a hűtőbe.

Forrás: korforras.hu

KÁNYÁDI SÁNDOR

Fenyőmese

Élt a Hargita oldalában egy magányos fenyő. Senki sem lakott a közelében. Az erdő, de még a legkisebb bokor is olyan messzire volt tőle, hogy még a kiáltását sem hallották volna meg, nemhogy a sóhajtásait. Ezért aztán nem is kiáltozott, nem is sóhajtozott. Még a nyári viharok, villámok s a farkasordító telek idején sem. Pedig annyit sanyargatták, hogy az még embernek is sok lett volna.

Elfásult egészen a nagy egyedülvalóságban. Egyetlen öröme volt, ha nyaranta egy-egy arra legelésző juhnyáj bújtta meg az árnyékát, a nagy melegben. Vagy éppen maga a juhász heveredett alá furulyázgatni, tarisznyát bontani. Olyankor még sóhajtott is egyet-egyet, inkább csak figyelmességéből, a szép nótáért, s hogy az árnyékot a sóhajával frissebbé tegye.

Hanem a nyáron olyat ért, amelyet még soha. Vidám kirándulók, egy egész iskola telepedett alá. Azóta nincs nyugta a fenyőnek. Egyre sóhajtozik, s mindegyre leletekint a völgy felé, amerre a kirándulók alóla elvonultak. S mint valami kincseket, nézi az alatta maradt üres konzervdobozokat.

– Mit nem adnék, ha még egyszer közöttük állhatnék – sóhajtotta el bánatát egy véletlenül reárázó rigónak.

A rigó egyet-kettőt füttyentett köszönetképpen, aztán továszállt arra, amerre a kirándulóknak nyoma veszett.

Hogy mit intézhetett a kis rigó, mit nem, nem tudhatjuk.

Jöttek az őszi ködök, esők, havas esők. A fenyő, ha lehetett, még inkább magába fásult. A szelek még a konzervdobozokat, utolsó emlékeit is ellopkodták. Már a földre se nézett többet. Akárhogy tépdesték a viharok, aludt. Már arról se vett tudomást, hogy hatalmas havával megjött a tél. Tőle jöhetett is, mehetett is.

De egyszer csak megrázta magát. Azt hitte, álmodik. Pedig nem álmodott. Hatalmas zsvajra, énekszóra ébredt. Egy nagy udvaron találta magát. Minden ága fel volt cicomázva, és minden megmaradt tobozába mintha egy-egy csillag kötözött volna.

Azóta is ott áll az iskola udvarán. Bánja is ő, hogy az ünnep, a vigalom teltével ágait lecsapdosták. Lomb helyett szárnya nőtt.

Zászló csattog-lobog rajta, s vidám énekszó köszönti minden reggel.

Játéksarok

Kedves gyerekek! Olyan játékokat hoztunk, amiket a téli estén a családdal vagy a barátokkal is játszhattok.

AMIT A KIRÁLY NEM SZERET

A játék elején válasszunk játékvezetőt, és helyezkedjünk el körben vagy sorban egymás mellett. Ezután vagy ő, vagy a társaságból valaki (akár körönként más-más játékos) mondjon egy olyan betűt, amit a király nem szeret. Például: „A király nem szereti az r betűt.” Ha megvan a betű, a játékvezető azt mondja: „A király éhes. Mit adsz neki ebédre?” Az első játékos mond egy ételt, például: káposztástészta.

A második játékos is mond egy ételt, például: zöldbaleves. Így haladunk sorban egészen addig, amíg valaki el nem hibázza, vagyis olyan ételt mond, amiben van r betű, például pörkölt. Ugyanazt az ételt csak egyszer lehet említeni. Aki elvétí vagy túl sokáig gondolkodik, az zálogot ad a játékvezetőnek, amit aztán vicces feladatok elvégzéséért, találós kérdés megválaszolásáért vagy akár egy versért cserébe kaphat vissza. Ha sok játékos van, kieséses alapon is játszhatjátok.

FORMAKERESŐ

Ragasztószalag segítségével rakjunk le különböző formákat, betűket vagy számokat a padlóra. A játékosok választanak maguknak egyet ezek közül, innen indul majd a játék. A játékvezető vagy egy másik játékos utasítására el kell jutni a kiindulópontból egy másik formához. De nem akárhogy: lehet ugrálva, guggolva, gurulva, rákjárásban, szökdécselve, törpe- vagy óriásjárásban és így tovább.

Forrás: mokastanitas.hu

TÜRMEZEI ERZSÉBET

Jön a Megváltó!

Jön a Megváltó,
meleggel, fénnel
tölti be házunk!
Csak jól vigyázzunk,
hogy észrevétlen
el ne haladjon,
s itt ne maradjunk
mi a sötétben!

Szép karácsonyfa
nem elég nékem.
Nem elég semmi.
Jön a Megváltó:
Őt magát vágyom
szívembe venni.

Olyan lesz akkor,
mintha minden nap
karácsony lenne!
Puha jászolként
vár a szívem rád:
Végy, Uram Jézus
lakozást benne!

OSVÁT ERZSÉBET

Jókedvű köszöntő

Tele a tarisznyám
tréfával, jókedvvel.
Csombékot kötök rá,
hogy el ne szökhessen.
Az új esztendőre
tartogatom kincsem.
Aki búval bélelt,
annak adok ingyen.
Gyertek, ti kesergők,
ez mind a tiétek.
Jószívvvel kínálok,
itt van hát, vigyétek!
Marad magamnak is,
nektek is jut bőven.
Legyen jó kedvetek
az új esztendőben!

Találós kérdések

Hóna alatt seprűt szorít,
De hát sohasem sepreget!
Bizony, ésszel fel nem érem,
Ez az ember ki lehet?

Vízből van, de nem folyik,
Mi mellett van, nem romlik,
Fakutyáznak rajta télen,
S eltűnik a napsütésben.

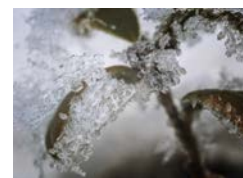
Láttam egy erdőben bizony olyanokat,
akik meleg nyárból ruházzák magukat,
télbe leveszik díszes ruhájukat,
égre fordítják borzas szakállukat.

Gyümölcs vagyok, édes vagyok,
ha megértem piros vagyok.
Télen jól elrejt a kamra,
mi is volnék, ha nem ...

Kívül piros, belül szőrös,
korona a fejébe, pálca a végibe.

Szeptember 5.

Szeptember 17.

Szeptember 23.

Szeptember 11.

Szeptember 19.

Szeptember 27.

Szeptember 5. A kegykép hazatérésének 15. évfordulója alkalmából ismét emlékzarándoklat indult Hajdúdorogról Máriapócsra. Az együttléten Ivancsó Sándor csengeri parókus, a zarándoklat szervezője emlékképeket és -köveket áldott meg, amelyekre egy-egy szentírási gondolat helye került föl, hogy mindenki megtalálja a neki szóló üzenetet.

Szeptember 7. Szakmai napot tartottak a Miskolci Egyházmegye parókiáin szolgáló kántorok számára Miskolctapolcán. A kezdő kántorok a Szent Liturgia állandó részeivel, a haladók Kisboldogasszony és Keresztfelmaszta liturgikus énekeivel foglalkoztak.

Szeptember 11. Ünneplés keretében átadták a miskolci óvoda új játszódudvarát, melyre Atanáz püspök áldását adta.

Szeptember 14. A Miskolci Egyházmegye szervezésében valósult meg idén a cigányközösségek máriapócsi zarándoklata, melyet minden évben a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepéhez kapcsolódva tartanak meg.

Szeptember 14. Ünnepi nagyvecsernyével kezdték meg a tanévet a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola oktatói és növendékei a nyíregyházi Szent Miklós-székesegyházban.

Szeptember 16–19. Nagyváradon tartották meg az európai keleti katolikus püspökök 25. találkozóját, melynek mottója és témája a következő volt: *Püspökök és papok kapcsolata – testvériség és emberség.*

Szeptember 17. Családpasztorációs papi találkozót rendezett a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Családügyi Bizottsága Budapesten, melynek fő témája a családok imaélete volt. A görögkatolikus egyházat Szabó Tamás atya, a Nyíregyházi Egyházmegye pasztorális helynöke képviselte.

Szeptember 17. Az Ars Sacra Fesztivál keretében Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban lépett fel a Szent Atanáz Kórus. A közel 60 fős kórus tagjai Nyíregyházáról, Budapestről, valamint az ország különböző pontjairól érkeztek a fővárosba, hogy együtt énekeljék el Aranyszájú Szent János Liturgiájának részleteit Bubnó Tamás karnagy vezényletével.

Szeptember 19. *Görögkatolikusok évszázados öröksége* címmel nyílt centenáriumi kiállítás Miskolcon, a Herman Ottó Múzeumban. A tárlatot a Miskolci Egyházmegye jogelődjének, a Miskolci Apostoli Exarchátus megalapításának századik évfordulója alkalmából rendezték meg.

Szeptember 20–22. Kánoni látogatás zajlott Bökönyben. A háromnapos esemény főpapi Szent Liturgiával zárult, mely a templomkertben vette kezdetét, ahol a felújított keresztet áldotta meg Ábel püspök.

Szeptember 23. A diósgyőri görögkatolikus templomban, Keresztelő Szent János fogantatásának ünnepén szentelték diakónussá Papp András tanulmányvégzett papnövendéket. A szertartáson Fülöp metropolita és Atanáz püspök is jelen volt. Fülöp atya olvasta fel az első dispozióit, miszerint András püspöki diakónus lesz a metropolita oldalán. Szolgálat mellett lelki vezetői feladatot fog ellátni a debreceni Roma szakollégyjamban.

Szeptember 25. Letették a hamarosan megépülő új, görögkatolikus templom alapkövét Hajdúnánáson. Az épület tervei Fiers Márton és Lovas Katalin okleveles építészmérnökök munkáját dicsérik. Ha minden a terveknek megfelelően halad, egy év múlva már el is készülhet a templom.

Szeptember 27. *Megtartották a Kutatók éjszakáját és a Görögbe fogadlak* elnevezésű programot a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola és a Görögkatolikus Múzeum közreműködésével. Az érdeklődőket előadások és görögkatolikus intézmények be-

Október 1.

Október 6.

Október 13.

Október 4.

Október 10.

Október 20.

mutatkozásai várták. Este a papnövendékek zenekara, az *Ikon*, illetve a görögkatolikus kötődésű *HéBa* zenekar mutatkozott be.

Szeptember 29. Templombúcsút ünnepeltek Nyírlugos-Szabadságtelepen. Ábel püspök megáldotta a megújult templomot. Az eseményen a főpásztor első nyilvános, teljes püspöki beöltözését végezte a hívek előtt.

Szeptember 30–október 1. Cigánypasztorációért felelős referensek találkozójának adott helyet a Miskolci Egyházmegye. A püspökségen 9 egyházmegye hivatalos képviselője volt jelen. A résztvevők az egyházmegyében zajló cigánypasztorációs tevékenységről is hallgattak előadásokat.

Október 1. Kápolnaszentelést ünnepeltek Hodászon, a Szent Miklós Ápoló-Gondozó Otthonban, a Nyíregyházi Egyházmegye pszichiátriai és demens ellátottakról gondoskodó intézményében. Ábel püspök vezetésével, az egyházmegye helynökeivel és a kerület papságával első ízben végeztek itt Szent Liturgiát a lakók, gondozottak örömeire.

Október 4. Ép és fogyatékkal élő gyerekek számára rendeztek érzékenyítő úszóversenyt az edelényi Városi Uszodában.

Október 4. Papok és kispapok mérköztek meg a demecseri futballpályán. Az izgalmas meccsen a papok csapata győzedelmeskedett.

Október 5. Templombúcsút tartottak a pátyodon. Ábel püspök a Szent Liturgia elején megáldotta a templomot, melyben az elmúlt fél évben külső és belső felújítást végeztek.

Október 6. A templom születésnapját és Kerékgyártó András pappá szentelésének 50. évfordulóját ünnepelték Nyírgelsén, András atya utolsó szolgálati helyén. A búcsú Szent Liturgiát Ábel püspök vezette a kerület papságának koncelebrálásával.

Október 10. Görögkatolikus bölcsőde alapkövét tették le Szerencsen. A tervek szerint 2025 második felében készül el a 25 gyermek befogadására alkalmas intézmény.

Október 12. A Szent Tamás apostolról elnevezett templom 25. szentelési évfordulóját ünnepelték Túrricsén. A hálaadó Szent Liturgiát Ábel püspök vezette, aki a szertartáson megáldotta a közelmúltban felújított templombelsőt.

Október 13. Többszörös ünnepre gyűltek össze a hívek a kisvárdai görögkatolikus templomban. A Szent Liturgia keretében megál-

dották a szociális szolgálat új adminisztratív székhelyét, emléktáblát avattak, képviselőtestületi tagok tettek fogadalmat a közösség szolgálatára, valamint a főpásztor felolvasói rendben részesítette a helyi kántort.

Október 16. Ijjász Gyula kárpátaljai festőművész munkáiból nyílt időszakos kiállítás a Görögkatolikus Múzeumban. A tárlat az első lépése egy most kezdődő szakmai együttműködési programnak a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeum és a nyíregyházi intézmény között.

Október 17. A Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat idén is megtartotta a munkatársak közösségének építését, lelki töltékezését és megújulását egyaránt szolgáló Szent Lukács napot Máriapócsan. Az összejövetelen a szeretetszolgálat intézményeiben végzett kiemelkedő munkáért tizenhármuknak adtak át igazgatói elismerő oklevelet.

Október 20. Szent Liturgiával zárta le Atanáz püspök a Miskolci Egyházmegye centenáriumi évének eseménysorát Sajópálfalán. A százéves évforduló alkalmából többek között zárandoklatokat, családi napokat, ifjúsági rendezvényeket, kiállítást és imaláncot is szerveztek idén.

Október 25.

Október 30.

November 9.

Október 25–27.

November 6.

November 14.

Október 24–25. Szinódus és liturgia, a rítus fejlődésének két fontos forrása címmel tartottak nemzetközi liturgikus szimpóziumot a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán. A konferenciára Krakkóból, Eperjesről, Nagyszombatról, Olomouchból, Lembergből és Kolozsvárról is érkeztek résztvevők.

Október 25. Gyalogos zarándoklatra indultak Nyírgulajból Máriapócsra a Szent Miklós Gyermekvédelmi Intézmény gyermekei, nevelőszülői és dolgozói Szabó Csaba atya lelki igazgatóval, Szemán László és Elek Ádám atyák vezetésével, hogy hálát adjanak, illetve együtt imádkozzanak az intézményben nevelkedő gyermekekért és családjaikért.

Október 25–27. Kánoni látogatás zajlott Nyírbogáton, melynek során Ábel püspök az anyakönyvekbe, a pasztorális munkába, a képviselő-testület munkájába és a parókia intézményeinek életébe egyaránt betekintést nyert. A vizitációt lezáró ünnepi Szent Liturgia előtt a főpásztor megáldotta a templom előtti, felújított és új korpuszal ellátott keresztet.

Október 26. A Miskolci Egyházmegyei Karitás munkatársainak tartottak lelki napot Szerencsen. Az összejevetelre 17 parókiai csoport képviselőjében mintegy 60 résztvevő érkezett.

Október 28–29. Roma ifjúsági találkozót szerveztek a görögkatolikus cigány fiataloknak Máriapócsra, amelyre a Metropólia területéről csaknem 50 fiatal érkezett.

Október 30. Debrecenben, a Metropóliai Hivatalban tartotta meg őszi ülését a Magyarországi Sajtójogú Metropolitai Egyház legfőbb döntéshozó testülete, a Hierarchák Tanácsa. A találkozón a 2025-ös szentévről és a jövőre esedékes évfordulókról is szó esett.

November 2. Felújított útmenti keresztet áldott meg Ábel püspök a Nyíregyháza-Borbányai Görögkatolikus Egyházközségben.

November 3. Főpapi Szent Liturgiát végzett Atanáz püspök Bekecsen. A Miskolci Egyházmegye főpásztora átadta a Szent István diakónusról elnevezett ministránsdíjat Sárossy András bekecsi fiatalnak, és megszentelte a templom felújított körmeneti keresztjét.

November 6. Ifjúsági imaestet tartottak Nyíregyházán az egyházmegye fiataljainak. A háromórás együttlét Szent Liturgiával, elmélkedésekkel, kiscsoportos beszélgetésekkel és elcsendesedéssel telt.

November 9. A Miskolci Egyházmegye parókiáin szolgálatot vállaló képviselő-testü-

leti tagok számára tartottak lelki napot Sajópálfalán. A résztvevők a lelki töltkezésen kívül kánonjogi kérdésekkel és gyakorlati feladatokkal is foglalkoztak.

November 9. A magyarságért és a kereszténységért végzett kiemelkedő szolgálatának elismeréseként Márton Áron-émlékérmet vett át Lezsák Sándortól Maklár Ákos, a KÉSZ elnöke, budai görögkatolikus parókus a Bethlen Gábor Alapítvány által rendezett ünnepségen.

November 9. A Nyíregyházi Egyházmegye katekétái számára tartottak képzést Nyíregyházán, melynek fő témája a gyermekvédelem volt. A programon Erdei Sándor, a Szent Miklós Gyermekvédelmi Központ vezetője tartott előadást.

November 10. Felolvasóvá avatta Fülöp metropolita Markos Józsefet, a makói görögkatolikus közösség kántorát, aki éneklésével és közreműködésével emeli a szertartások színvonalát.

November 14. A Nyíregyházi Egyházmegye Oktatási Irodája az egyházmegye köznevelési intézményeinek igazgatói és helyetteseik számára szervezett lelki gyakorlatot Érpatakon. Az összejevetelen Orosz István Mokiosz atya tartotta az elmélkedést.

November 17.

November 22.

November 27.

November 21.

November 24.

November 28–29.

November 15. Átadták az Aranyszájú Szent János Kulturális Központot Budapesten. A modern technikai eszközökkel felszerelt épület mintegy félszáz, felsőoktatásban részt vevő hallgatónak biztosít kollégiumi helyet. Az átadási és szentelési ünnepségen jelen volt Claudio Gugerotti bíboros.

November 17. Templombúcsúra gyűltek össze a Budapest-Kispesti Görögkatolikus Parókia hívei. A Szent Liturgia végén átadták az Aranyszájú Szent János-díjakat. Közösségi munkájáért elismerésben részesült Pösze Miklós; dr. Sasvári László görögkatolikusokért végzett munkáját pedig posztumusz Aranyszájú Szent János-díjjal honorálták.

November 18–22. Leányfalun, a Szent Gelért Lelkigyakorlatos Házban tartották meg a katolikus püspökök szokásos lelkigyakorlatát, amelyen a magyarországi egyházfőkön kívül a határon túli magyar püspökök is részt vettek.

November 21. Hatodik alkalommal szervezett angol és német nyelvi vetélkedőt a debreceni Szent László Görögkatolikus Gimnázium és Technikum. Az általános iskolák 7-8. osztályosai számára rendezett megmérettetés mostanra vármegyei szintűvé nőtte ki magát: idén 18 iskola képviseltette magát 71 csapattal, összesen 213 tanulóval.

November 22. Nyílt napot tartottak a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán. Az érdeklődők megismerkedtek az intézmény képzési kínálatával, a hallgatói önkormányzat tevékenységével, illetve előadásokon és gyakorlati órákon is részt vehettek.

November 23. A templom felszentelésének 152. évfordulóján áldotta meg Ábel püspök a megújult Szent Mihály-templomot Petneházán. A jelenlévők hálát adtak a jubileumért, s azért, hogy az elmúlt két évben a tető és a külső homlokzat is teljes felújításra került.

November 24. Templombúcsút ünnepeltek Pocsajban. A püspöki Szent Liturgia előtt két útmenti keresztet áldott meg Fülöp metropolita. A görögkatolikus egyház több programmal igyekszik segíteni a településen élőket. Az elmúlt években a rászoruló felzárkózását segítő központot nyitottak, valamint korszerű rekortán pályát és közösségi teret avattak.

November 24. A templomtelek adományozóinak, a Reményi családnak köszönhetően épülhetett fel a görögkatolikus templom 1991-re Demecserben. A hívek és a parókus emléktáblával fejezték ki hálájukat a családnak. A tábla leleplezésének ünnepére Ábel püspök is hivatalos volt.

November 25. Kápolnát szenteltek a debreceni Szent László Görögkatolikus Gimnáziumban. Az oltár megszentelése után püspöki Szent Liturgiát tartottak Fülöp metropolita vezetésével.

November 27. Nyíregyházán fejezte be jótékonyági futását Náudvardi Péter. Az ultrafutó a 10 éves nyíregyházi, agydagánattal küzdő kislányért, Szofiért tette meg a budapesti Hősök terétől a nyíregyházi Hősök teréig tartó 500 kilométeres szakaszt. Az utolsó 500 méteren a Szent Miklós Görögkatolikus Általános Iskola diákjai és tanárai is elkísérték, a célban pedig Szofi és édesanyja mellett Fülöp metropolita várta.

November 28–29. Lelkigyakorlatot és közösséget erősítő zárandoklatot tartottak Mátraszentimre-Bagolyirtáson a Nyíregyházi Egyházmegye központjában dolgozó munkatársak, paptestvérek, valamint a főpásztor, Ábel püspök.

November 30. Ábel püspök Nyíregyházán, a Szent Miklós-székesegyházban görögkatolikus áldozópappá szentelte Tóth Attila Ákost. Az újszentelt további rendelkezésig jelenlegi helyén, a Rózsák terén folytatja szolgálatát.

József Attila

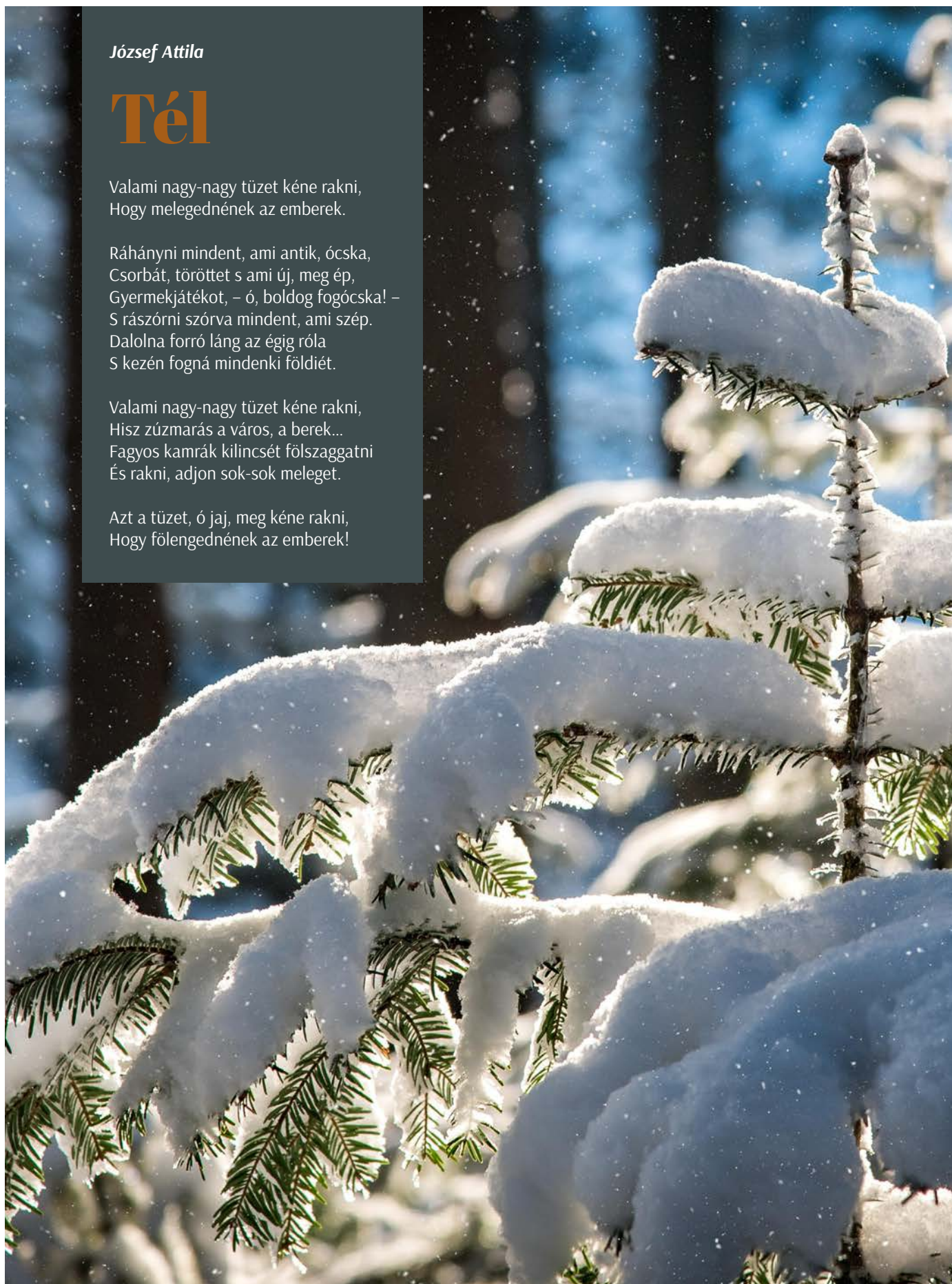
Tél

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hogy melegednének az emberek.

Ráhányi mindent, ami antik, ócska,
Csorbát, töröttet s ami új, meg ép,
Gyermekjátékot, – ó, boldog fogócska! –
S rászórni szórva mindent, ami szép.
Dalolna forró láng az égig róla
S kezén fogná mindenki földjét.

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hisz zúzmarás a város, a berek...
Fagyos kamrák kilincset fölszaggatni
És rakni, adjon sok-sok meleget.

Azt a tüzet, ó jaj, meg kéne rakni,
Hogy fölengednének az emberek!

SZENT ATANÁZ VENDÉGHÁZ

Nyíregyháza belvárosának szívében szeretettel várja vendégeit a Szent Atanáz Vendégház. Remek választás egyházi rendezvényekhez, képzésekhez, programokhoz. Zárt parkoló, kerékpártároló, közös helyiségek, légkondicionált szobák, családbarát szálláshely.

06 (30) 265 9850
vendeghaz@szentatanaz.hu
szentatanaz.hu/vendeghaz

A SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA KÉPZÉSI KÍNÁLATA

A 2025/2026. TANÉVRE

ÁLLAMI ÖSZTÖNDÍJAS ÉS ÖNKÖLTSÉGES, NAPPALI ÉS LEVELEZŐ TAGOZATOS KÉPZÉSEINK

ALAPSZAKOK

ÚJ!

- ▶ **Katolikus szociális munka** 7 félév, nappali és levelező
- ▶ **Egyházi/Felekezeti közösség-szervező** 6 félév, nappali és levelező
- Görögkatolikus kántor** 6 félév, nappali
- Katekéta-lelkipásztori munkatárs** alapszak 6 félév, levelező

OSZTATLAN KÉPZÉS

Katolikus teológus papságra készülőknek 12 félév, nappali;
civilnek 10 félév, nappali és levelező

Katolikus hittanár-nevelőtanár 10 félév, nappali és levelező

Hittanár-nevelőtanár - közismereti tanár szak a Nyíregyházi és Miskolci Egyetemmel közös
képzésben felvehető szakpárok, 10 félév, nappali. Információ és jelentkezés: felvi.hu

MESTERSZAKOK

Rövid ciklusú katolikus hittanár-nevelőtanár teológus, tanító, tanár, gyógypedagógus,
óvodapedagógus, szakoktató diplomával rendelkezőknek 2/4 féléves, levelező

Keresztény egyház- és művelődéstörténet 4 félév, levelező

Specializációk: ókor-középkor, újkor-legújabb kor.

Pasztorális tanácsadás és szervezetfejlesztés 4 félév, nappali, levelező.

Specializációk: mentálhigiénés szakember-pasztorális tanácsadás, pasztorális
szervezetfejlesztés, karitástudomány.

Összehasonlító vallástörténet - alkalmazott kulturális tanulmányok, 4 félév, nappali és levelező.

A képzés nagy része Budapesten zajlik.

Specializációk: vallásdiplomácia, vallásfilológia, vallási örökség és turizmus, vallási
média és kommunikáció, valláspolitikai

Teológiai licenciátus a keleti keresztény tudományok területén A Szentszék által elismert
tudományos fokozat, teológus és katolikus hittanár diplomával rendelkezők számára,
4 félév, levelező.

szentatanaz.hu/Felvételizőknek · szentatanaz.hu/Képzéseink
tanulmanyiugyek@szentatanaz.hu
06 (42) 597-602

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ:
2025. február 15. (nappali tagozatra) · 2025. május 30. (levelező tagozatra)
szentatanaz.hu